

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

2020-ci ilədək
dünyanı
bürüyəcək
bəla

yazısı səh.15-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 20 oktyabr 2014-cü il Bazar ertəsi № 258 (5967) Qiyməti 40 qəpik

Gündəm

Moskva ilə anlaşmaya "qırmızı xətt" əngəli

Bakının şərti qətidir: öncə ərazilər...; Rusiya isə Azərbaycanı Avrasiya ilgəyinə keçirmək üçün rıçaqlarını işə salıb; Kremlin "əvvəlcə üzvlük, sonra Qarabağ" vədinə bel bağlamaq mümkünmü?..

yazısı səh.8-də

Əfv sərəncamı Qərbin mövqeyini yumşaldacaqmı?

yazısı səh.6-da

Rusiyanın prezidentlərin Paris görüşünü pozmaq planı var

yazısı səh.11-də

Musavat öz rayon təşkilatlarından arxayındır - Arif Hacı çağırış etdi...

yazısı səh.3-də

Tağı Əhmədovdan sonra "28 May" metrosunun girişi hələ də açılmayıb

Bakının mərkəzi stansiyasının əsas qapısının bəxti iki ildir bağlı qalıb...

yazısı səh.10-da

Türkiyənin BMT TŞ-yə düşməsinə ABŞ əngəlləyibmiş

yazısı səh.3-də

"Çingiz Abdullayev administratorudur, kommersantdır, amma yazıçı deyil..." - Əli Əkbər

yazısı səh.12-də

İlahiyyətçi Taleh Bağirov karsərə salındı

yazısı səh.3-də

Türkiyə iqtidarı Azərbaycandan "yerdə qalan" nurçuları istəyir...

yazısı səh.4-də

Bəs o birilər? - Əfv sərəncamına sözdə...

yazısı səh.6-da

Bal yarmarkasında saxta bal satılır

yazısı səh.13-də

bp-nin "Bakı buxtası"ndakı iki sirli gəmisi gizli müharibəni tətikləyib

XƏZƏR VƏ ABŞERON UĞRUNDA

ABŞ-RUSİYA SAVAŞI - özəl məlumatlar

Rus gəmilərinin Bakı sahillərinə gəlməsi faktının arxasında böyük və mübhəm proses var; Kreml Xəzəri tam halda rəsmi Bakıdan istəyir, ancaq ABŞ-la anlaşmalar buna imkan vermir; Putin Amerikanın Xəzər dənizi ilə əlaqəsini kəsmək niyyətindədir...

yazısı səh.5-də

"Amerikanın Səsi"nin separatçı rejim haqda filmi Bakıda etiraz doğurdu

Baş verənlər Vaşinqtona etimadı azaldır; ekspert: "Bu, o deməkdir ki, ABŞ ən azı Cənubi Qafqaz üçün ədalətli münşif ola bilməz..." yazısı səh.9-da

Aydın Mirzəzadə:

"İqtidarın dialog qapısı həmişə açıqdır"

yazısı səh.7-də

Taleh Heydərov Lordlar Palatasında təqdimat keçirib

yazısı səh.8-də

Əli Kərimlinin müşaviri istefa verdi

yazısı səh.2-də

20 oktyabr 2014

Əli Kərimlinin müşaviri istefa verdi

Şakir Abbasov: "Gəldiyimiz nöqtə ürəkəğrıdır"

Şakir Abbasov

Oktyabrın 19-da AXCP rəhbərliyinin toplantısında istefa hadisəsi yaşanıb. Yeni-cag.az-a daxil olan məlumata görə, AXCP sədrinin müşaviri, Qarabağ qazisi, Milli Azadlıq Hərəkatının fəallarıdan olan Şakir Abbasov partiyadan və vəzifəsindən istefa verdiyini açıqlayıb.

Partiyanın tutduğu xətlə fikir ayrılığının yarandığını bildiren Ş.Abbasov bundan sonra qurucusu olduğu təşkilatda olmaq istəmədiyini bildirib: "Mən AXCP-nin özünü təşkil edən, AXCP-nin ilk təsis toplantısında iştirak edənlərdən biri kimi təəssüflə bildirmək istəyirəm ki, gəldiyimiz nöqtə ürəkəğrıdır. O ilk toplantıya qatılardan sonuncusu olaraq, partiyayı tərk etmək qərarı bir anın deyil, illərdən bəri toplanan narazılığın nəticəsidir. Mən burada köhnə məsələləri açıb, hər kəsin bildiklərini təkrarlamaq istəmirəm. Ancaq bilməyinizi istəyirəm ki, mən həmişə mübarizənin ön sıralarında olmuşam və bundan sonra da Azərbaycanın demokratikləşməsi prosesi uğrunda mübarizəni davam etdirəcəyəm".

Sayta açıqlamasında Şakir Abbasov istefa etdiyini təsdiqləyib. Ş.Abbasov gələcək planları barədə məlumat vermək istəməyib.

Qeyd edək ki, Şakir Abbasov Milli Azadlıq Hərəkatının başlandığı zamandan bu mübarizənin öncüllərindən biri olub. AXCP hakimiyyəti dönəmində Füzuli rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin olunan Ş.Abbasov həmçinin Qarabağ döyüşlərində fəal iştirakı ilə seçilib. Hazırkı AXCP-nin rəhbərliyində təmsil olunan AXCP qurucularından biri idi.

"Avropanı iqtisadi böhran gözləmir"

İqtisadçılar isə Barroza qədər optimist deyillər

Xose Manuel Barroza

Avropa Komissiyasının sədri Xose Manuel Barroza Avropa iqtisadiyyatının gələcəyi ilə bağlı optimist bəyanat verib: "Düşünürəm ki, biz yenidən iqtisadi böhran dövrünə qayıdıraq".

Avropanın ən yüksək rütbəli siyasətçilərindən olan cənab

Barrozanın bu fikri BBC radiosu vasitəsi ilə bütün dünyaya yayılıb. BBC radiosunun hazırladığı proqramda Beynəlxalq Valyuta Fondu və İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının proqnozlarının təhlili zamanı bu Avropa Komissiyasının sədri belə bir fikir səsləndirmişdi.

Eyni zamanda Xose Barroza bu məsələ ilə bağlı aşırı optimizm də elə bir əsas görmədiyini bildirib: "Biz özümüzü yersiz yerə sakitləşdirməkdən çəkinməliyik və daha qətiyyətli formada iqtisadi islahatları davam etdirməliyik. İqtisadi islahatlar bizim iqtisadiyyatımızı daha da gücləndirə və cəlbədicə edə bilər".

Qeyd olunur ki, portuqaliya əsilli Barroza 10 ilə yaxındır ki, bu vəzifəni icra edir. Tezliklə o, tutduğu kürsü ilə vidalaşmalı olacaqdır. Onun rəhbərlik etdiyi dövrdə Avropanın iqtisadi mənzərəsi o qədər də ürəkəçən olmayıb. İqtisadi böhran güclənib. Nəticədə avrozonaya investisiya axını əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşüb.

Belə bir məqamda onun avrozonanın iqtisadi inkişafı ilə bağlı səsləndirdiyi fikirlər xüsusən maraqlıdır. Xatırladaq ki, bir çox mütəxəssislər Avropanın yenidən iqtisadi böhrana daxil olacağına barədə mütemadi xəbərdarlıqlar edirlər.

□ Elbəyi HƏSƏNLİ

"Elm" tədris mərkəzi

MAGIC LANGUAGES

- Ali məktəblər xarici dillər
- kompyuter kursları
- Magistratura - dövlət qulluğu - məntiq
- 1.C. mühasibat - anbar - bank işi
- Məktəbə qədər həftədə 5 dəfə
- Sürücülük kursları (1 aya 100 AZN)

Ünvan: 1. «Neftçilər» metrosu 40 metr. R.Rüstəmov-44

Tel./Faks: (012) 421-10-46; 408-44-43;

Mob: (055) 660-60-95; (050)203-55-95

Ünvan: 2. «İnşaatçılar» metrosu 60 metr. «İran» klinikasının yanı

Tel./Faks: (012) 434-88-28; 408-44-74;

Mob: (055) 660-07-05

Tofiq Yaqublu və İlqar Məmmədova əfv üçün müraciət edilirmi?

Övladları Tofiq Yaqublu ilə görüşüblər...

Son günlərin əsas gündəmdə olan mövzularından biri həbsdə olan siyasi məhbusların əfv yazmalarıdır. Təkcə oktyabr ayında 10-a yaxın məhbus azadlığa buraxılmaları üçün prezident müraciət edib. Onların əksəriyyəti gənc siyasi məhbuslardır.

Əfv müraciətləri Qurban bayramı ərəfəsində daha da aktuallaşdı. Belə müraciətlərin təzyiqlər altında yazılması ehtimalı yüksək görünür. Görünən tərəf odur ki, əfv yazanların mütləq əksəriyyəti barələrində hökm çıxarılan məhbuslardır. Məhkəmələri yekunlaşan digər şəxslərə də əfv ərizələri yazmaları üçün müraciətlər edildişi şübhəsizdir.

Müsavat başqanının müavini Tofiq Yaqublunun qızı Nigar Yaqublu atasına bu cür müraciətlərin edilib-edilməməsindən xəbərsiz olduğunu söylədi: "Bazar günü görüşməyə çalışacam. Telefon əlaqəsi də yaratmaq mümkün olmur. Atama əfv yazması

İlqar Məmmədov

Tofiq Yaqublu

üçün müraciətlər edildiyini deqiqləşdirə bilmirəm".

REAL Hərəkatının sədri İlqar Məmmədovun heyət yoldaşı Vəfa Məmmədova əvvəllər əfv yazması üçün müraciətlərin dəfələrlə edildiyini bildirdi: "Hazırda saxlandığı yerdə belə müraciətlər edilmişdir. Əvvəllər çox olmuşdu. Hətta təzyiqlər edilmişdi. İlqar da həmişə imtina edib. Binəyə köçürüldəndən sonra belə hal olmur. Qəti surətdə İlqara bildiriblər ki, əfv yazmasan, buraxılmağın mümkün deyil. Bir neçə dəfə bu hal baş verib. Amma işgəncə tipli hallar olmayıb. Oktyabrın 16-da karantin müddəti bitdi. Əlaqə saxlamaqda problem yoxdur. Telefon danışıqları qanun çərçivə-

sində olur. Yemək ötürülməsində də heç bir problem yoxdur. Hər şey normaldır. Yaxın günlərdə görüş planlaşdırırıq".

Günün sonunda bəlli oldu ki, şənbə günü Tofiq Yaqublunun karantin müddəti başa çatıb və onun qızı ilə oğlu ertəsi gün - oktyabrın 19-da 13 sayılı Cəzaçəkmə Müəssisəsində onunla görüşüb. Bu barədə musavat.com-a Tofiq Yaqublunun qızı Nigar Yaqublu məlumat verib.

Nigar xanımın sözlərinə görə, ataları özünü yaxşı hiss edir: "Əhvalı yaxşıdır. Hər kəsə salam söylədi. Saxlanma şəraitindən də şikayətlənmədi. Artıq şəraitə uyğunlaşmışdır".

□ Cavansir ABBASLI

Koreya yarımadası müharibəyə sürüklənir

"Agence France-Presse"-in yaydığı xəbərdə deyilir ki, Koreya yarımadasında yerləşən Şimali və Cənubi Koreya dövlətlərinin sərhəd xəttində bazar günü 10 dəqiqə ərzində atışma baş verib. Maraqlıdır ki, atışma hərbsizləşdirilmiş zonada olub. Bu zona isə adına baxmayaraq dünyanın ən silahlanmış ərazisi hesab olunur. 4 km-lik ərazidə çoxsaylı keşikçi qüllələri var, torpaq isə hər iki tərəfdən tamamilə minalanıb.

Atışma barədə xəbəri Fransa agentliyinə Cənubi Koreyanın müdafiə naziri verib. Agentlik bildirir ki, atışma olmasına baxmayaraq, hər hansı tələfat barədə indiyə kimi məlumat daxil olmayıb. Cənubi Koreya bildirib ki, Şimali Koreya hərbiçiləri sərhədə nəzərdə tutulduğundan daha çox yaxınlaşıblar, buna görə də onlara səsli xəbərdarlıq edilib. Ancaq onlar bu xəbərdarlığa əhəmiyyət verməyiblər. Üstəlik, qarşı tərəfə atəş açıblar. Cənubi Koreya hərbiçiləri bildiriblər ki, onlar da cavab atəşi açmalı olublar.

Agentlik yazır ki, son 24 saat ərzində iki ölkə arasında ki demilitarizasiya zonasında iki atışma da qeydə alınmışdı. Ümumiyyətlə, son həftələr ərzində sərhədə vəziyyət gərginləşib.

Agentlik qeyd edir ki, bir neçə gün əvvəl isə Sarı dənizdə olan mübahisəli ərazidə iki ölkənin Hərbi Dəniz Qüvvələri arasında da atışma olub. O zaman da hər hansı bir tələfat barədə məlumat yayılmamışdı.

Ötən çərşənbə günü iki ölkə hərbiçiləri arasında gərginliyin aradan qaldırılması istiqamətində danışıqlar keçirilsə də, heç bir rəsmi razılıq əldə olunmayıb.

□ Elbəyi HƏSƏNLİ

"Kuba ABŞ-la əməkdaşlığa hazırdır"

Fidel Kastro Con Kerrinin jestini cavabsız qoymadı

Kuba Ebola təhlükəsinin aradan qaldırılması üçün ABŞ-la əməkdaşlığa hazırdır. Kubanın keçmiş lideri Fidel Kastronun yerli mediada dərc etdiyi məqalədə belə deyilir. Bu barədə "The Associated Press" agentliyi xəbər yayıb.

Agentliyin məlumatına görə, Kuba Qərbi Afrikaya 460 həkim və tibb bacısı göndərəcək. Ebolaya qarşı mübarizədə Kubanın göstərdiyi fəaliyyəti tərifləyən ABŞ dövlət katibi Con Kerri bundan məmnun olduğunu bildirib.

88 yaşlı lider Kuba Kommunist Partiyasının orqanı olan gündəlik "Granma" qəzetində yazır: "Bu məsələ ilə bağlı ABŞ-la böyük məmnuniyyətlə əməkdaşlıq etməyə hazırıq".

Ancaq söhbətin əməkdaşlığın hansı formalarından getməsi barədə məqalədə əlavə məlumat verilmir.

Əfsanəvi komandan bildirib ki, bazar ertəsi Havanada Latin Amerikasının birgə toplantısı olacaqdır. Tədbirdə əsasən Ebolaya qarşı mübarizədən bəhs ediləcək.

Kuba Səhiyyə sisteminin əsas rəhbərlərindən olan Corce Peres "The Associated Press" agentliyinə bildirib ki, Kuba Qərbi Afrikaya daha çox tibbi personal göndərmək niyyətindədir.

Corce Peres onu da qeyd edib ki, Kuba ilə ABŞ arasındakı münasibətlər 55 ildir ki, xoşagəlməli səviyyədə deyil. Buna baxmayaraq, cənab Kerrinin Kubanın Ebolaya qarşı apardığı mübarizə haqqında xoş sözlər söyləməsi, ümumiyyətlə, bu jest bizim diqqətimizdən yayınmadı...

□ Elbəyi HƏSƏNLİ

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz və ya email yazmağınız kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01, 434 01 33

Ebola virusu dəhşət saçmaqda davam edir

Ölümçül Ebola virusu sürətlə yayılmağa davam edir. Artıq Azərbaycanın sərhədlərinə qədər gəlib çıxan bu ölümçül virus haqqında Səhiyyə Nazirliyi hər nə qədər Azərbaycanada Ebola həyəcamı üçün heç bir əsas olmadığını desə də, insanlarda müəyyən qədər narahatçılıq var.

Bu arada yaxın qonşumuz Türkiyədə isə Ebolaya yoluxduğu ehtimal edilən daha bir nəfər xəstəxanaya yerləşdirilib. Diyarbəkir vilayəti sakini olan Kadriyə Bilgiç adlı qadının vəziyyəti Həcc ziyarətindən qayıtdıqdan sonra ağırlaşmışdır. Müayinə zamanı qadında xəstəliyin simptomları aşkarlanıb. Həkimlər dərhal qadını karantin nəzarətinə götürüblər. Hətta onun yaxınları da xəstəxanaya ziyarətə buraxılmayıblar. Qadının virusa yoluxduğu hələlik rəsmi şəkildə təsdiqlənməmişdir, türk həkimlərinin şübhəsi çoxdur.

Xatırladaq ki, bir müddət öncə Səudiyyə Ərəbistanının Səhiyyə Nazirliyi açıqlama verərək bildirmişdi ki, bu il həcc ziyarətinə gedənlərdə ölümçül və yoluxucu xəstəliklər aşkarlanmayıb. Rəsmi Ər Riyad Ebola virusu gəlməsi sayılan ölkələr - Sierra-Leone, Liberiya və Qvineyadan həcc ziyarətinə getmək istəyən insanlara qadağa qoymuşdu. Ancaq gördüyü kimi, ziyarətədən yenidən dönmüş türk vətəndaşının artıq bu virusa yoluxduğuna dair şübhə var.

Qonşu Gürcüstanda da Ebola xəstəliyinə yoluxması ehtimal edilən bir neçə nəfər həkimlərin nəzarəti altındadır. Amerika Birləşmiş Ştatlarında isə Ebola təhlükəsi durmadan artır. Belə ki, Ohayo ştatında Ebola virusuna yoluxduğu ehtimal edilən 100-dən çox adam həkim nəzarətinə götürülüb. Bu şəxslərin hamısı təhlükəli virusa yoluxmuş tibb bacısı Ember Vinson ilə təmasda olanlardı. Bundan əvvəl Ember Vinsonun yoluxduqdan sonra 16 nəfərlə təmasda olduğu bildirilmişdi, lakin sonradan onun ticarət mərkəzində də olduğu məlum olub. Həkim nəzarətinə götürülənlərin əksəriyyəti də məhz həmin ticarət mərkəzindəki alıcılar olub.

Ebola virusu 2014-cü ilin fevralında Qvineyada qeydə alınıb və sonra Sierra Leone, Liberiya, Nigeriya, Konqo və Seneqal Demokratik Respublikasına yayılıb. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) məlumatına görə, virusa yoluxanların sayı 8 min nəfəri keçib və bu xəstəlikdən 4 min nəfərə yaxın insan dünyasını dəyişib.

□ Günel MANAFLI

**Yazarımız
Tofiq
Yaqubluya
Azadlıq!**

Günün içindən

Müsavət Partiyasının başqanı Arif Hacı yeni-dən partiyadaşlarına çağırış edib. O, bu barədə facebook hesabında yazıb: "Müsavət Partiyasında keçirilən seçkilər zamanı rəqəbət şəraitində irəliləyən iradları, ittihamları hətta etik normaları aşmış olsa belə, unudacağımı demişdim. Hər kəsi də 27 sentyabr qurultay günündən sonra əvvəlki rəqəbəti unutmamağa, birgə fəaliyyət göstərməyə çağırırdım. Əksər partiya üzvləri bu çağırışa qoşulsalar da, qarşılıqlı ittihamlar tam durdurulmadı."

18 oktyabr istiqlal günündə bir daha partiya üzvlərinə səslənirəm. Partiyada bu günədek olan ittihamlar, təftişçilik meyilləri ilə bağlı hərəkatləri seçki kampaniyası kontekstində olan fəsadlar kimi dəyərləndirib unutmamağa çalışsaq. Təhqir və böhtanlar istisna olmaqla və partiyaları tərəkedenlərlə bağlı sərt mövqeyimizdə qalmaqla, olub-keçənləri unudaq. Qucaqlaşsaq. Yolumuza hər bir partiya üzvü ilə birlikdə davam edək".

Qeyd edək ki, Tovuz rayon təşkilatında istefalardan sonra bu çağırışı edib.

Müsavət Partiyasının başqanı müavini Gülağa Aslanlı isə "Yeni Müsavat"a partiyanın Tovuz rayon təşkilatının üzvlərinin addımının digər rayon təşkilatlarında da təkrarlanmasının gözlənilib-gözlənilmədiyi haqda danışib: "Xüsusi araşdırılmasa da, bir çox rayon təşkilatları ilə əlaqə saxlanılıb, bir çox rayon təşkilatlarının rəhbərləri "Yeni Müsavat" qəzetinə açıqlamalar veriblər. Rayon təşkilatlarının sədrləri qurultayın nəticələrini tanımaq və ya partiyadan istefa vermək haqqında qərarın olmadığını, söhbətin getmədiyini bildiriblər. Əldə olunan məlumatlar ondan ibarətdir ki, partiyanın rayon təşkilatlarında Tovuz təşkilatındakı kimi hal gözlənilmir".

Müsavət rayon təşkilatlarından arxayındır

Arif Hacı çağırış etdi

Tovuz rayon təşkilatı ilə bağlı hansı addımın atılacağına gəlincə, G.Aslanlı dedi ki, rayon təşkilatının heç də bütün üzvləri istefa verməyib. Ona görə də rayon təşkilatının fəaliyyətinin sadəcə yenidən qurulması istiqamətində işlər görülməlidir: "Tovuz təşkilatının bütövlükdə istefa verdiyi barədə bəyanat yayıldıqdan sonra Müsavat Partiyasının Rayon Şöbəsinin müdiri Razim

Əmiraslanlı Tovuz rayon təşkilatının sədri ilə əlaqə saxlayıb. Sədr deyib ki, istefa veriblər. Amma sədrin guya rayon təşkilatında 400 nəfər olub və hamısının istefa verdiyi barədə mediada açıqlaması, yumşaq şəkildə desək, yalan məlumatdır. Çünki Tovuz rayon təşkilatının 2014-cü ilin sentyabr ayında keçirdiyi ümumi yığıncaqda 17 nəfər iş-tirak edib. Bu da rayon təşkilatının sayı haqqında kifayət qədər dolğun məlumat verir. Tovuz rayon təşkilatında partiyayı tərək etməyən adamlar kifa-

rumda olub. Qurultaydan təxminən bir ay öncə Vurğun Əyyub 17 nəfəri toplayıb və qurultaya nümayəndələr də onların sırasından seçilib. İstefa verənlər də məhz həmin şəxslərdir. Bu haqda söylənən "doğrudurmu" sualına G.Aslanlı belə cavab verdi: "Mən Vurğun Əyyubun Tovuz rayon təşkilatında insanları toplaması və ümumi yığıncaq keçirilməsi haqqında ilk dəfədir sizdən eşidirəm. Amma həmin təşkilatda bir neçə dəfə ümumi yığıncağın keçirilməsinə cəhd olmuşdu. Tovuz rayon təşkilatının kuratoru Müsavat başqanının müavini Tofiq Yaqubluy idi. Tofiq bəy həbs olunana qədər ən azı üç dəfə orada ümumi yığıncaq keçiril-

məsi haqqında razılığa gəlmişdilər və Tofiq Yaqubluy oraya getmişdi. Amma toplaşan insanların sayı 17 nəfərdən az olduğu üçün ümumi yığıncağın keçirilməsi mümkün olmamışdı. Amma qurultayqabağı onların toplanıb yığıncaq keçirməsi Nizamnaməyə və qurultaya hazırlıq üzrə təşkilat komitəsinin təlimatlarına uyğun olduğu üçün orada kimin tərəfdarlarının toplaşması məsələsi bizim üçün maraqlı deyildi. Biz təşkilatın fəaliyyət göstərməsində maraqlı idik. Həmin yığıncaqda qurultaya hazırlıq üzrə təşkilat komitəsinin iki nümayəndəsi - Əhlihan Abbaslı və Sexavət Soltanlı iştirak edib. Onlar da təsdiq ediblər ki, həqiqətən də 17 nəfər iştirak edirdi".

G.Aslanlı vurğuladı ki, Vurğun Əyyubun sözügedən yığıncaqda şəxsən iştirak etməsi haqqında onda məlumat yoxdur.

□ Etibar SEYİDAĞA

Türkiyənin BMT TŞ-yə düşməsini ABŞ əngəlləyibmiş

Orxan Qafarlı: "İki ölkə arasında çox ciddi, gizli savaş gedir..."

Türkiyənin BMT Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvlüyünə seçilə bilməməsi ətrafında müzakirələr dərinləşir. Ankaranın səsvərmədə 60 ölkədən dəstək alaraq 132 səs qazanan İspaniyaya uduzması dünyada geniş müzakirələrə səbəb olub. Bu olaya Türkiyə prezidenti Ərdoğan da reaksiya verərək, dolayısı ilə Türkiyəyə qarşı məqsədlə iş aparıldığını deyib.

Ərdoğan deyib ki, 140 ölkə Ankaraya dəstək sözü versə də, sonradan maneə edib. Amerikanın "Newsweek" jurnalı yazıb ki, Türkiyənin BMT TŞ-yə seçilməməsində Suriya və Misir kampaniyası aparılıb. O da məlum olub ki, nüfuzlu quruma seçilməklə bağlı Ankara daha əvvəldən geniş diplomatik iş aparıb və 160 ölkə Türkiyənin namizədliyini dəstəkləyəcəyinə dair vəd verib. Ancaq səsvərmə günü hər şey əksinə olub və yalnız 60 ölkə Türkiyənin namizədliyini dəstəkləyib. Jurnalın iddiasına görə, belə bir nəticənin əldə olunmasında Türkiyənin uğursuz xarici siyasəti və Misir, Səudiyyə Ərəbistanı, Suriya və digər dövlətlərin apardığı kampaniya rol oynayıb.

Jumala danışan bir Türkiyə diplomatı səsvərmədən bir gün əvvəl 160 ölkədən dəstək məktubu aldıklarını söyləyib. Türkiyənin seçilməsinə əminlik o qədər güclü olub ki, səsvərmədən öncə "Waldorf Astoria" otelində təşkil olunan qəbulda iştirak edən hər kəs Türkiyənin TŞ üzvlüyünə seçiləcəyini bildirib. Ancaq seçki zamanı tamamilə fərqli və Ankara üçün üzücü bir nəticə çıxıb.

Politoloq, Ankara Universitetinin doktorantı Orxan Qafarlı deyir ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasına Türkiyənin son anda seçilməməsinin səbəbi böyük güclərlə Ankaranın siyasətinin üst-üstə düşməməsidir: "Türkiyənin BMT Təhlükəsizlik Şurasına keçirilən seçkilərdən öncə 160 səs alacağı gözlənilirdi. Daha doğrusu, Türkiyə diplomatik danışıqlar nəticəsində 160 ölkədən dəstək məktubu almışdı. Bir gün sonra 60 ölkənin fikrinin dəyişməsinin altındakı səbəblər və ya buna bu ölkələrin məcbur edən güclər var idi. Xatırladaq ki, Türkiyə ilk seçkidə 108 səs, daha sonra İspaniya ilə ikinci tura qaldıqda 60 səs aldı. Yeni Türkiyə birinci turda 60 səs itirdisə, ikinci turda itirdiyi səs 100 oldu".

Ekspertin fikrincə, Türkiyə və dünya mətbuatında bu məsələdə xüsusilə İran, Misir, Suriya və Səudiyyə Ərəbistanının adının çəkilməsi qeyri-ciddi görünür, çünki bu işin miqyası onun daha böyük güclərin təsiri ilə olduğunu deməyə əsas verir: "Çünki fikir versək, bu məlumatlar xüsusilə ABŞ mətbuatında səslənir. Məncə, Türkiyənin BMT Təhlükəsizlik Şurasında görmək istəməyən ilk önəmli dövlət ABŞ-dır. Çünki uzun zamandır Ankara ilə Vaşinqton arasında Suriya, İsrail və İraq məsələsində ciddi fikir ayrılığı var. Xüsusilə də Rəcəb Tayyib Ərdoğanın son BMT çıxışı ABŞ-ı çox narahat edib. Ərdoğan yetərincə antiqərb ritorikasında çıxış edib. Və ən son önəmli məsələ iki ölkə arasında Suriya və İraq sərhədlərində təhlükəsizlik bölgəsinin yaradılması ilə bağlı fikir ayrılığıdır".

Ekspert deyir ki, artıq Türkiyənin seçilməməsi üçün Vaşinqton diplomatiasının fəaliyyəti ilə bağlı Ankarada ciddi məlumatlar var: "Həmin məlumatlara görə, ABŞ antiqərb ritorikası güclənən Türkiyəni Təhlükəsizlik Şurasında görmək istəmədiyi üçün Türkiyənin 160 ölkədən dəstək aldığı gün Amerika diplomatları bir-bir dəstək verən ölkələri təhdid edib və fikirlərini dəyişməsi üçün mesajlar verib. Bütün bu yuxanda göstərilən səbəblərlə birlikdə Amerikanın narahat olduğu digər önəmli məqam Ankara-Moskva yaxınlaşmasıdır. Vaşinqtonun bu səbəbdən də BMT Təhlükəsizlik Şurasında Rusiya ilə dost olan ölkənin görmək istəməyib".

Qafarlının sözlərinə görə, hazırda Vaşinqton və Ankara arasında gizli bir diplomatiya savaşı gedir: "Ümumiyyətlə, ABŞ və Türkiyə arasında çox ciddi gizli bir savaş var. Daha doğrusu Ərdoğan iqtidarına qarşı olan bir gizli savaştır. Və bu savaşda çox maraqlıdır ki, Türkiyənin bütün düşmənləri ilə ortaq hərəkat edir. Türkiyə və ABŞ arasında bu soyuqluqdan ən çox sevən də əlbəttə ki, Suriyadır. Çünki Türkiyənin Qərb qarşısında Əsədin devrilməsi şərti reallaşması bu gedişlə mümkün olmayacaq. İraq-Suriya sərhədlərində Təhlükəsiz Bölgənin yaradılmasının təxirə salındığını da deyə bilərik. Çünki bundan sonra o mümkün olmayacaq".

□ KƏNAN

İlahiyyatçı Taleh Bağırov karsərə salındı

Bu barədə məhkumun yaxınları məlumat verib, vəkil bu gün onunla görüşəcək

İlahiyyatçı, vicdan məhbusu Taleh Bağırov 12 sayılı Cəzaçəkmə Müəssisəsində karsərə salınıb. Bu barədə AzadXeber.az saytına Taleh Bağırovun yaxınları məlumat veriblər. İlahiyyatçının hansı səbəb üzündən karsərə salınması isə bilinmir.

Bazar günü olduğu üçün xəbəri Penitensiar Xidmətlə dəqiqləşdirə bilmədik. Taleh Bağırovun vəkili Cavad Cavadov isə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, xəbəri o da mətbuatdan oxuyub. Ancaq vəkildə ilahiyyatçının karsə salınması ilə bağlı dəqiq məlumat yoxdur. C.Cavadov bildirdi ki, bi-

rinci gün cəzaçəkmə müəssisəsinə gedərək T.Bağırovla görüşməyə çalışacaq.

Qeyd edək ki, bir qədər əvvəl İslam Partiyasının sədri Mövsüm Səmədov və ilahiyyatçı Abgül Süleymanov da saxlanıldıqları həbsxanada karsə salınıb. Bundan başqa, M.Səmədovun Qobustan xü-

susi rejimli həbsxanasına köçürülməsi ilə bağlı Penitensiar Xidmətin iddiası Qaradağ Rayon Məhkəməsi tərəfindən qəbul olunub.

Xatırladaq ki, ilahiyyatçı Taleh Bağırov birinci dəfə 2011-ci il mayın 6-da Təhsil Nazirliyi qarşısında keçirilən ikinci hicaba azadlıq aksiyasında həbs olunaraq il yarım həbs cəzası alıb. Həbsdən azad olunduqdan 6 ay sonra, 2013-cü il martın 31-də

Taleh Bağırov

T.Bağırov yenidən həbs olunub. Ona qarşı narkotik maddə saxlaması ittihamı ilə iki il həbs cəzası verilib. Bu il isə kamerasından tapılan mobil telefona görə ilahiyyatçının həbs müddəti daha 4 ay artırılıb.

Onu da qeyd edək ki, Taleh Bağırov bundan əvvəl 2013-cü ilin mayında və avqustunda yazdığı məqalələri və çağırışlarına görə karsərə salınıb.

□ KƏNAN

Türkiyənin baş naziri kəskin danışdı və bir sıra gizlinləri açdı

Əhməd Davudoğlu: "Çözüm sürəci tamamlansaydı, Kobaniyə baxış fərqli olacaqdı"

Əhməd Davudoğlu

danışın baş nazir cəmiyyətin aparıcı fiqurlarını sabitlik üçün səylərini əsirgəməməyə çağırıb: "Olaylar xeyli dərəcədə üzücüdür. Ya bu sərhədlər barışıq yollarla aradan qaldırılacaq, ya da insanlar acı çəkməkdə davam edəcək".

Türkiyənin baş naziri "Aqıl İnsanlar"la görüşündə İŞİD, PKK ilə bağlı gündəmdən danışdı; Türkiyə və İraq kürdləri Ankaranın "yol xəritəsi"ndən narazıdır

Baş nazir deyib ki, Türkiyə hökumətinin cəhdlərinə baxmayaraq PKK-yanlıqlar qarışıqlıq salmaq üçün cəhdləri davam etdirirlər: "Ötən gecə "Bu gecə hər kəs silahlansın və hökumət binalarına basqın etsin" deyə tweet yazılıb. Biz nə qədər humanizm prinsiplərindən davransaq da, provokativ bir qurum ara qarşıdırmaqla məşğuldur. Nəticədə şəhərlər yanır, insanların həyatı alt-üst olur. Biz başladığımız çözüm sürəcini davam etdirməkdə maraqlıyıq. Bu arada sizin diqqətinizə çözüm sürəcinin xarakterini bir daha çatdırmaq istəyirəm. Çözüm sürəci millidir, lokaldır və özünəxasdır. Biz bu problemi çözmək üçün hər yolu sınaqdan çıxarmışıq. 5 il öndə mümkünsüz görünən sürəcləri bütün siyasi riskləri gözlə alaraq həyata keçirdik. Hansı tabuları necə yıxdığımız ortadadır. "Aqıl İnsanlar" heyətinin formalaşması belə bizim ölkəmizdəki vətəndaş həmrəyliyinə yalnız dinc yolla çözmək istədiyimizin sübutudur. Ancaq çözüm sürəci hansısa qüvvəni fikrindən daşındırmaq sürəci deyildir. Bizim fikirdən daşındırmaq öhdəliyimiz yoxdur. Bizim millətə rifah qazandırmaq öhdəliyimiz var".

Baş nazir Türkiyə kürdlərinin Kobaniyə İŞİD hücumuna Ankaranın səssiz qalması iddialarına da münasibət bildirib: "Biz heç zaman Kobanidə baş verənlərə göz yummamışıq. Ancaq Türkiyədə çözüm sürəci Suriyada Kobani məsələsi yoxkən də var idi. Əgər bu sürəc tamamlansaydı, bizim Kobaniyə də baxışımız fərqli ola bilərdi. Bir çox etirazlara baxmayaraq o zaman PYD (Suriyada İŞİD-ə qarşı vuruşan kürd partizan dəstələri) lideri Salih Müslimlə danışıqlar aparacağı gərəklili saydıq. Məqsədimiz demokratik müzakirələrin başlanması idi. Biz çağırırdıq və müsbət cavab aldığımız. Ancaq qarşı tərəf danışıqlarda əldə olunan məqamlara əməl etmədi. O dövəmdə bizə verilən sözlər yerinə yetirilsəydi, durum fərqli olardı. Tam tersini etdilər, Suriya rejiminin suçlarına ortaq oldular. Hətta İŞİD türkmənləri qətlə yetirəndə də səssiz qaldılar".

Baş nazir PKK-nın Türkiyənin güney və güney-şərq bölgələrindəki addımları haqqında sərt danışdı: "Dövlət quruluşuna təbə olmur, qanunları pozur, qarışıqlar yaradır, insanları vahimə içərisində saxlayır, onları qırıq, hökumət binalarına hücum edirlər. Bu addımların heç biri bağışlanılmazdır. Bu işin təşkilatçıları, iştirakçıları və bütün dəstəçiləri qanunla cəzalandırılacaq".

Türkiyə kürdlərinin partiyası kimi tanınan Xalqların Demokratik Partiyası (HDP) Qəndildə Ankaranın təklif etdiyi "yol xəritəsi"ni kürd rəhbərliyinin liderləri ilə müzakirə edib. Danışıqlardan sonra mediaya yazılı açıqlama verən HDP heyəti "atılacaq praktik addımlara qarşılıq olaraq hərəkət ediləcəyini" bildirib.

"Hürriyyət" qəzeti yazır ki, Türkiyə və İraq kürdləri arasında məsləhətləşmələr 7 saat davam edib. Yazılı açıqlamadan bəlli olur ki, kürd heyət rəsmi Ankaranın "yol xəritəsi"ndən məmnun deyil. Detallar tam açıqlanmasa da bəlli olub ki, Ankara ötən il PKK silahlılarının Türkiyə torpaqlarından geri çəkilməsi öhdəliyinə tam əməl edilməsində israrlıdır. Onu da vurğulayaraq ki, son günlər İmralı həbsxanasında ömürlük məhbus həyatı yaşayan PKK lideri Abdullah Öcalanın saxlanma şəraitinin yaxşılaşdırılması da gündəmə gətirilir. Avropadakı PKK dəstəçilərinin gündəmə daşdığı bu məsələ HDP liderlərinin Ankara qarşısında məsələ qaldırmasına səbəb olub. AKP iqtidarının bir sıra üzvləri PKK liderinin saxlanma şəraitinə baxılması məsələsinin mümkünlüyünü bildirsələr də, prezident Rəcəb Tayyib Ərdəğan buna etiraz edib. Son açıqlamasında Türkiyə prezidenti deyib ki, Abdullah Öcalanın saxlanma şəraiti beynəlxalq standartlara uyğundur və heç bir dəyişikliyə ehtiyac yoxdur.

□ **Aygün MURADXANLI**

Türkiyə iqtidarı yaxın zamanlarda Azərbaycan hakimiyyətinə yeni "nurçu" dosyesi təqdim edə bilər. Ölkənin energetika və təbii sərvətlər naziri Taner Yıldızın "Gülən" hərəkatı ilə bağlı son açıqlamasında vurğuladığı məqamlar belə təəssürat yaradır.

Yıldız bir neçə gün öncə "Hizmət" hərəkatının 17 və 25 dekabrda AKP iqtidarına qarşı düzenlədiyi əməliyyat haqqında danışarkən "biz udzsaydıq, onlar Bakını ələ keçirəcəkdilər" ifadəsini işlədib: "Əgər Ankaradakı, Türkiyədəki 17 dekabr əməliyyatları uğur qazansaydı, Bakı da onların əlinə keçərdi. Bakıdakı əməliyyatlar əmərsiz qaldı. Bu zəncirin halqası tamamlanmadığı üçün bakıdakılar başsız qaldılar..."

Taner Yıldız təmsil olunduğu iqtidarın 17 dekabr böhranından çıxmaq üçün beynəlxalq rıçaqları işə saldığını, "Hizmət" hərəkatının əsas hədəfi olan o zamankı baş nazir Rəcəb Tayyib Ərdəğanın Rusiya prezidenti Vladimir Putinə zəng etdiyini də deyib: "Dövlət və hökumət başçıları, o sıradan hörmətli Putinlə birbaşa görüşdük. Öz mövqeyimizi açıqladıq. "Paralel yapı"nın bizim telefonu dinlədiyi, aparıcıları kəşfiyyat xidmətinin yaxınlara deyib, uzaqlara olduğu haqda qənaətlərimizi bölüşdük".

Yada salaq ki, "Gülən" cəmaatının əsas hədəfi Ərdəğanın istefasına nail olmaq idi. Ərdəğanın oğlu Bilalla "milliyətçi" telefon danışıqlarının, onun ailəsinin digər üzvlərinin korrupsiya qalmaqlı kimi təqdim edilən danışıqlarının ictimaiyyətə açıqlanmasının nəticəsində AKP kabinetini dəyişməyə məcbur olsa da, baş nazir öz postunda qala bildi. Ötən 10 ayda mövqələrini gücləndirərək prezident kürsüsünü də qazanan AKP iqtidarı "Gülən" hərəkatı ilə hesablaşmasını davam etdirməkdədir. İndi Türkiyədə yüksək vəzifəli şəxslərin övladlarının adı keçən korrupsiya faktları üzrə qaldırılan cinayət işlərinin deyil, həmin cinayət işlərini qaldırmanın işləri üzrə istintaqlar gedir.

Taner Yıldızın bu qədər açıq və qəti danışması ortada ciddi, deqiqləşdirilmiş informasiyaların olması ilə yanaşı, prezident Ərdəğanın bu haqda xüsusi icazəsi və istəyi olması kimi də başa düşülməlidir. Belə olmasaydı, informasiya ictimailəşdirilməzdi. Türkiyə siyasətinə belə olanlar bilirdi ki, 10 avqust seçkisindən sonra Türkiyə hakimiyyətinin şəriksiz sahibinə çevrilən Ərdəğanın izni olmadan Türkiyədə obrazlı desək, "quş uçmaz".

Görünür, bu məsələ prezident İlham Əliyevin yaxın zamanlarda gözlənilən Türkiyə səfərinin əsas müzakirə mövzularından olacaq. Yada salaq ki, Azərbaycanda "nurçu"ların əsas himayəçisi kimi Prezident Administrasiyasının oza-

manki şöbə müdiri Elnur Aslanov və yaxın çevrəsi vurulduqdan sonra Türkiyə tərəfi Bakının bu addımından o qədər də razı qalmamışdı. Ərdəğan açıq şəkildə bəyan etmişdi ki, vurulan şəxslər "Cəmaat"ın Azərbaycan iqtidarındakı əsas himayəçiləri deyil. Türkiyə tərəfi "Gülən" hərəkatının Azərbaycan iqtidarında əsas himayəçiləri sırasında Naxçıvan Muxtar

detallara toxunmur. Maraqlıdır, Rusiya ilə danışıqların içərisində də Azərbaycan "nurçu"ları ilə bağlı məqam olubmu? Bir dönmə yaranan olduqca yaxın münasibətlərə görə Azərbaycandakı "Hizmət"çilərin lideri Elnur Aslanov Rusiya dövlət başçısına çıxış imkanları vardı. Sonradan bu imkanlar nisbətən dərsə də, əlaqələri tamamilə

öz məqsədləri üçün istifadə etməyə çalışırdılar. Bu mənada həmin komandanın yaxın zamanlarda hakimiyyət çevrilişinə cəhd edəcəkləri inandırıcı görünür".

Elxan Şahinoğlu "Gülən" hərəkatının yaratdığı böhran günlərində baş verən Ərdəğan-Putin danışıqlarında Azərbaycan məsələsinin olmasını da az ehtimalı sayır.

Türkiyə iqtidarı Azərbaycandan "yerdə qalan" nurçuları istəyir

Energetika və təbii qaynaqlar naziri Taner Yıldızın son açıqlamasına görə kimlər vəzifəsini itirə bilər?..

Respublikası Ali Məclisinin başçısı Vasif Talibovun, xarici işlər naziri Elmar Məmmədyanovun və digər bəzi yüksək çinli məmurların adlarını çəkir. İddia olunur ki, bu şəxslərin rəhbərlik etdiyi strukturlara son illər xeyli sayda "Hizmət" hərəkatının üzvü yerləşdirilib.

Əgər Türkiyə tərəfinin bu iddiaları əsaslıdırsa və gerçəkəndə də adı çəkilən strukturlarda "nurçu"lar hələ də qalmaqdadırsa, demək, onların əlinə yüksək rütbəli məmurların kompromat dosyaları ola bilər. Çünki "Gülən" hərəkatının Türkiyədə AKP iqtidarına qarşı istifadə etdiyi "çevrilmiş cəhdi" yöntəmi məhz bu cür idi - yüksək rütbəli məmurlar, onların ailə üzvləri haqqında toplanan sayısız-hesabsız kompromatları ictimailəşdirməklə onları istefaya məcbur etmək. Türkiyə təcrübəsi göstərir ki, "Gülən" hərəkatı hədəfinə tam çatılmazsa da ölkə içərisində AKP-nin dayaqlarına güclü zərbə vura bilər, üstəlik, öz himayəçiləri ilə rəsmi Ankara arasında ciddi bir çat yaratmağı bacardığı. 17, 25 dekabrdan sonra rəsmi Ankara ABŞ-dan Fətullah Güleni dəfələrlə tələb edib. ABŞ bu tələblər qarşısında Ankaranın bağladığı cinayət işlərinin dosyalarını istəyir. Bu nəticəsizliyin uzun müddət sürəcəyinə heç bir şübhə yoxdur...

Taner Yıldızın açıqlamalarını "Yeni Müsavat"a şərh edən "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu deyir ki, nazirin çıxışında açıq qalan xeyli suallar var: "Aydındır ki, Ərdəğan və onun komandası "Gülən" hərəkatına qarşı faktiki savaşı aparır. Bir zamanlar bir yerdə olan bu iki gücün yolları 17 dekabrda ayrılıb. "Gülən" hərəkatı açıq şəkildə AKP iqtidarını dəvirməyə təşəbbüs göstərdi. Bu səbəbdən Taner Yıldızın bu iddiasına haqq vermək olar. "Gülən" hərəkatı Ərdəğan iqtidarını bu zərbə ilə ciddi şəkildə zəiflətməyə nail olub. AKP iqtidarı isə Fətullah Güleni ABŞ-dan almağa çalışır. Taner Yıldızın Azərbaycanla bağlı dediklərində də son dərsə ciddi məqamlar, önəmli mesajlar var. Ancaq mənə elə gəlir, burada bir qədər şişirtmə elementləri də mövcuddur. Heç kimə sirmə deyil ki, "Gülən" hərəkatının xaricdə ən böyük şəkəkəsi Azərbaycanda idi. Ancaq o şəkəkənin Azərbaycanda dövlət çevrilişi etməyə gücü çatacağı o qədər real görünür. Ciddi maliyyələri, hakimiyyət komandasında önəmli postlarda təmsilçiləri var idi, ancaq onlar hakimiyyəti dəyişməyə yox, hakimiyyətdə daha çox təmsil olunub dövlətin maliyyə imkanlarını

Onun fikrincə, Ərdəğanla Putin danışıqlarının əsas predmetinin Krimdakı "nurçu"lar olması ehtimalı daha yüksəkdir: "Putinlə danışıq məsələsinə gəlincə, Gülen hərəkatına qarşı mübarizə Türkiyə və Azərbaycanla məhdudlaşdır. Bir zamanlar Rusiyada da "Hizmət" hərəkatı xeyli güclü idi. Sonradan Putin Rusiyadakı "Gülən" məktəblərini qapamaq qərarı verdi. Ancaq Krimin işğalı ilə durum dəyişdi. Çünki Krimda da "Gülən" hərəkatının məktəbləri var. Telefon danışıqlarında Ərdəğan Rusiya dövlət başçısından Krimdakı məktəblərin bağlanması istəyə bilərdi. Bunun qarşılığında isə Ərdəğan Putinə Türkiyənin Krim tatarları ilə məsafəli davranışını təklif edə bilərdi. Yeni bu, Putinlə Ərdəğan arasında alver predmeti ola bilərdi. Bəllidir ki, Krim tatarlarının lideri Mustafa Cəmiləoğlu Türkiyədə dəstəklənir. Krimin işğalından sonra Krim türklərinin milli mücahidinə Türkiyənin ən ali dövlət mükafatı - "Şərəf ordeni" verildi. Buna baxmayaraq, rəsmi Ankara Krima görə Kremlə münasibətləri tamamilə korrumpasiya etmədiyini də ortaya qoydu. Krimin işğal haqqında ritorika xüsusi həssaslığı ilə seçildi. Bu günlərdə Krim Tatar Məclisi toplantı keçirməyə hazırlaşır. Rəsmi Moskva Mustafa Cəmiləoğlu, eləcə də Krim tatar məclisinin başqanı Rüşət Çubarovun Krim girişində qadağa qoyduğu üçün qurultay yeri kimi İstanbul adı hallanır. Ərdəğanın buna imkan verəcəyi inandırıcı deyil. "Nə şiş yansın, nə kəbab" prinsipi ilə hərəkət edən Türkiyə iqtidarı bu məsələdə Kremlə anlaşa bilər. Bu məqamda onu da vurğulayım ki, indi Krimda Kremlə itaət edəcək tatar cəməəsi də formalaşdırılır. Putin çox maraqlıdır ki, Ankara Mustafa Cəmiləoğlunun liderlik etdiyi cəməə ilə deyil, məhz Kremlin nəzarətində olan qrupla işləsin, onların Türkiyədəki bütün layihələrinə yaşıl işıq yandırılınsın".

□ **Aygün MURADXANLI**

bp-nin "Bakı buxtası"ndakı iki sirli gəmisi gizli müharibəni tətikləyib

O ktyabrın 16-da Rusiya Federasiyası Xəzər Dəniz Donanmasının "Dağıstan" böyük raket gözətçi və "Qrad Sviyajsk" kiçik raket gözətçi gəmilərinin Bakıya rəsmi səfərə gəlməsi xəbəri yayıldı. Ordinar olmayan bu hadisə mətbuata və ictimaiyyətə ifrat açıqlığı ilə seçildi. Dənizçilər Fəxri Xiyabana və Bayraq Meydanına gətdilər, görüşlər keçirdilər, futbol oynadılar...

Yeri gəlmişkən, bu sətirlər yazılarkən, rus gəmiləri və dənizçiləri hələ də Bakı sularında və torpaqlarında idilər...

Yerli media olaydan yene yazdı, bəzi ekspertlər bu olayın Həştərxan görüşündən dərhal sonraya təsadüf etməsinin adı məsələ olmadığına dair şübhələrini bildirdilər. Lakin məsələnin arxa pərdəsi barədə bilgiləri ortaya çıxaran olmadı.

"Yeni Müsavat"ın Avropadakı təmsilçilərinə danışan Qərbin bəzi diplomatik qaynaqları isə açıq şəkildə deyiblər ki, onlar bu prosesdən rahat və narazıdırlar: "Xəzər Amerika və Avropa üçün strateji və həyati obyektlərdədir. Həm də yalnız neft və qaz istismarına görə deyil..."

Bu qaynaqlar iddia edirlər ki, Rusiya Azərbaycan hakimiyyəti ilə kompleks anlaşmaq niyyətindədir və bu "kompleks anlaşma" proqramına ABŞ və digər Qərb ölkələrini Xəzərdən tamamilə vurub çıxartmaq, onların bu strateji göl-dənizlə əlaqəsini kəsməkdir: "Buna yol vermək olmaz, bunun üçün savaşa çıxmaq və Xəzərdə qalacağıq", - deyərək Qərb qaynaqları bildirib.

Belə məlum olur ki, Rusiya Azərbaycanla Xəzərə aid ortaq qurum yaratmaq təklifi verib və əgər bu qurum yaranarsa, Azərbaycan Xəzərin qorunmasına dair hüquqları Rusiyaya dövr etmiş olur: "Bu da Azərbaycanla Amerika və NATO arasında Xəzərə dair anlaşmalara ziddir", - deyərək qaynağımız izah edir: "Azərbaycanın NATO ilə razılaşdırdığı Fərdi Tərəfdaşlığa dair Əməliyyat (IPAP) sənədi, istərsə də Birləşmiş Ştatların Avropadakı Komandanlığının -

Xəzər və Abseron uğrunda ABŞ-Rusiya savaşı - özəl məlumatlar

Rus gəmilərinin Bakı sahillərinə gəlməsi faktının arxasında böyük və mübhəm proses var; Kreml Xəzəri tam halda rəsmi Bakıdan istəyir, ancaq ABŞ-la anlaşmalar buna imkan vermir; Putin Amerikanın Xəzər dənizi ilə əlaqəsini tam kəsmək niyyətindədir...

EUCOM-la "İş Planı" çərçivəsində Azərbaycanın Xəzər dənizində həyata keçirdiyi təhlükəsizlik tədbirləri mövcuddur. Bu tədbirlər əsasında NATO və ABŞ Azərbaycana su sərhədlərinin qorunması üçün kifayət qədər böyük yardım göstərib. Bu iş üçün böyük yatırımlar da qoyulub... İndi isə Rusiya Amerikanın Xəzərdən çıxartmaq üçün Azərbaycanla anlaşmağa çalışır " - deyib Qərb təmsilçiləri...

Qeyd edək ki, ABŞ səfiri Riçard Morninqstarın aprelin sonunda Vaşinqtonda keçirilən tədbirdə hakimiyyətə yönəlik sət tənzimləmənin yaranma səbəblərindən biri də Azərbaycanın bir sıra məsələlərdə Rusiya ilə anlaşma prosesi çərçivəsində olması ilə bağlı idi. Morninqstar bizim başlıqlarda əks etdirdiyimiz məsələlər üzrə məlumatlı mütəxəssislərdəndir - o, uzun müddət ABŞ-ın Xəzər dənizi üzrə enerji məsələlərinə dair xüsusi nümayəndəsi olub.

ABŞ-ın Xəzərdə sıxışdırılması prosesi və bununla bağlı başlanan gizli savaş barədə yuxarıda təqdim etdiyimiz anons-məlumatı araşdıran "Yeni Müsavat" əməkdaşları

daha bir sensasion bilgi əldə ediblər. Qərbin diplomatik qaynaqlarının təmsilçiləri ilə söhbət edən zaman onların dilindən çıxıb ki, Rusiya bp şirkətinə məxsus iki xüsusi təchizatlı gəminin Xəzərə buraxılmasına etiraz edib və əslində 16 oktyabrda Bakıya göndərilən döyüş gəmilərinin əsas missiyası da "vuraraq" mesajı verməkdən ibarətdir: "bp gəmiləri Batumdan xüsusi konstruksiyaya kimi, hissələrlə Bakı buxtasına daşınıb, burada yığılmaqdadır, işlər tamamlanıb, lakin indi onların Xəzərə buraxılması müşğülə dönüb. Rusiya qəti və birmənalı etiraz edir".

Belə məlum olur ki, iki bp gəmisi xüsusi radarla təchiz olunub: "Bu radarlar yeni neft-qaz yataqları axtarmaq üçündür. Gəmilər ən müasir texnologiyalar əsasında təchiz olunublar. Lakin Rusiya şübhələnir ki, onların fərqli təyinatları var və bu səbəbdən də onları Xəzərə buraxmamağa çalışır".

Bazar günü olduğu üçün bp şirkəti ilə əlaqə saxlayıb, məlumatı dəqiqləşdirə bilmədik. Lakin bunu həftənin ilk iş günündə etməyə çalışacağıq.

Bakıdakı bəzi qaynaqlarla da - əslində siyasət mühəndisləri (ekspertlərə) - skype və fərqli yollarla əlaqə saxladıq. Onlardan belə bir prosesin getməsinə dair məlumatlı olub-olmadıqlarını sorduk. Daha bir məsələyə dair də fikirlərini aldıq - Rusiya Amerikanın Xəzərdən qova bilirmi? Azərbaycan bu projədə yer alarmı?

4-5 siyasət mühəndisinin cavablarını (onların bəzilərinin biri digərlərinə ziddir) bu cür icmallaşdırmaq mümkündür:

Rusiya bunu istəyir, bu istiqamətdə də çalışır;

Azərbaycan hər iki tərəflə də oynayır, lakin öncədən olan anlaşmalar rəsmi Bakıya Rusiya tərəfində çıxış etmək im-

Abad ev istəyirsən,
bir qum dənəsi də sən gətir

Samir SARI

Bizimki budur: nəse bir iş olsun, bir hadisə baş versin, oturaq, lağ-lağ edək, şəbədə qoşağ, ucundan tutub ucuzluğa gedək, arada ciddiləşib kimlərisə qınayaq, pisləyək, axırda da düşək millətin üstünə ki, millət zaydır, filandırE

İllərdir beləyik, hələ neçə il də belə olacağıq. Düzəlmə deyilik. (Bu yerdə müəllif duyduq düşdü ki, özü də ümumi halda hamını pisləyənlərə qoşulub, ona görə də dərhal mətləbə keçməyi qərara aldı).

Budur, növbəti əfv sərəncamı verilib, azadlığa buraxılanlar arasında keçmişdə "Nida" hərəkatının üzvü olan gənclər də olub və protokol qaydasıymış kimi, onları Fəxri Xiyabana aparıb eks-prezident Heydər Əliyevin abidəsinə baş əydiriblər.

İndi yüzrlərlə sosial şəbəkə istifadəçisi o gənclərin baş əydikləri yerdə çəkilmiş şəkillərini müxtəlif qeydlərlə paylaşır, camaat da tökülüşüb şərhlər yazır.

Bəziləri vurğunu gəncləri bu addıma vadar edənlərin üstünə salır, amma baş əyən gənclər də qıraqda qalmır, onlara tuşlanan iki sözdən biri "sındırılmaq"dır.

Məşhur əsərlərdən, filmlərdən sitat gətirənlər var.

"- Bəs baş əymədin?"

Əymədim, bəli.

Əyilməz vicdanın böyük heykəli..."

"Vaqif" dramından bu məşhur dialoqu iqtibas edənlər sözü heykələ baş əyənlərə toxuyurlar, yəni ayıb olsun sizə, getdiniz, baş əyiniz.

"Gəl qoşul bizə, şair. İstibdad səni də sındırdı". Bu da "Nəsimi filmindən iqtibasdır, bunu edənlər də istibdad rejiminin gəncləri sındırdığına işarə edir.

Əlbəttə, hansısa dərviş indiki nəsillərə "istibdad səni də sındırdı" deyər bilər, amma ağır cavab alar. Ona deyərler, adə, gijqulu, belinə mələfə dolayıb səhralarda sərgərdan-sərgərdan gəzməklə deyil ey, hünərin var, bircə həftə gəl cəzaçəkmə müəssisəsində günahsız yerə yat görürm.

Ömründə bir dəfə mitinqə çıxıb iki şillə, bir təkik yeməmiş adamlar var, heç bircə gecə evdən kənarında da yatmayıblar, oturub noutbukun arasında yekə-yekə "bu da bizim mübariz gənclər, mən baş əyməzdim" deyər qınayıcı şərhlər yazırlar.

Belə tiplər həmişə olub və var. Adamlar tanıyıram ki, orta ranqlı vəzifədə işləyir, yaxşı dolanışığı, evi, eşiyi, maşını, məşuqəsi var, amma hakimiyyətin dəyişəcəyi təqdirdə hansısa əlaqəsi hesabına daha böyük mənəb, sərvət qazanacağını düşünür, xeyirdə, şərdə rastlaşanda adamı danlayır ki, sizin də əlinizdən bir iş gəlmir, hakimiyyətə gəlsəydiniz, biz də bir gün görərdik.

Özləri otursunlar yayda sərin, qışda isti kabinetlərdə, günləri ziyafətlərdə, kef məclislərində keçsin, uşaqları xaricdə oxusun, bahalı maşınlarda şütüsün, amma ölkədə hansısa dəyişikliklərin olması üçün kasıb-kusubun balası türmələrdə yatsın, iş başa gələndə "dünənki xidmətinizə görə sağ olun, yaxşı vəzifələrdə bizim uşaqlar işləməlidirlər, çünki xaricdə oxuyublar, mütəxəssisdirlər". Böylə ədalət varmı, arkadaşlar?

"Dözmədilər". Gərək dözəydilər, əlbəttə. Gərək türmədən meyitləri çıxaydı, biz də götürüb yekə-yekə "Daha bir demokratiya şəhidi" başlıqlı yazılar verəydik, ertəsi gün onları unudub "həyat davam edir" ritorikasına dəm vuraydıq.

"Nelson Mandela 27 il həbsdə yatdı, sınımadı". Elədir. Amma hər ölkədə Mandela yoxdur axı. O da bir iş idi. Yumşaq adam əlinə düşüb, imkan veriblər yaşasın. Bizdə Mandela ola biləcək dustaqlara təhəmmül yoxdur, görsələr ki, adam Mandela ola bilər, başına oyun açıb videolentə çəkərlər, sonra da deyərler, di get başını aşağı sal, dolanışığını fikirləş, səndən Mandela olmaz. Adam da fikirləşər ki, düz deyirlər, bu xalq videosu çıxan Mandelaya yalnız lağ edə bilər, ta onun ətrafında six birləşməz.

"Elə bilirdik, Çe Gevara olacaqlar". Guya ki, Çe Gevara böyük iş görüb. O da indiki İŞİD-çilər kimi əlində silah başqa bir ölkənin dağlarında partizanlıq edib, əsir götürdüüyü insanları boynunun dalından güllələyib - həm də mənasız, sonradan iflasa uğrayacaq bir ideologiyaya görə. Çeçələ barmağını tərptəməyənlər "Çe" deyər-deyər uşaqların başını xarab eləyiblər.

Haqq-ədalət uğrunda mübarizə aparmaq yaxşı şeydir, müqəddəs işdir. Amma qoy bu işə hər kəs öz xırda töhfəsini versin, hər kəs ortaya bir qum dənəsi gətirsin və yığış ev tikək. Yoxsa biz duraq kənarında, beş-altı gənci verək qabağa və onlar da tonluq beton plitələrin altında qalıb əzilsinlər - bu yolla ev tikilməz, ay evi tikilmişlər.

Əfv sərəncamı Qərbin mövqeyini yumşaldacaqmı?

Zahid Oruc: "Hətta bir məhbus olsa belə, onlar yenə də Azərbaycana təzyiqlər edəcəklər"

Ötən həftənin ən yadda qalan hadisəsi Azərbaycan prezidentinin əfv sərəncamı verməsi oldu. Əfv sərəncamı ilə 84 nəfər azadlığa buraxıldı. Onlardan cəmi dördü siyasi məhbuslar siyahısında adı olanlardır. Beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən ABŞ tərəfindən azad olunması tələbləri irəli sürülən məhbusların əfv düşməməsinə müxalifət düşərgəsi narazılıqla qarşılayıb. Beynəlxalq təşkilatlar və Qərb tərəfindən azadlığa tələb olunan məhbusların əfv siyahısına daxil edilməməsi ortaya sual da çıxarır. Son əfv sərəncamı Qərbi, beynəlxalq təşkilatları razı salacaqmı və Azərbaycan hökuməti ilə soyuqluğu aradan qaldıracaqmı?

Hakimiyyətəyönü deputat Zahid Oruc hesab edir ki, prezidentin əfv sərəncamı cəmiyyətə mühüm bir mesaj verməkdir. Prezident humanizm nümayiş etdirərək, bunun cəmiyyətdə birgə yaşayışın, dövlət-vətəndaş münasibətlərinin, insan hüquq və azadlıqlarının təminatında ən mühüm siyasət olduğunu sübut edir: "Yəni ölkə başçısı sadəcə cəzalandırma deyil, bu cür əfv etməklə, onları bağışlamaqla, cəmiyyətə yenidən həmin insanların dönüşünü həyata keçirmək və bununla da onları məlum cinayət əməllərindən islah etmək yönündə mövqe göstərir. Bu, çox təqdirəlayiq bir hadisədir. Xalqımız da prezidentin bu qərarından nəticə çıxarmış olur ki, ötən illər ərzində dövlət bu cür əfv qərarları ilə gözəl həmrəylik mühitini formalaşdırmağa çalışır.

Əfv siyahısında adı olanları dərəcələmək, onları müxtəlif siyasi səviyyəyə bölmək və onu bu cür dəyərləndirmək isə çox yanlışdır. Təəssüf ki, müxtəlif media orqanlarında məhz guya "siyasi məhbus" kimi tanınmış şəxslərə görə qərara münasibət bildirilir. Bu çox yanlışdır. Onlar bəyan edirlərsə ki, qanun qarşısında hər kəs bərabərdir, məhbusları bu şəkildə seçməməlidirlər. İkincisi isə qeyd olunan NİDA-çılardan bir neçəsinin ölkə başçısına müraciət etməsi fonunda onlar həmin siyahıda yer alıblar. Bu da çox önəmli bir məsələdir. Bu, gəncləri qanunsuz fəaliyyətə təhrik etmək, onları normal inkişaf yollarından çıxarmaq, həbsdə qalmalarında qazanc əldə edən müəyyən dairələr hazırkı şəraitdən narahat olublar. Onlara sərf edirdi ki, həmin şəxslər illərlə həbsdə qalsınlar. Bunlara görə müxtəlif beynəlxalq dairələrdən vəsait ala bilsinlər".

Zahid Orucun sözlərinə görə, Azərbaycanda əfv sərəncamı hansısa beynəlxalq təşkilatlara görə verilmir. Azərbaycana qarşı qərəzli mövqe tutan beynəlxalq qurumların mövqeyində isə ciddi dəyişiklik gözlənilir: "Qərbin müxtəlif institutları bu kimi məsələlər üzərində illərdir ixtisaslaşıblar. Onlar dünya idarəçiliyində artıq mühüm həlqəyə çevriliblər. Çünki onlar müxtəlif ölkələrə təzyiqlərin ən əlverişli "silah"larıdır. Ona görə də bir əfv qərarları ilə bu kimi qurumlar öz mövqələrindən geri durmayacaqlar. Hesab edirəm ki, hətta bir məhbus olsa belə, onlar yenə də Azərbaycana təzyiqlər edəcəklər. Ancaq bizim üçün ən önəmli məsələ Azərbaycan cəmiyyətində bu prosesin doğru şəkildə öz əksini tapmasıdır. Buna adekvat olaraq xüsusilə də müxalifət cəbhəsindən hakimiyyətin mövqeyini dəyərləndirəcək ifadələr görürsünüzmü? Xeyr, heç olmayacaq da. Çünki müxalifət üçün də kimlərsə dəmir barmaqlıqlar arxasında olması sərfəlidir. Sanki müxalifət əfv olunanlara görə məyus haldadır".

□ E.SƏYİDAĞA

Gözlənilən əfv sərəncamı verildi, ertəsi gün sərəncam icra olundu və 80-dən artıq məhbus azadlığa buraxıldı.

Onların arasında dörd nəfər heç bir cinayət törətməyən, siyasi motivlərlə həbs olunmuş şəxs də vardı - biri orta yaşlı, üçü gənc.

Təkcə o dörd şəxsə görə əfv sərəncamını alqışlamaq mümkündür, fəqət...

Bəs milli azadlıq hərəkatına qoşulalı düz-əməlli bir xoş gün görməmiş, ömrünün mühüm bir hissəsi məhbuslarda keçmiş, birinci və ikinci dəfə olduğu kimi, üçüncü dəfə də günahsız tutulmuş (yüngül xəsarətlə bitən yol qəzasına görə) vəkil Qurban Məmmədov? Onu niyə buraxmırlar?

Bəs Nemət Pənahlı? Adam bu xalqın yolunda qanını qaşığa qoymuş, milli azadlıq hərəkatının simvolu olmuş, tarixi bir şəxsiyyətdir, amma qurama bir ittihadla (kiminləsə mübahisə edib, yaxalaşmış) neçə ildir məhbusdur. O, əfvə layiq deyilməyib?

Hələ Tofiq Yaqublu... O, Qarabağ müharibəsinin gerçək qəhrəmanlarından biridir, rəşadətli vuruşub, könüllü olub, iki körpə qızını evdə qoyaraq, ölmün ağuşuna atılıb. Prinsipial, dönməz, fedakar bir kişidir... Əfv olunmaq haqqı yoxuydu mu?

Yadigar Sadıqovun məsələsi isə dəftər-kitaba sığan deyil. O, bir ziyalıdır, universitet müəllimidir, nəinki kiminləsə əlbəyaxa davaya girişən deyil, onu tanıyanlar Yadigar müəllimin mübahisə edərkən səsinə belə qaldırmadığını deyirlər. Amma belə bir şəxs kiməsə əl qaldırmaq ittihadı ilə həbsdədir və azadlığa buraxılmır.

İlqar Məmmədovun yeganə günahı İsmayılıya getməsidir, o orda nə bir söhbətə qarşıb, nə də bir əməl yiyəsi olub, ancaq iki ilə yaxındır həbsdədir və əfv sərəncamlarının siyahısında adı gözə dəymir.

"Nida" vətəndaş hərəkatının məhbusu olan üzvlərinin çoxu içəridə qaldı.

Jurnalist Əvəz Zeynallını tutduran Güler Əhmədova özü 1 il həbsdə yatdı-çıxdı, amma Əvəz hələ də məhbusdur.

Günahsız tutulan gənclər var, hələ istintaqları gedir, qurama məhkəmələri də olacaq, kim bilir, adları nə vaxt əfv siyahısına düşəcək.

Adı çəkilən və çəkilməyən siyasi məhbusların, nəhayət, azadlığa buraxılacağını çoxları gözləyirdi. İctimai-siyasi fəalları diqqətində olan isimlər onlarınkı idi.

Yoxsa istər 80 canı əfv olunsun, istər 800, istər 8 min, bu, ictimaiyyəti yox, yalnız onların qohum-əqrəbasını ilgiləndirə bilər.

Hər bir əfv sərəncamı azadlığa buraxılacaq günahsız siyasi dustaqların sayı ilə əlamətdardır.

Bəs o birilər? - Əfv

Sərəncamına sözardı

Onları həbsdə saxlayıb bütün dustaqları azad etsələr belə, bu, nə beynəlxalq ictimaiyyətin, nə də ölkə əhalisinin tam təqdirini ala bilməz.

Deyilə bilər ki, bu dəfə əfv üçün müraciət edənlər buraxılıb, adları çəkilən və çəkilməyən məhbuslar isə əfv üçün müraciət etməyiblər.

Doğrudur, belə bir durum var. Elə siyasi məhbuslarla adları arasında əsas fərq də budur, zətan. Cinayət törədərək həbsə düşən şəxslərin, demək olar ki, hamısı hər an və həmişə əfv ərizəsi yazmağa hazırdırlarsa, siyasi məhbusların çoxu bu addımı sırf psixoloji baryer üzündən ata bilmir. Onlar özlərini günahsız sayırlar və etmədikləri cinayətə görə əfv minnəti götürmək istəyirlər.

Ancaq bu, o demək deyil ki, bu şəxslər əfv ərizəsi yazmayıblar deyə onları azadlığa buraxmaq, bu şəxslərə qarşı yol verilmiş ədalətsizliyi aradan qaldırmaq olmaz.

Əfv ərizəsi yazanlarla yazmayanlar arasında ayrı-seçkilik etmək düzgün deyil. Bir sıra insanlar gələcəklərini fikirləşir, gələcəkdə siyasi arenada fəaliyyət göstərmək istəyirlər və onlar anlayırlar ki, adı bir ərizə ilə bütün karyeralarına son qoya bilərlər. Yaxın keçmişdə əfv ərizəsi də yox, adı müraciət yazan bəzi tanınmış şəxslər vaxtaşırı belə bir ittihadla qarşılaşırlar, onların imza qoyduğu hansısa müraciətin mətnini təkrar-təkrar çap edir, bununla onları diskreditasiya etmək istəyirlər.

Bu üzdən gələcəyini düşünən siyasi məhbuslar ərizə yazaraq özlərinə qarşı kompromat dosyesi hazırlanmasını istəyirlər.

Hamısını buraxmaq lazımdır. Azərbaycan kimi ölkəyə siyasi məhbus, vicdan dustağı yaraşmır. 95 il əvvəl ölkəmiz dünyanın 15-20 demokratik ölkəsindən biriydi, Avropa ölkələrini belə qabaqlamışdı.

Amma baxaq görək, indi hardayıq...

□ Xəlil KAZIMLI

"Baxış bucağı"

Son zamanlar Azərbaycanın ətrafında baş verən hadisələr, hakimiyyətin çar-paz təzyiqlər altında qalması, bu proseslərin hansı sonluqla bitəcəyi gündəmin əsas mövzularından biridir. Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) Siyasi Şurasının üzvü, deputat Aydın Mirzəzadə ilə söhbətimizdə bu və digər məsələlərdən danışdıq.

Yeri gəlmişkən, A. Mirzəzadə ilə maraqlı təsadüf nəticəsində, sabiq millət vəkili, Müsavat funksioneri İkrəm İsrəfilin övladının toyunda görüşdük. Azərbaycan realığında YAP rəhbərliyində təmsil olunan bir deputatın müsavatçı məclisində iştirakı - yaxud əksinə - nadir hadisələrdən sayılır. Odur ki, toydan sonra baş tutan söhbətimizdə bu məsələyə də yer ayırdıq.

- Aydın bəy, həm hakim partiyanın, həm də parlamentin Təhlükəsizlik və müdafiə komitəsinin üzvü kimi, yaqın ki, reaksiyanız var və nə baş verdiyinin fərqindəsiniz. Azərbaycan ətrafında hansı proseslər gedir, nə baş verir? Enerji mənbələrinə malik olan alternativ ölkə kimi adı daim xüsusi vurğulanan Azərbaycanın "qara siyahı"ya salınmasının səbəbi nə oldu?

- Mən elə fikirləşmərəm. Azərbaycan bu gün özünün apardığı siyasətlə beynəlxalq birlikdə nüfuza malik olan ölkələr sırasındadır. Ölkəmizin müstəqil siyasəti həm özünün dövlətçiliyinin möhkəmlənməsi, eyni zamanda təhlükəsizliyinin təminatı üçün önəmlidir. Şübhəsiz ki, digər ölkələrin də maraqları, siyasətləri var, və ölkələrdən kənar müəyyən beynəlxalq dairələr də var. Onlar da öz siyasi xəttini yeridirlər. Bu mübarizədə kim daha güclüdürsə, öz prinsiplərini daha yaxşı müdafiə edirsə, o da qalib gəlir. Bu gün Azərbaycanın apardığı siyasət Azərbaycanın nüfuzlu bir dövlət imicini qazanmasına, müstəqil siyasət apararı bir ölkə kimi hörmətli olmasına gətirib çıxarır. Eyni zamanda əminəm ki, Azərbaycanın dostları Azərbaycanı istəməyən qüvvələrdən qat-qat çoxdur.

- Son vaxtlar Azərbaycana Rusiya rəsmilərinin intensivləşən səfərləri çox müzakirə mövzusu oldu, eyni zamanda rus gəmilərinin dostluq səfərlərinə şübhələr var. Xüsusilə də Avrasiya Birliyi ilə bağlı gelişmələr fonunda şimal qonşumuzun xoşməramlı siyasət yürütdüyünü demək üçün nə qədər əsaslar mövcuddur?

- Rusiya ilə Azərbaycanın yaxın qonşuluq münasibətləri əvvəllər də var idi. Ancaq Rusiyanın Ukrayna ilə münasibətləri fonunda Bakı ilə Moskvanın münasibətləri ola bilsin diqqəti cəlb edir. Rusiya Azərbaycanın yaxın qonşusudur, bütün sahələr üzrə sıx əlaqələr var, ortaq tarix, mədəniyyət var. Bu baxımdan bu iki ölkənin münasibətlərinin yaxşı olması əlbəttə ki, müsbət haldir. Azərbaycan

Rusiya-Ukrayna münasibətlərində öz prinsiplərinə mövqeyini ortaya qoyub, BMT Baş Assambleyasındakı səsvermədə Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyib. Bu baxımdan Azərbaycan beynəlxalq hüquq normalarına bağlı olduğunu göstərib. Rusiya ilə münasibətləri iki qonşu ölkənin münasibətləridir. Intensiv səfərlər, birgə layihələrin müzakirə edilməsi normal haldir. Ölkələrin bir

ni, səmərəliliyini sübut etdi.

- **Dövlət müstəqilliyimizin 23-cü ildönümündə Azərbaycanın müstəqilliyinin itirilməsi təhlükəsini görürsünüzmü?**

- Bugünkü aparılan siyasətlə bu təhlükə yoxdur. Azərbaycan özünü beynəlxalq birliyin çəvik, lüzumlu, səmərəli bir həlqəsinə çevirə bilib. Bu gün artıq deyə bilərik ki, Azərbaycan, Azərbaycanın apardığı siyasətsiz beynəlxalq birlik və beynəlxalq siyasət yoxdur. O baxımdan Azərbaycana qarşı

İstənilən hər bir belə fakt dövlətin ciddi tədqiqatına səbəb olur və bu da bəhrəsini verir. Əvvəllər iş dalınca Azərbaycandan kənara, xüsusilə Rusiyaya gədənlərin sayı çox idi. Son dövrlərdə onların sayı kəskin şəkildə azalıb.

- **Sizə elə gəlmirmi bu, Rusiyadakı vəziyyətlə bağlıdır?**

- Rusiyada həmişə kritik vəziyyət olub. 93-96-cı ilin iqtisadiyyatında şok terapiyasını, 98-ci ilin inflyasiyasını, yaxud -rus-çəçen müharibəsinin

mum məbləğlə yaşamaq məcburiyyətində qaldısa, sabah vəziyyət lap fəlakətli ola bilər. Neft pulundan Azərbaycanın sadə vətəndaşına qəpik-quruşun düşdüyü fikri də var. Siz nə deyərdiniz?

- Əgər çəkilən yollar, təmir edilən və tikilən məktəblər, müasir avadanlıqlarla təchiz olunan xəstəxanalar qəpik-quruşdursa, sizinlə razılaşa bilərəm.

- **İnfrastruktura qoyulan vəsaitə söz yox. İnsan kapitalına yatırım qoyulması əsas müzakirə mövzudur...**

sahələrdən biridir. Hesab edirəm ki, bu problemin həll ediləcəyi zaman çox da uzaqda deyil.

- **Aydın bəy, hakim partiyanın nümayəndəsi olaraq sizin Müsavat funksioneri İkrəm İsrəfilin övlad toyunda iştirakınız diqqət çəkdi. Təəssüf ki, Azərbaycanda iqtidar və müxalifət nümayəndələrini, məsələn, Türkiyədəki kimi eyni tədbirlərdə görmək nadir hallarda mümkündür, daim məsafə saxlanılır. Siyasi mədəniyyət nümunələrinin ölkəmizdə daha**

"İqtidarın qapısı müzakirələr üçün həmişə açıqdır"

Aydın Mirzəzadə: "Heç kəs demir ki, bütün problemlərimiz həll olunub"

"Mənim qonşum tamam başqa siyasi düşüncə sahibi ola bilər, amma bu, mənim onunla gündəlik salamlaşmağıma, xeyir-şərində iştirakıma mane olmamalıdır..."

çox məsələlərdə ümumi maraqları, iqtisadi sahədə bir-birinin potensialını tamamlama potensialı var. Bundan istifadə etməmək düzgün olmazdı. Həmçinin unutmamaq ki, Rusiya Dağlıq Qarabağ probleminin həlli üzrə ATƏT-in Minsk Qrupunun 3 həmsədrindən biridir. Bu baxımdan Rusiya ilə münasibətlər Azərbaycan xarici siyasətində önəmli yer tutur.

- **Rusiyanın Azərbaycanı Avrasiya Birliyinə qoşmaqla bağlı təzyiqləri nə qədər və hardək davam edə bilər? Kremlin Azərbaycanda hansısa təhlükəli planı işə salması realdır mı?**

- Rusiyanın tək Azərbaycanın deyil, digər dövlətlərin də yeni yaradılan Avrasiya Birliyində olmasını arzu edə bilər, bu, normal bir yanaşmadır. Hər bir yeni yaradılan beynəlxalq təşkilat tərəfdarlarının, ən əsası, təsir dairəsinin daha geniş olmasını istəyir. Azərbaycanın konkret bu gün Avrasiya Birliyinə üzv olmaq istəyi yoxdur. Çünki Azərbaycan torpaqlarının bir hissəsini işğal edən Ermənistan Avrasiya Birliyinin üzvüdür və heç bir halda Azərbaycan işğalçı ilə vahid bir siyasi-iqtisadi məkan yarada bilməz. İndilikdə isə Azərbaycan digər dövlətlərlə və birliklərlə qarşılıqlı əməkdaşlıq formatına daha çox üstünlük verir. Hər halda ötən 21 il Azərbaycan apardığı bu siyasətin effektivliyi-

hansısa basqı etmək istəyən ölkə Azərbaycandan başqa onun çox sayda müttəfiq dövlətləri ilə üz-üzə gəlmiş olar. Digər tərəfdən, müstəqilliyi real həyatda görmüş olan Azərbaycan xalqı heç bir halda onun itirilməsi ilə razılaşa bilməz, hətta bu, milyonların həyatını qurban vermək bahasına başa gəlsə belə.

- **"Müstəqillik bizə nə verdi" deyənlərə da rastlaşırıq. Problemlərdən usanan, məmur özbaşmalığından bezən, "Koroğlu" metrosu yaxınlığındakı körpünün üstünə çıxıb özünü atmaq istəyənlər, sizcə, müstəqillik uğrunda özünü qurban verməyə nə dərəcədə hazırdır?**

- İş burasındadır ki, sadaladığınız nümunələr hətta ən inkişaf etmiş ölkələrdə belə var. Əlbəttə, hətta bir nəfərin belə həyatına qəsd etmək istəməsi xoşagəlməz haldir və heç bir halda bu, baş verməməlidir. Heç kəs demir ki, Azərbaycanda bütün problemlər həll olunub, insanların bütün istekləri artıq yerinə yetib. Ancaq cəmiyyət hər gün problemlərin həllində daha bir addım qabağa gətirdiyimiz fərqi qəbul edirik. O başqa məsələdir ki, ola bilsin hardasa kimsə özünün probleminin tez, yaxud istədiyini tərtib daxilində yerinə yetirilməsini istəyir. Ola bilsin kimsə məsulyyətsizliyi, yaxud iş neqativ yanaşması kimlənsə narazı qalmasına səbəb ola bilər.

"Rusiya ilə münasibətlər Azərbaycan xarici siyasətində önəmli yer tutur"

əks-sədasını yada salaq. Bunun özü müəyyən bir göstəricidir. Yaxud 10 il əvvəl ödənişli əsaslarla tələbə adını qazananların bir çoxu təhsil haqqını ödəmək imkanından imtina etdiyi üçün ali məktəblərdə boş yerlər qalırdı. Ancaq indi insanların mütləq əksəriyyətinin hətta ödənişli əsaslarla övladını oxutmaq imkanı var. Əvvəllər regionlardan Bakıya axın kifayət qədər yüksək idi, Bakı həddən artıq genişləndi. Ancaq son 11 ildə cənab prezident İlham Əliyevin apardığı siyasət nəticəsində bölgələrdə iqtisadi inkişaf tempi paytaxtın inkişaf tempindən qat-qat yüksək sürətlə getdi. Bu isə artıq Bakıdan regionlara ixtisaslı kadrların daimi yavaşması üçün gətirməsinə səbəb oldu.

- **Amma bu gün vətəndaşın narazı qaldığı ciddi məsələlər də az deyil. Hesab olunur ki, əgər neft istehsalının və gəlirlərinin pik haddində müəllim, hakim, təqaüdcü yenə də mini-**

- İş burasındadır ki, sadalanan obyektlərin hamısında yüz minlərlə insan çalışır, əmək haqqı alır. İnsanlar həmin obyektlərdə yüksək təhsil alır, yüksək tibbi xidmət görürlər. Neft gəlirlərindən istifadə üzrə dünyada iki yol var. Birinci, gəlirlər birbaşa büdcəyə buraxılır, əmək haqları və müavinətlərin artırılmasına yönəldilir. Amma neftin qiymətinin sığradığı, yaxud neft gəlirlərinin azaldığı dövrdə artıq ayrı-ayrı sahələr yox, ümumilikdə ölkə iflasa uğrayır. Azərbaycan bu yoldan imtina etdi, daha qətiyyətlə ikinci yola seçdi ki, neft gəlirləri Neft Fonduna toplanır və oradan konkret proqramlara yönəlir. Hər il 20 min qaçqın ailəsi mənzillə təmin olunur, büdcəyə dərəcə verilir. Həmçinin, bir neçə böyük layihələr maliyyələşdirilir. Konkret olaraq müəllimlərin əmək haqqı ilə bağlı dediklərinizlə müəyyən qədər razıyam. Dövlətin məşğul olduğu və qarşısına məqsəd qoyduğu

çox inkişafı üçün nə təklif edirsiniz?

- Onu zaman, şərait, konkret insanlar yetirir. Konkret əqidə, siyasi mənsubiyyət hər bir insan üçün vacibdir. İnsanın əqidəsi olmalı, getdiyi yola o, bağlı olmalıdır və konyuktura-dan asılı olaraq cəbhəsini dəyişməməlidir. Bununla belə, Azərbaycan cəmiyyətində bir xeyir-şər anlayışı var. Artıq burda siyasi mənsubiyyət rol oynamır. Mənim qonşum tamam başqa siyasi düşüncə sahibi ola bilər, amma bu, mənim onunla gündəlik salamlaşmağıma, xeyir-şərində iştirakıma mane olmamalıdır. Azərbaycanda bu mədəniyyət var. Azərbaycanlılar bir qayda olaraq ta qədimdən gələn adət-ənənələrimizi həmişə qoruyub-saxlaya bilir-lər.

- **Bələdiyyə və parlament seçkiləri ərəfəsində iqtidar və müxalifət arasında ənənəvi seçki müzakirələrinin aparılması, dialoq atmosferinin yaradılması gözlənilirmi?**

- Partiya aparatında çalışmadığıma görə bu barədə bir söz deyə bilmərəm. Dialoq tək deyirmi masa arxasında oturub hansısa bir məsələnin müzakirəsi deyil. Dialoq fikirlərin bildirilməsi, polemika mədəniyyəti, hansısa bir məsələyə dair hər bir kəsin sərbəst fikir bildirmək imkanının olmasıdır. Əlbəttə, bu məsələdə hər hansı problem yoxdur. Dəfələrlə YAP bu məsələnin təşəbbüskarı olub. Hətta bir neçə dəfə öz qarargahında siyasi yönümlü partiyaların deyirmi masaları da keçirilib. İqtidarın qapısı onunla müzakirələr aparmaq, onunla hansısa bir məsələ barəsində fikir mübadiləsi aparmaq istəyənlər üçün həmişə açıqdır.

- **Amma bir məsələ də var: müsavatçı İkrəm İsrəfil sizi övladının toyuna dəvət etdi, siz də dəvəti qəbul edib iştirak etdiniz. YAP-ın qapısını açıq qoymaqla iş bitmir, ortada rəsmi dəvət də olmalıdır. Hakim düşürgədən müxalifətə hansısa məsələnin müzakirəsini aparmaq üçün dəvət yollaması çoxmu çətindir?**

- İkrəm İsrəfil biz 5 il Milli Məclisdə həmkar olmuşuq. Fərqli cəbhələrə mənsub olmuşuq, hər birimiz öz mövqeyimizi müdafiə etmişik. Salamımız olub və onun öz övladının xeyir işinə dəvətinə mən normal baxdım, iştirak edərək şəxsən özünü təbrik etdim. Beləyə isə müxtəlif dəyirmi masaların təşkili, fikir mübadiləsi həmişə mümkün ola bilən məsələdir.

□ **Elsad PAŞASOY**
FOTO: "YM"

"Azərbaycan xalqı heç bir halda müstəqilliyin itirilməsi ilə razılaşa bilməz, hətta bu, milyonların həyatını qurban vermək bahasına başa gəlsə belə..."

Baş əymək qaydaları

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Dövlət başçısının keçən həftə imzaladığı əfv fərmanı ilə cəmi 4 siyasi məhbus da azadlığa çıxdı, Azərbaycanın ən böyük problemlərindən biri yenə həll edilməmiş qaldı. Hakimiyyətin bu məsələdə bu qədər dirənməsinin mənası anlaşılmazdır, çünki hətta örnək götürdükləri avtoritar Putin Rusiyasında da bu qədər siyasi məhbus yoxdur. Guya həmin 100 nəfərə yaxın şəxs azadlığa çıxsa alukobonid və fəvvarə sabitliyinə xələl gələcəkdir? Xalq dərhal ayağa qalxacaqdır və ofşor hesabların açılmasını istəyəcəkdir? Yox. Sadəcə, cəmiyyəti kəskin sıxmaq rejiminin kəskin qorxularının əlamətidir. Amma bu da çıxış yolu deyil, sıxdıqca cəmiyyətin yivləri aşınacaq, bir gün qaykalar boltun üzərində durmayacaqdır. Proqnoza ehtiyac yoxdur, təbiətin və cəmiyyətin qanunu belədir.

Eyni zamanda, avtoritar dirənisi özündən absurd mənzərələr doğurur. İki gənc əfv ediləndən sonra təcridxanadan birbaşa Fəxri Xiyabana, mərhum prezident Heydər Əliyevin məzarı önünə aparılmışdılar. Bu hadisənin videosunda maraqlı bir detal var idi: kimsə qıraqdan göstəriş verib deyirdi ki, gülü qoyun, indi də geri çəkilib baş əyin. Hadisə yerindəki jurnalist dostlardan öyrəndim, bu səsin yiyəsi Şüvəlan təcridxanasının rəisi Elnur İsmayilov adlı tip imiş.

Ədliyyə Nazirliyi, onun Penitensiar Xidməti buna nə cür izahat verə bilər? Bu nə biabırçılıqdır? Bəyəm təcridxana rəisi əfvə düşüb azadlığa çıxan dustaqların arxasıca dolaşmalıdır? Bəlkə hazırda evlərində onları çarpayaya qandallayıb işgəncə verir? Bu nə gestapo rejimidir?

Əlbəttə, mən rejimin hansı rejim olduğunu bilirəm, Fikrət Məmmədov və Mədət Quliyevdən izahat gözləyəcək qədər avam da deyiləm. Boş bir sual idi, yazdım getdi tarixin arxivinə, yəqin bu romantikaya görə oxucular məni bağışlayarlar. Hər halda, avtoritar olanda nə olar, istədik rejim özünə bir az hörmət qoysun, təcridxana rəisini hər əl-ayaq işinə buyurub bəhərmət etməsinlər. Ən düzgünü bu olardı ki, xiyabanda baş əyməyin qaydaları haqda maarifçilik tədbirləri aparılsın, orta məktəblərdə dərslər keçilsin, Bilik Fondunun (BF) mütəxəssis və alimləri bu müqəddəs işə qoşulsun. Məktəbləri qardaş-bacı eləməkdənsə BF belə vacib işlər görməlidir. Yoxsa uca millət, sevgili xalq 90 ildir əsarətdə yaşayır, hələ baş əyməyin qaydalarını, dombalaq aşmağın üsullarını bilmir.

Söz proyektərdən düşmüşkən, bir vacib məsələyə də münasibətimi bildirmək istərdim.

Düz bir ay qabaq - sentyabrın 20-də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Ədəbiyyat İnstitutunda neft müqaviləsinin 20 illiyinə həsr edilən "Ədəbiyyatda və sənətdə neft" mövzusunda elmi-praktiki konfrans qayırılmışdı. Konfransda institutun direktoru İsa Həbibbəyli "Azərbaycan ədəbiyyatının neft dünyası", Elnarə Akimova "Poeziyamızda neft", Bədixan Əhmədov "Neft borusuna minən yazıçılarımız", Qədimxan Yolçuyev "Barrel və qəzəl" kimi mövzularda maraqlı çıxışlar etmişlər. Tədbirdə AYB üzvü olan 1657 baş yazıçı və şairin üzərinə də vəzifə qoyuldu ki, onlar neft mövzusunda əsərlər yazsınlar.

İndi gəlin görək belə əsərlər varmı? Yoxdur. Son bir ayda nə Anar Rzayevin "82 dollarlıq neftin 90 dollarlıq büdcəsi" romanını, nə Fikrət Qocanın "Yaşa, Şahdənizim, yaşa" poemasını oxuduq. Demək bu yazıçılar işləmirlər, xalqa və iqtidara xidmət etmək istəmirlər.

Ümumiyyətlə, neft mövzusunda mən cəmi bir şeir örnəyimizi tanıyıram, onu da Fikrət Sadiq yazıbdir. Buyurun, birgə oxuyaq:

**"Harda türk var,
Orda neft var,
Harda neft var,
Orda bəla var.
Nefti olan ölkələrin
Hamısında Kərbəla var".**

Siyasi baxımdan bir az yanlışlar var, amma yaxşı şeirdir.

Bu mövzuda son vaxtlar "Yeni Müsavat" yə-tərincə yazıb. Sağdan-soldan problemə işıq salmağa çalışmış, müxtəlif mövqə və yanaşmaları təqdim eləmişik. Bununla belə, Azərbaycanın, Qarabağın taleyi ilə bağlı əsas sual açıq qaldığından məsələ də öz aktuallığını saxlamaqdadır. Söhbət Ermənistanın Avrasiya Birliyinə (AB) rəsmən qoşulması ilə ölkəmiz üçün olduqca həssas, eyni zamanda təhlükəli və tələpəli yeni situasiyanın formalaşmasından gedir.

Təhlilçilərin mühüm bir kəsimi son vaxtlar rəsmi Bakının Rusiyaya qədərindən çox yaxınlaşması, reveranslar etməsi barədə iddiaları da ciddiyyə almaqla təzyiq və şantaj sırasının Azərbaycana yaxınlaşdığını söyləyir. Bu da o deməkdir ki, ölkə rəhbərliyi tezliklə məsələyə nöqtə qoymalıdır - ya o yanlış, ya da bu yanlış. Doğrudur, belə bir "nöqtə"nin xarakteri, yəni cavabın necəliyi ictimai rəyə ara-sıra sızdırılıb. Azərbaycan yetkililəri AB-ə üzvlüyə lüzum olmadığı haqda topluma, Moskvaya mesajlar ötürüblər. Minsk sammitində də prezident İlham Əliyev "MDB-nin potensialı hələ tükənməyib" açıqlamasını səsləndirməklə əslində yeni bir təşkilatə ehtiyac görmədiyinə açıq işarə vurub.

Aydın ki, bu cavablar Kreml üçün qaneedicidir. Birinci o səbəbə ki, amorf qurum olan MDB Moskvadan ötrü öz "istisnar müddəti"ni artırıq başa vurub. Hazırda Putin MDB-ni daha ciddi formata - postsovet ölkələrinin real birliyi kimi nəzərdə tutulan Avrasiya İttifaqına transfer etmək niyyətindədir və bu yolda Ermənistandan sonra hədəf götürdüyü ölkə heç şübhəsiz Ukraynaya alternativ qismində gördüyü Azərbaycandır.

İkinci tərəfdən, Moskva Qarabağ problemi meydanında Qərbin aktivləşdiyinin fərqi deyildir və həm də buna görə tələsir. Çünki vasitəçilikdə ABŞ və Avropanın qabağa çıxması AB mövzusunda Moskvanın Bakı ilə özünü olmasa da, onun nəticələrini sabotaj eləmək yönündə çalışır.

Paris təmasları ərəfəsi rəsmi İrəvanın Azərbaycana ünvanlı ritorikası xeyli sərtləşdirilməsi, XİN başçısı Edvard Nalbəndyanın, prezident Serj Sərkisyanın İrəvanda vasitəçilərlə son görüşü zamanı Bakını hətta "destruktiv mövqə tutmaqda" ittiham etmələri bunun bariz əlamətləri sayıla bilər. Halbuki, əksinə, Azərbaycan tərəfi son günlər daha konstruktiv mövqə sərgiləyir, işğalçı tərəfə "Böyük Sülh Sazişi" üzərində işi bərpə eləməyi təklif edir.

Yeri gəlmişkən, bir həftə sonra Parisdə Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin görüşü olmalıdır. Bəllidir ki, ABŞ və Fransa qarşısındakı görüşə xüsusi önəm verir, onu hətta nizamlama prosesində daha məhsuldar mərhələyə keçiddə ayırıq xətt hesab edir. Rusiya bundan xəbərdardır və hər vaxtla görüşün özünü olmasa da, onun nəticələrini sabotaj eləmək yönündə çalışır.

Paris təmasları ərəfəsi rəsmi İrəvanın Azərbaycana ünvanlı ritorikası xeyli sərtləşdirilməsi, XİN başçısı Edvard Nalbəndyanın, prezident Serj Sərkisyanın İrəvanda vasitəçilərlə son görüşü zamanı Bakını hətta "destruktiv mövqə tutmaqda" ittiham etmələri bunun bariz əlamətləri sayıla bilər. Halbuki, əksinə, Azərbaycan tərəfi son günlər daha konstruktiv mövqə sərgiləyir, işğalçı tərəfə "Böyük Sülh Sazişi" üzərində işi bərpə eləməyi təklif edir.

Qeyd olunur ki, Britaniya hökuməti ASAN xidmət modelinə ciddi maraq göstərir. Bu xidmətin müəyyən komponentlərinin Britaniyada tətbiqi məsələsi gündəmə gəlib.

Təqdimata müvafiq olaraq, bütün ASAN xidmət ödənişləri online həyata keçirilir, əhaliyə "keyfiyyəti və sürəti" xidmət göstərilir. ASAN çağdaş rəqəmsal texnologiyaların verdiyi üstünlüklərdən öz fəaliyyətində geniş şəkildə yararlanır. Bu xidmət Böyük Britaniyada olduğundan daha sürətlidir. Korupsiyanın qarşısını almağa və effektivliyi artırmağa yönəldilən ASAN konsepsiyası 2013-ci ilin yanvarından başlaya-

Moskva ilə anlaşmaya "qırmızı xətt" əngəli

Bakının şərti qətidir: öncə ərazilər...; Rusiya ölkəmizi Avrasiya ilgəyinə keçirmək üçün iki istiqamətdə rıçaqlarını işə salıb; ancaq Kremlin "əvvəlcə üzvlük, sonra Qarabağ" vədinə bel bağlamaq mümkündürmü, əgər Ukraynaya verdiyi yazılı vədi bir gündə sıfırlayıbsa?!..

Bundan əlavə, Xankəndində azərbaycanlı girovlar - Dilqəm Əhmədov və Şahbaz Quliyev üzərində qondarma məhkəmə prosesinin məhz oktyabrın 27-ə, prezidentlərin görüşü gününə salınması da diqqət çəkir. Buna görüş ərəfəsində Ermənistan da daxili durumu kəskinləşdirmək cəhdlərini də əlavə eləsək (oktyabrın 24-ə İrəvanda Sərkisyan əleyhinə kütləvi etiraz mitinqi planlaşdırılıb), belə qənaətə gəlməli ki, Parisdə Serj Sərkisyanın hər hansı güzəştini və görüşün produktivliyini əngəlləmək üçün Rusiya gerçəkəndə də hərəkətə keçib.

Yaxın tariximizdə buna aid bəd presedentlər də var. Məsələn, söz vaxtına çəkər, düz 15 il öncə, 1999-cu il oktyabrın 27-də (prezidentlərin Paris görüşü də oktyabrın 27-də olacaq) Ermənistanla Azərbaycan arasında

hələdə işğal altındakı bir neçə rayonun azad edilməsi istiqamətində real addım atsın. Sonrasına baxmaq olar.

Moskva isə, görünür, əksinin tərəfdarıdır - yəni öncə üzvlük, sonra ərazilər. Fəqət, Rusiyanın quru vədlərinə inanmaq mümkündürmü, əgər Kreml Ukraynanın ərazi bütövlüyünə 1995-ci ildə Budapeşt memorandumu ilə yazılı şəkildə verdiyi sözə 2014-cü ilin martında, birçə gündə tüpürübsə?! Yaxud öz vədinə səmimi olsaydı Rusiya Qarabağ problemini MDB çərçivəsində də çözü bilirdi...

***

Ən son bilgilərə əsasən, tərəflər arasında "tarixi anlaşma" əldə olunmamış qalı. Hərçənd, son vaxtlar Bakıdan Kremlə artan reveranslar, Rusiyadan isə ölkəmizə rus emissarlarının çoxalması səfərləri bəzi başqa qənaətlərə və versiyalara da yol açdı. Lakin Bakının hələ ki, öz ısrarını dəyişmədiyi deyilir: əvvəlcə ərazilər. Yəni konkret və real addım.

Qəzetimizə sonuncu müsahibəsində YAP icra katibinin müavini Siyavuş Novruzov bu yanaşmanı növbəti dəfə ortaya qoyub. Bildirib ki, "Azərbaycan Avrasiya və Gömrük İttifaqlarına girsə, Qarabağla birgə girecək". Demək, Bakı Putin layihələrinə qoşulmağı prinsipicə istisna eləmir, ancaq şərti qətidir - öncə torpaqlar.

İndi "xod" Rusiyanındır.

□ **Siyasət şöbəsi**

Taleh Heydərov Lordlar Palatasında təqdimat keçirib

Britaniya hökuməti ASAN xidmətdən öyrənəcək? Bu xidmətin müəyyən komponentlərinin Britaniyada tətbiqi məsələsi gündəmə gəlib...

Birləşmiş Krallıqda qeydiyyatdan keçmiş Avropa Azərbaycan Cəmiyyətinin məlumatına görə, Böyük Britaniyanın ali qanunverici orqanı olan Lordlar Palatasının rəsmi raportunda "Azerbaijani Service and Assessment Network" (ASAN) haqqında material yerləşdirilib. Fövqəladə hallar naziri Kəmaləddin Heydərovun oğlu Taleh Heydərovun rəhbərlik etdiyi cəmiyyətin idarə heyəti adından Layonel Zetter həmin raportun təqdimatını təşkil edib. Bu barədə REWeb-in yaydığı xəbərdə bildirilir.

Qeyd olunur ki, Britaniya hökuməti ASAN xidmət modelinə ciddi maraq göstərir. Bu xidmətin müəyyən komponentlərinin Britaniyada tətbiqi məsələsi gündəmə gəlib.

Təqdimata müvafiq olaraq, bütün ASAN xidmət ödənişləri online həyata keçirilir, əhaliyə "keyfiyyəti və sürəti" xidmət

göstərilir. ASAN çağdaş rəqəmsal texnologiyaların verdiyi üstünlüklərdən öz fəaliyyətində geniş şəkildə yararlanır. Bu xidmət Böyük Britaniyada olduğundan daha sürətlidir. Korupsiyanın qarşısını almağa və effektivliyi artırmağa yönəldilən ASAN konsepsiyası 2013-ci ilin yanvarından başlaya-

raq fəaliyyətdədir. ASAN xidmətinin altıncı mərkəzi 2014-cü ilin

Qarabağ anlaşmasının bir addımında Ermənistan parlamenti gülləbaran edilib.

Qısası, Rusiya Azərbaycanı Avrasiya toruna salmaq üçün hər iki istiqamət üzrə "erməni kartı"ndan yararlanmağa çalışır. Bakının isə bizə çatan mötəbər məlumatlara görə, üzvlüklə bağlı əsas şərti hələ ki, qətidir: öncə Dağlıq Qarabağ, ərazilər, sonra üzvlük müzakirələri. Azərbaycan tam haqqına ən azından buna əmin olmaq istəyir ki, rəsmi Moskva bu yöndə səmimi olduğunu sübut eləsin və ilkin mər-

hələdə işğal altındakı bir neçə rayonun azad edilməsi istiqamətində real addım atsın. Sonrasına baxmaq olar.

Moskva isə, görünür, əksinin tərəfdarıdır - yəni öncə üzvlük, sonra ərazilər. Fəqət, Rusiyanın quru vədlərinə inanmaq mümkündürmü, əgər Kreml Ukraynanın ərazi bütövlüyünə 1995-ci ildə Budapeşt memorandumu ilə yazılı şəkildə verdiyi sözə 2014-cü ilin martında, birçə gündə tüpürübsə?! Yaxud öz vədinə səmimi olsaydı Rusiya Qarabağ problemini MDB çərçivəsində də çözü bilirdi...

***

Ən son bilgilərə əsasən, tərəflər arasında "tarixi anlaşma" əldə olunmamış qalı. Hərçənd, son vaxtlar Bakıdan Kremlə artan reveranslar, Rusiyadan isə ölkəmizə rus emissarlarının çoxalması səfərləri bəzi başqa qənaətlərə və versiyalara da yol açdı. Lakin Bakının hələ ki, öz ısrarını dəyişmədiyi deyilir: əvvəlcə ərazilər. Yəni konkret və real addım.

Qəzetimizə sonuncu müsahibəsində YAP icra katibinin müavini Siyavuş Novruzov bu yanaşmanı növbəti dəfə ortaya qoyub. Bildirib ki, "Azərbaycan Avrasiya və Gömrük İttifaqlarına girsə, Qarabağla birgə girecək". Demək, Bakı Putin layihələrinə qoşulmağı prinsipicə istisna eləmir, ancaq şərti qətidir - öncə torpaqlar.

İndi "xod" Rusiyanındır.

□ **Siyasət şöbəsi**

mayında açılıb, bu şəbəkənin 2015-in sonuna kimi bütün Azərbaycanı əhatə edəcəyi gözlənilir. Hər bir mərkəzdə gündəlik olaraq təxminən 2000 adama xidmət göstərilir. İndiyə kimi, ASAN xidmətdən üç milyondan çox adam istifadə edib. Mərkəzlər tamamilə şəffafdır, minimal bürokratiya var. Korupsiya və rüşvət-xorluqdan tamamilə uzaq bir təşkilatdır. Bu xidmət müxtəlif hökumət quruluşlarını və nümayəndələrini bir araya gətirməklə öz müştərilərinə keyfiyyətli xidmət göstərir. Xidmətin keyfiyyətini yüksəltmək üçün vətəndaşların təkliflərinə xüsusi önəm verilir.

□ **Elbəy Həsəni, musavat.com**

“Amerikanın Səsi” radiosu ermənilərin maraqlarını qabardan film çəkib. Ermənistan mediasının xəbərinə görə, “Qarabağ: Mühərribə təhlükəsi altında sülh şəraitində həyat” adlanan film Qarabağ ermənilərinin mövqeyini əks etdirir. Hələlik film haqqında, ssenari müəllifi, rejissoru, maliyyə mənbəyi haqqında heç bir məlumat verilmir. Ancaq artıq filmdən bəzi sitatlar yayılıb.

ki, “biz daha mədəni xalq, azərbaycanlılar geridə qalıb”, üstüörtülü formada olsa buna “hə” deyən tapılır. Yəni Amerika dügün yolda olmaya-olmaya bu bölgənin problemləri ilə məşğul olmaq istəyir. Təbii ki, bu məsələdə də uzun illərdə yanlış mövqedə dayanıblar”.

Q. Hüseyinli deyir ki, bu hadisə Amerikanın Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində ədalətli vasitəçi olmaq roluna kölgə salır və Vaşinqtona olan inamı azaldır: “Amerikanın bu filmi çəkmə-

Ütanmağa o qədər şeylərimiz var ki...

Hüseyinbala SƏLİMOV

Bacarmadığımız kaş futbol ola...

Futbola tamam etinasızam desəm, bu, yanlışlıq olar. Böyük azarkeş deyiləm, amma əsas oyunların kursunda olmağa çalışıram... Ötən həftə də daha çox futbol mövzusu ilə yadda qaldı. Milli komanda bizim azarkeşlərin dediyinə görə biabırçı hesabla uduzdu. Amma mən bir vətəndaş kimi, bir azərbaycanlı kimi bundan xəcalət duyduğumu? Əsla...

Mənə elə gəlir ki, bizim başqa utanmalı cəhətlərimiz daha çoxdur. Məsələn, mən xəcalət çəkirəm ki, mənim ölkəmdə hələ də siyasi məhbuslar var. Xəcalət çəkirəm ki, mənim ölkəmdə əməlli-başlı seçki olmur. Xəcalət çəkirəm ki, burada az qala müxalifət sözü yasaqdır...

Xəcalət çəkirəm ki, mənim ölkəmin adı hələ də qeyri-demokratik ölkələrin sırasında çəkilir. Xəcalət çəkirəm ki, torpaqlarımızın 20 faizi düşmən tapdağı altındadır. Xəcalət çəkirəm ki, mənim ölkəmdə hələ də müstəqil parlament, müstəqil məhkəmə, normal vəkillik institutu yoxdur...

Mən bu sıranı davam etdirə bilirdim. Bəli, xəcalət çəkirəm ki, bu ölkədə hələ də normal xidmət mədəniyyəti yoxdur. Xəcalətlidir ki, pul qazananda az qala iynə ilə gor qazırıq, amma bazarda, mağazada xərcləyəndə cibimiz sanki çalovla boşaldır...

Xəcalət çəkməlidir ki, yasımız toyumuzdan, toyumuz da az qala dilənçilikdən fərqlənir-hər şey qalır bir tərəfə, az qalır ki, camaatın cibinə girək...

Ona görə də bir daha sizdən soruşmaq istərdim: qardaşlar, bunların qarşısında, belə biabırçılıqların fonunda futbolda uduzmaq belə eynidirmi?

Bəlkə eyni olur ki, həmin biabırçı maçıdan qayıdan futbolçularımız çamandanlarını az qala konteynerlərlə daşıyırdılar? Başa düşmək olmurdu ki, onlar ora futbol oynamağa getmişdilər, yoxsa alış-veriş etməyə?..

Tələblik vaxtı görürdün ki, tələbə dostlar orta asiyalılara “bədbəxt asiyalı”lar deyirdilər. Bizə də bəlkə bunu yalnız ona görə demirdilər ki, bir az çəkinirdilər. Amma biz də “asiyalı” epitetini hələ üstümüzə atmamışıq. Bu, daha düşündürücü məqam deyilmi?

Futbolu yaradan ingilislər indi bu peşədə söz sahibi deyilirlər. Şahmatı yaradan hindlilər yarışlarda bir o qədər də sezişirlər...

Deyirəm ki, kaş bütün başqa işlərimiz qaydasında olaydı, bacarmadığımız da elə bir futbol olaydı! Mən heç vaxt buna təəssüflənməzdim...

Amma görək başqa nə bacarıyıq? Sadalamayacam. Amma bizim özümüzü daha rahat, bəlkə də ən rahat hiss etdiyimiz yer piştaxta arxasındır-burada özümüzü lap balıq özünü suda hiss etdiyimiz kimi hiss edirik...

Başqa sahələrdə isə tamam bərabərlikdir. Bəli, hər sahədən bir-iki nəfər tapmaq olar ki, onlarla lap fəxr etmək də olar. Amma bir güllə bahar olmur, əzizlərim...

Sovetlər vaxtı bir azərbaycanlı elmlər doktoru mənə çox acı lətifə danışmışdı.

Bəli, ermənilər Moskva müraçiet edir ki, bəs, hərbi donanma istəyirik. Moskvadakılar da qayıdıb deyirlər ki, axı sizin dəniziniz yoxdur! Ermənilər də bunun müqabilində qayıdırlar ki, nə olsun, Azərbaycanda da elm yoxdur, amma Elmlər Akademiyası var...

Bəli, çox acı, həтта utandırıcı lətifədir. Amma görək başqa işlərimizdə həqiqətən də bir sahə varmı? Vallah, yoxdur. Ona görə də gəlin bu futbola görə özümüzü çox da qınamaq. Dərindən fikirləşəndə axı futbol nədir? Bir topu atırlar ortaya, iyirmi iki kişi onu oradan-buraya, buradan-oraya qovur! Və axırda da bu top zibil də heç kimə qalmır, hakim oyun bitəndə onu qoltuğuna vurub gedir! Bəli, budur futbol...

Deyirlər ki, bizim futbolçularımız fiziki cəhətdən zəifdir. Olsun. Bəs biri-birimizi dümsükləyəndə, itələyəndə niyə zəif oluruq? Bizim polis qardaşlarımıza baxanda heç deməzsən ki, biz fiziki cəhətdən zəif! Mən hələ başqa məsələləri demirəm... Çinlilərə bir vaxt fiziki cəhətdən zəif deyirdilər, amma Çin olimpiya oyunlarında komanda hesabına görə həmişə ön yerlərdən birində olurlar...

Lap desinlər ki, fiziki cəhətdən zəif! Nə olsun? Onda gəlin beyni “əzələlərimizi” inkişaf etdirək. Qoy, bizə də yəhudilər kimi beynimizə görə qiymət versinlər. Amma bacarıyıq? Məsələ də bundadır ki, bacarıyıq...

Mən məmnuniyyətlə Baltik ölkələrinin birinin vətəndaşı olardım. Onların “şanlı tarix”i, “böyük keçmiş”i yoxdur, heç futbola da əməlli-başlı oynaya bilmirlər. Amma görün necə normal cəmiyyət formalaşdırıblar! Görün necə normal dövlət yaradıblar!...

Ona görə də gəlin futbol oynaya bilmədiyimizə görə utanmaq. Utanmağa qalsa, o qədər utanılısı şeylər var ki...

“Amerikanın Səsi”nin separatçı rejim haqda filmi Bakıda etiraz doğurdu

Baş verənlər Vaşinqtona etimadı azaldır; ekspert: “Bu, o deməkdir ki, ABŞ ən azından Cənubi Qafqaz üçün ədalətli münşif ola bilməz...”

Qabil Hüseyinli

Yektiv münasibəti ilə seçilib. Bütün münaqişəli məsələlərdə obyektiv mövqə tutmağa çalışıb. Bunu Balkanlarda görmüşük. İndi də, məsələn, Fələstin-İsrail münaqişəsində gərrük. İŞİD məsələsində də ortaya, demək olar ki, obyektiv mövqə qoyulub. Amma uzun müddətdir ki, Amerika Dağlıq Qarabağ problemi məsələsin-

də tamamilə yanlış mövqə tutur. Adam təsəvvür edə bilmir ki, bu qədər böyük dövlət, bu və ya digər hadisə haqda kifayət qədər informasiya toplamaq və onu obyektiv təhlil etmək imkanları olan bir dövlətin Dağlıq Qarabağ məsələsində ermənilərin dedikləri məsələləri təkrarlamaq anlaşılan deyil”.

Politoloqun fikrinə, bu məsələdə erməni lobbisi və Bakı-Vaşinqton münasibətindən çox, ermənilərə münasibət daha çox rol oynayır: “Bu məsələni sif erməni lobbisi ilə bağlamaq olmaz. Zənnimcə, burada son dövrlərdə soyuqlaşma hiss edilən Amerika-Azərbaycan münasibətləri ilə bağlamaq olmaz. Çünki bu yanlışlıq uzun illərdir ki, davam edir. Ermənilər deyəndə ki, Dağlıq Qarabağda “Artsax xalqı milli-azadlıq hərəkatına qalxıb və qalib gəlib”, amerikalılar kor-koranə buna oxşar fikirləri təkrarlayır. Ermənilər deyəndə

si sülhyaratma prosesinə yardım etmir. Əksinə, millətlər arası yadlaşmanı və münaqişəni daha da dərinləşdirir. Bu o deməkdir ki, Amerikadan ən azından Cənubi Qafqaz üçün ədalətli münşif ola bilməz. Çünki o, indiyə qədər tərəf tutmaqda davam edir. Məncə, belə tərəftutma dünyanın bir nömrəli dövlətinə və bir çox göstəriciləri ilə nümunəvi reputasiya qazanmış bir ölkəyə qətiyyətlə başucalıq gətirmir. Belə hərəkatlər nəticəsində vaxtı ilə Azərbaycanda bəlli bir müsbət reputasiyası olan Amerika dövlətinin indi tərəf tutan, subyektiv mülahizələrlə hərəkat edən və bu mənada ən azından Qafqazda yeni dünya düzəninə töhfə vermək imkanına malik olmayan bir dövlət kimi tanıyırlar. Azərbaycanı Rusiyaya yaxınlaşması da amerikalıların subyektiv düşüncələrini qidalandıran amillər sırasında daxildir”.

□ KƏNAN

İşğalçı Rusiya ilə Ukrayna arasında qaz anlaşması

Mühərribə vəziyyətində olan Azərbaycanla Ermənistan arasında da analoji anlaşma mümkündürmü? Ekspert: “İrəvan Moskva istəmədikcə Azərbaycandan qaz-neft istəməz, ikincisi isə...”

Ukrayna prezidenti Pyotr Poroşenko ilə Rusiya prezidenti Vladimir Putin arasında görüşdə qaz anlaşması əldə olunub. Ukrayna Rusiya ilə təbii qaz sövdələşməsində razılığa gəlib. Poroşenko bildirib ki, rəsmi Moskva 2015-ci ilin mart ayına qədər 1000 kubmetri 385 dollar olmaqla Ukraynaya təbii qaz ixrac edəcək. “Onu deyə bilərəm ki, Ukraynanın qazı və istiliyi təmin olunacaq” - deyər Poroşenko əlavə edib.

Rusiyanın Kırımı hələ də nəzarətdə saxladığı və Ukrayna ilə münaqişə vəziyyətində olduğu bir vaxtda bu iki dövlətin arasında qaz anlaşmasının əldə olunması təəccüblə qarşılanıb. Bir sıra ekspertlər hesab edir ki, əslində bu hadisə digər münaqişə vəziyyətində olan ölkələr üçün nümunə olmalıdır. Bəs, 25 ildir münaqişə vəziyyətində olan Ermənistanla Azərbaycan arasında bu tipli sövdələşmələr mümkündürmü? İşğalçı Ermənistandan təklif olarsa, Azərbaycan qaz və neft anlaşmalarına gedərmü?

Politoloq Natiq Miri bildirdi ki, müasir dünyada, sivil toplumlar da münasibətlər sistemi tamamilə fərqli təməllər üzərində qurulur. Məsələn, Avropada bir çox münaqişələr, ərazi iddiaları mövcud-

dur. Bu münaqişələrə, ərazi iddialarına baxmayaraq tərəflər yanaşı yaşayır, ermənilər və azərbaycanlılar kimi bir-birini öldürmürlər, girov götürmürlər. Birgə yaşama prinsiplərinə riayət edirlər: “Dominant olan tərəf, dövlət isə qarşı tərəf üçün özünün cəlbədiciliyini artırır. Normal yaşayış üçün şəraitin yaradılması təbii ki, etnik qruplar üçün cəlbədiciliyə ehtiyac. Azərbaycan Dağlıq Qarabağdakı erməni mənşəli vətəndaşlarına ölkəmizin tərkibində normal yaşamaqlarına şərait yaratmağa hazır olduğunu dəfələrlə ən yüksək səviyyədə bəyan edib. Ermənilər isə birgə yaşamaq niyyətində olmadıqlarını hər addımda nümayiş etdirirlər. Dağlıq Qarabağda yaşayan ermənilərə Ermənistanın təsir etdiyi məlumdur.

Natiq Miri

Ermənistanın özü isə əslində müstəqil dövlət deyil. Ermənistan Rusiyanın təsir dairəsində olan, Rusiyanın diktəsi ilə hərəkat edən qondarma ölkədir. Azərbaycanla münasibətlərin necə olması, nə vaxt nə zaman hansı addımın atılıb-atılmaması kimi məsələlərdə Ermənistan müstəqil olaraq heç nə edə bilməz. Moskvadan nə sifariş olsa, hansı məsələdə Moskvanın razılığı olsa, Ermənistan hakimiyyəti ancaq onu edir.

□ Etibar SEYİDAĞA

Ürəkəğrıdıcı nöqtə

Elşad PAŞASOY
 epashasoy@yahoo.com

Ölkədə absurdluğun həddi o yerə çatıb ki, az qalır adama "toyuna filankəsləri çağırımsansa, sən iqtidarın adamısan" desinlər. Əslində elə buna bənzərini deyirlər də. Sosial şəbəkələrdə YAP-çı deputat Aydın Mirzəzadənin, hətta keçmiş cəbhəçi Fazil Mustafa və digər şəxslərin dəyərli müsavətçi İkrəm İsrəfilin ovladın toyuna dəvət olunmasına qəzəbli reaksiyaları görünəndə adamın əli hər yerdən üzüldür.

Bir anlıq düşünürsən ki, belə dünyagörüşlə nəinki Avropaya, heç Biləcəridən o yana getmək olmaz. Müxalif düşərgənin ildən-ilə zəifləməsinin kökündə məhz qarşılıqlı ittihamlar dayanıb. "Ağam mənə kor deyib, gəlib gedənə vur deyib" məntiqilə çıxış edənlər öz missiyasını yenə də eyni şövqlə davam etdirirlər. Ancaq bu, təkçə müxalifətin problemi deyil. Heç günümüzün də problemi deyil. On illərdir biz millət olaraq geri salan məhz yerli-yersiz ittihamların düşməncilik həddinədək çatdırılmasıdır.

Belə məsələlərə fikir verəndə düşünürsən ki, elə bizim tarixi meğlubiyətlərimizin, torpaqlarımızın əldə etməsinin səbəbi qarşılıqlı ittihamlar, bir-birimizin dediklərini həzm edə bilməməyimiz qaynaqlanıb. "Babək" filmində bir epizod var: xalq qəhrəmanı Əlinca qalasının aşağısında "du-el"ə çıxan Əbu İmranla Cavidanı durdurmaq üçün "Sizi and verirəm uca Şirvinin ruhuna, əl saxlayın" deyir, ona məhəl qoymurlar, "gecdir" deyərək...

Əslində tarixə istinadən obrazlı şəkildə təqdim olunan bu səhnədə böyük həqiqət payı var. Biz heç vaxt bir-birimizi qınıqlamaqdan əl çəkməmişik - faciəmiz budur. Məmməd Arazın "Məndən ötdü" şeirinə qulaq asdıq, yazana, qıraət ustasına "əhsən" dedik, lakin az sonra biz də şeirin mənfə qəhrəmanına çevrildik - bilərəkdən, ya bilməyərəkdən. Azərbaycanı xanlıqlara parçalanması da bizim toplum olaraq bir-birimizi həzm edə bilməməyimizdən baş verib, 20-30-cu illərdəki kütləvi sürgün və güllələnmə hökmləri də. Biz tarixən başımıza müsibətlər gətirmiş düşməni hansısa tarixi məqamlarda unutmuruq.

Müsəvat Partiyasından istefa xəbərlərini sevinclə tirajlayanlar fərqi deyillər ki, bu hadisələr, Azərbaycanda siyasi institutların zəif düşməsi hər kəsin həyatına bu və ya digər şəkildə mənfə təsir edir. Budur, çox çəkmədi ki, AXCP-dən də istefa xəbəri gəldi, bu təşkilatın qurucularından olan funksioner ümitsizlik içində olduğunu etiraf edib təşkilatdan ayrıldı. AXCP sədrinin müşaviri, Qarabağ qazisi, Milli Azadlıq Hərəkatının fəallarından olan Şakir Abbasov partiyadan və vəzifəsindən istefa verdiyini açıqladı. Müsəvatdakı gərginliyi toy-bayram edən, müsəvatçının toy-büsatındakı qonaqların sərf-nəzər edilməsinə enerji sərf eləyənlər öz ətrafından qopmalara görə günahkarı olduqlarını görə bilmirlər.

Şübhə yox ki, birləş verənlər hakimiyyətin maraqlarına, bəlkə də illərdən bəri hazırlanan ssenariyə tam uyğundur. İqtidarlara belə vəziyyət bir tərəfdən sərf edir. Bir ölkədə ki, vətəndaş cəmiyyəti susdurulub, aksiyalar minimuma endirilib, müxalifət pəren-pəren salınıb, nədən orda olan-qalan təşkilatların da "qaçan ilmələr"indən tutub sökülməsinə təkən verilməsin? Amma əslində belə durum dövlətin balansını pozan situasiyanın yaranması deməkdir. Gərəkdir ki, ölkə hakimiyyəti də vəziyyətin bundan bəter olmasında maraqlı olmasın. Bu, həm də hakimiyyətin özünə lazımdır. Avropa Şurasına üzvlük zamanı Ramil Səfərovlə bağlı iqtidarlı-müxalifətli sənəd qəbul olunanda ölkədə müxalifətin mövcudluğunun həm də hakimiyyətin işinə yaradığı sübuta yetirilib.

Ermənistanda iqtidarı Avrasiya Birliyinə üzvlük qərarına qarşı güclü erməni müxalifəti çıxdı. Ermənilər bununla bəlkə də razılaşdırılmış şəkildə oyun oynadılar - Avropa tərəfdarı olduqlarını göstərməklə. Azərbaycanda isə institutların sürətlə zəifləməsi sonucunda ölkənin zəif düşməsinə aparır. Qarşıda bizi sınaqlar gözləyir, bayrağımızı endirmək istəyənlər də marıtdadır. Ən pisi odur ki, on illər boyu böyük qələbələrə tamarzı qalacağımızı bizi ümitsizlik girdabına sürükləyib. Qarabağda uduzmuş durumdayıq, təsəllini "Qarabağ" futbol komandasının qollarında axtarıyıq.

"Atletiko Madrid"ə milyonlar xərcləyib Azərbaycanı reklam edənlər ölkənin sürətlə gözdən salınmasına məhəl qoymadılar. Budur, indi də təkçə müxalifət-iqtidar savaşı, bir-birini gözdən salma kampaniyası getmir, həm də müxalifət-müxalifət mübarizəsi gedir. Hətta partiyadaşlar bir-birini hədəfə alıb. Uğursuzluğun sindromunu yaşayıyıq küll halında... "Gəldiyimiz nöqtə ürəkəğrıdıcıdır". Bunu da müxalifətdən son istefa verən Şakir bəy deyib. Təəssüf...

Metronun "28 May" stansiyasının girişi 2 ildir bağlanıb. Metropolitenədə Tağı Əhmədov reis olduğu dövrdə təmirə bağlanan stansiyada yenidənqurma işləri yekunlaşsa da, giriş qapısı açılmır. Artıq iki ilə yaxındır ki, "28 May" metrosunun qapıları bağlıdır və sərnişinlər Cəfər Cabbarlı keçidindən istifadə edirlər. Baxmayaraq ki, stansiyanın giriş qapısında təmir işləri başa çatıb. Ancaq müəmmal səbəblərdən sərnişinlər üçün bu qapılar kilidlənib.

C.Cabbarlı stansiyası isə həm platformaya getmək üçün uzaqdır, həm də basabasa səbəb olur. Maraqlıdır ki, stansiyanın çıxış qapıları açıqdır, eskalatorlar işləyir və sərnişinlər rahatlıqla hərəkət edirlər. Ancaq giriş qapısı bağlandığı üçün uzun tunel kimi olan C.Cabbarlı keçidini qət edib platformaya getmək lazımdır.

Uzun müddətdir ki, basabas, sıxlığa səbəb olan bu vəziyyətlə bağlı qeyri-müəyyənlik davam edir. Sərnişinlər də intizarla stansiyanın giriş qapılarının açılacağını gözləyirlər. Şəhər sakinləri qeyd edirlər ki, Tağı Əhmədovun dövründən bağlanan ən mərkəzi stansiyanın qapıları bu günə kimi açılmır. Onlar deyirlər ki, dəfələrlə girişin açılacağı elan olunsada, heç nə dəyişməyib. Hətta bu ilin mayın 28-də açılış olacağı gözlənilirdi.

Amma artıq 2014-cü ilin yekununa az qalır və hər hansı bir yenilik gözmə deyildir. Qeyd edək ki, "28 May" metrostansiyası 2013-cü il iyul ayının 1-dən təmirə bağlanıb. "2011-15-ci illərdə Bakı Metropoliteninin inkişafına dair Dövlət Proqramı"na uyğun olaraq "28 May" stansiyasında tikinti işləri aparılıb.

Şəhər sakini Nadir deyir ki, indiyə qədər belə hal olmayıb: "Metro hazırdır, çıxış qapıları açıqdır, təmir də getmir. Mən başa düşürəm ki, niyə giriş qapısı bağlanıb? Həm yolumuz uzadırlar, həm sıxıq yaranır. Adam Cəfər Cabbarlı keçidinə getməkdənsə, "Sahil" stansiyasına getməyə üstünlük verir. Metropolitenədən də bir söz demirlər ki, bu giriş haçan açılacaq".

Tələbə Vüqarın sözlərinə görə,

Tağı Əhmədovdan sonra "28 May" metrosunun girişi açılmadı

Bakının mərkəzi stansiyasının əsas giriş qapısının bəxti iki ildir bağlanıb; metropolitenədə açılışın nə vaxt olacağını bilmirlər

rə, Tağı Əhmədovdan sonra stansiyanın təkçə qapısı yox, bəxti də bağlanıb: "Tağı müəllim "28 May" haqqında o qədər danışdı ki, gözümcüxdüyə saldılar. Elə bil qəsdən giriş qapısı açılmır. Əgər təmir gədirsə, onda çıxış qapısını da bağlasınlar. Deməli, ortada bir iş var. Yeni bilmək olmur ki, əsas girişin açıl-

maması səbəb nə ola bilər?!" Sərnişinlər ümid edirlər ki, gələn ilin əvvəlində stansiyanın əsas girişi açılacaq.

"Açılışın tam dəqiq tarixi hələ ki, məlum deyil". Bunu axar.az-a Bakı Metropoliteninin mətbuat xidmətinin rəhbəri Nəsimi Paşayev "28 May" metrostansiyasının girişi-

nin açılacağı tarixlə bağlı sualı cavablandırarkən demişdi.

N.Paşayev bu barədə heç bir açıqlama verilmədiyini bildirmişdi. O, həmçinin "Avtovağzal" və "Memar Əcəmi 2" metrostansiyalarının açılışının bu ilin axırına kimi yekunlaşdırılacağını qeyd etmişdi.

Onu da deyək ki, "Bakı Metropoliteni" QSC Fransanın "Bouygues Travaux Publics, LLS" şirkəti ilə "28 May" stansiyasında yeni tunelin tikintisi ilə bağlı müqavilə imzalayıb.

"Bakı Metropoliteni"nin mətbuat xidməti və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin mətbuata verdiyi məlumatlara görə, Qırmızı və Yaşıl xətlərin ayrılmasını nəzərdə tutan müqavilə QSC-nin sədri Zaur Hüseynov və Fransa şirkətinin beynəlxalq əlaqələr üzrə icraçı direktoru Jean-Denis Arnal tərəfindən imzalanıb. Layihənin icrasına yaxın günlərdə başlanılacaq. Tunelin tikintisinin 2016-cı ildə başa çatdırılması planlaşdırılır. Qeyd edək ki, Qırmızı xətlə ("Həzi Aslanov" - "İçərişəhər" stansiyaları arası) Yaşıl xətlə ("Dərnəgülü" - "Xətai" stansiyaları arası) "28 May" stansiyasında kəsişir. İki xəttin bir-birindən ayrılması, eyni zamanda, qatarlararası intervalın azalmasına şərait yaradacaq.

Eləcə də "28 May" - "Dərnəgülü" mənzilində hərəkət intervalını iki dəfə azaltmaq mümkün olacaq. Güman olunur ki, müqavilə əsasında "28 May"da yeni tunel tikintisinə görə əsas giriş hələ açılmır.

□ **E.SALAMOĞLU**
 Fotolar müəllifindir

Gənclər təşkilatları azadlığa çıxan gənclər haqda danışdı

Keçmiş NIDA üzvlərinə haqq qazandıranlar da var, tənqid edənlər də...

Xəbər verdiyimiz kimi, prezident İlham Əliyevin əfv sərəncamı ilə keçmiş NIDA üzvləri - Şahin Novruzlu, Bəxtiyar Quliyev və Elşəvər Mürsəlli azadlığa buraxılıb.

Elşəvər Mürsəlli və Bəxtiyar Quliyev mərhum prezident Heydər Əliyevin məzarını ziyarət ediblər. Çıxışlarında gənclər bir daha aktiv siyasətlə məşğul olmayacaqlarını bildiriblər. Hətta Elşəvər Mürsəlli Yeni Azərbaycan Partiyasına üzv olacağını deyib.

Azadlığa çıxan gənclərin atdıqları bu addımlarla bağlı ölkəmizin müxalif partiyalarının gənclərinin mövqeyini öyrəndik.

Müsəvat başqanının gənclərlə iş üzrə sabiq müşaviri Rüfət Hacıbəyli dedi ki, bütün bu kimi rejimlərin əsas qorxulu rəyası gənclikdir: "Gənclik daim mübarizənin öndüdə olur. Bütün avtoritar rejimlərinin devrilməsində başlıca rol gənclik oynayır. Azərbaycan hakimiyyəti bunu çox gözəl anlayır. Gənclərimizi həbsxanalarda mənəvi və fiziki işğəncələrə məruz qoyaraq, tutduqları yoldan çəkəndirməyə çalışırlar. Bəzən buna nail olurlar. Bununla da digər gənclərə mesaj verilir. Biz gəncləri mübarizədən çəkəndirmək istəyirlər. Həbsxana ağır yerdirdir. Gənclərin hamısının dözü-

mü eyni olmur. İradəsi zəif olanlar var. Belə hallar qətiyyəni bizi ruhdan salmır. Çünki əməlimiz Azərbaycanda demokratik cəmiyyət qurmaqdır. İnanırıq ki, bu məqsədimizə nail olacağıq. Geri çəkilmək fikrimiz yoxdur".

NIDA Vətəndaş Hərəkatının İdarə Heyətinin üzvü Turqut Qembər: "Hakimiyyətin həbs etdiyi gəncləri belə "başəymələ" məcbur etməsinə görmək, təbii ki, xoş deyil. Ancaq digər tərəfdən bu, hakimiyyətin mahiyyətini göstərir. Onlar insanları öz ələmlərində sındırmaq guya digərlərinə dərs verir, onları mübarizədən çəkəndirmək istəyirlər. Ancaq böyük mənada, təbii ki, bu metodlar işlə-

yəsi deyil və bizi də ruhdan salmır. İşimizi görməyə davam edəcəyik, mübarizəmizi aparacağıq".

Milliyyətçi Gənclər Təşkilatının İdarə Heyətinin üzvü Müşfiq Atilla Vəliyev hesab edir ki, gəncləri atdıqları bu addıma görə qınamaq düzgün deyil: "Allah heç kəsə bu aqibəti göstərməsin. Bütün bunlar bizi ruhdan salmır. Mübarizəmiz sifət ideoloji və bunun qarşısının alınması qeyri-mümkündür. Təşkilatımızda heç bir ruhdan düşmək kimi əlamətlərdə görmürəm. Bu rejimə qarşı çıxan gənclərin öz xoşluğu ilə bu addımı atmaları inandırıcı deyil, onlar ciddi təzyiqlər səbəbindən bu addımı atıblar. Və gəncləri hər nə olursa-olsun qınamağa haq-

qımız yoxdur. Onların həbsdə olarkən nə təzyiqlərə, işğəncələrə məruz qaldığını təsəvvür belə etmək çətin deyil".

KXCP Gənclər Təşkilatının sədri Ceyhun Nəbiyev gənclərin atdıqları addımı bəyənmədiyini bildirdi: "Buna münasibətim normal deyil. Amma bütün bunlar hakimiyyət tərəfindən xüsusi olaraq həyata keçirilir. Mübarizəmizə təsir etməyinə gəldikdə isə şəxsi olaraq, deyirəm bu mümkün deyil. Heç bir təsiri ola bilməz. Amma iradəsi zəif olanlara təbii ki, təsir edir. Ümumilikdə rejimə qarşı mübarizədə geri çəkilmək effekti verə bilməz. Gec-təz hakimiyyət dəyişməlidir".

VHP Gənclər Təşkilatının sədri Tural Hüseynli istənilən əfv sərəncamının müsbət hal olduğunu söylədi: "İstənilən halda əfv sərəncamının verilməsi və məhkum edilmiş şəxslərin azad edilməsi yaxşı haldır. Amma indi gənclərin üçü azad olundu. Digərlərinin həbsdə qalmasına təəssüfləndik. Deyək Şahin atasının vaxtsız vəfatına görə azad olundu. Digər iki gənc məlum məktublara və YAP-a keçdiklərinə görə. Cəmiyyət bu əfvi birmənəvi qarşılamadı. Verilən əfv bütün siyasi məhbuslara şamil edilməli idi. Təbii ki, bütün bunlar bizi ruhdan salmır".

□ **Cavanşir ABBASLI**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

ATƏT-in Minsk Qrupu (MQ) həmsədrlərinin regiona sonuncu səfəri bəzi maraqlı detallarla yadda qaldı. Söhbət heç də amerikalı vasitəçi Ceyms Uorlikin ilk dəfə olaraq öz həmkarları ilə bölgəyə gələ bilməməsindən getmir. Hər halda, diplomat bunu ailə məsələləri ilə izah eləmişdi və motiv inandırıcı idi.

Çünki ötən həftədəki ziyarət müstəsna olaraq Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin oktyabrın 27-nə təyin olunmuş Paris görüşünə hazırlığı gücləndirməyə həsr olunmuşdu. Bu görüş isə ilk növbədə Qərbi təmsil edən vasitəçi güclərin - ABŞ və Fransanın marağındadır.

Beləliklə, Minsk Qrupu həmsədrlərini səfərdə Rusiyalı diplomat İqor Popov və fransalı Pyer Andrye təmsil etməli oldu. Birləşmiş Ştatlar isə Bakı və İrəvanda danışıqlara yerli səfirliyin nümayəndəsi qismində qatıldı.

Qayıdaq bölgəyə axırıncı səfərin özəlliklərinə.

Əsas diqqət çəkən məqam o oldu ki, bu dəfə Ermənistan tərəfi prezidentlərin görüşünə cəmi 1 həftə qalmış kifayət sərt ritorika sərgilədi. İstər xarici işlər naziri Edvard Nalbəndüyan olsun, istərsə də prezident Serj Sərkisyan ümumi və növbətçi ifadələr nəzərə alınmasa, rəsmi Bakının ünvanına gözlənilmədən kəskin ifadələr işlətdilər, Azərbaycanı qey-

Bəs İrəvanın görüş ərafəsi belə yersiz və sərt tövr nümayiş etdirməsi nə ilə bağlı ola bilərdi?

İlk ağıla gələn sual daim Rusiyanın dirijor çubuğu ilə idarə olunan Ermənistanın daxili durumu ilə ilgilidir. Məlumat üçün bildirik ki, Sərkisyan Avrasiya İttifaqına Ermənistanın qoşulması ilə bağlı sənədi imzalayan kimi onun əleyhinə güclü etiraz aksiyaları start götürüb. Ən böyük etiraz mitinqi isə oktyabrın 24-ə - Paris görüşün 3 gün qalmış təyin edilib.

Müxalifətlərin əsas tələbi isə Serj Sərkisyanın istefası, həmçinin, Qarabağ ətrafında hansısa bazarlığın gətirdiyi ilə bağlı hakimiyyətin hesabat verməsidir. Bəzi analitiklərə görə, Sərkisyan öz ölkəsini tam olaraq Putin layihələrinə qoşduqdan sonra ona artıq ehtiyac qalmayıb və Moskva əsliində daxili narazılıq səngitmək üçün indi də onun əvəzlənməsində maraqlı ola bilərdi. Digər analitiklər isə etirazlarda "Qərb barmağı" axtarmağın tərifdarıdır.

"1999-cu ilin 27 oktyabrında, Qarabağ anlaşmasına sayılı günlər qalmış Kreml Ermənistan parlamentini gülləbaran etdirdi, 15 il sonra - 2014-cü ilin 27 oktyabrında, Paris görüşü günü, görəsən, Moskva hansı sürprizi hazırlayıb?"

ri-konstruktivlikdə, hətta "destruktiv yanaşmalarda" ittiham edildilər. Halbuki, bu günlər Bakı məhz qəderindən çox konstruktiv mövqə sərgiləyir, hətta "Böyük Sülh Sazişi" üzərində işi bərpə eləmək təklifi ilə çıxış edir.

Hər iki halda Sərkisyan iqtidarı təbii ki, narahatdır və vəziyyəti yumşaltmaq üçün ən əvvəl Qarabağ ritorikasını sərtləşdirir, Azərbaycana bir neçə rayonun qaytarılması üçün İrəvana hər hansı təzyiqlərin olmadığı haqda cəmiyyət-

eyni gündə Xankəndində azərbaycanlı girovlar - Dilqəm Əhmədov və Şahbaz Quliyev üzərində qondarma məhkəmə prosesinin başlanacağı haqda xəbər bu yöndə Kremlin ssenarisi ilə erməni təxribatlarının işə düşdüyünə şübhələri artırır.

Rusiyanın prezidentlərinin Paris görüşünü pozmaq planı var

Görüş ərafəsi Ermənistanda gərginlik artıb, müxalifət Sərkisyan əleyhinə kütləvi etiraz aksiyası təyin edib; rəsmi İrəvan isə Bakının "Böyük Sülh Sazişi" təklifinə Qarabağ ritorikasını sərtləşdirməklə cavab verir; torbada yenə "pişik" var...

də əminlik yaratmağa səy edir. Amma ən çox ehtimal edilən Sərkisyan hökumətinin Moskvanın istəyi ilə Paris görüşünün nəticəsizliyinə hesablanmış gedişləri ola bilər.

Əlbəttə ki, Paris görüşünün ləğvi artıq qeyri-mümkündür, ancaq nəticəsizlik... Bu isə yətinəcə realdır. Paris görüşü ilə

****
Bu yerdə deyilə bilər ki, Rusiya Paris görüşünün ən azı nəticəsizliyində maraqlıdırsa, regiona amerikalı diplomat deyil, məhz İqor Popov müəyyən bəhanə ilə gəlməyə bilərdi. Bu, əlbəttə ki, zahirən belədir. Diplomatiya isə ən əvvəl elə istəkləri, maraqları maskalamaq üçün gerekli peşə sayılır.

Aydındır ki, rəsmi Moskva heç vaxt etiraf eləməz, - necə ki eləmir, - ki, Dağlıq Qarabağ probleminin həllində, prezidentlərin Paris görüşündə nəticə əldə olunmasını istəmir. Əksinə, hamıdan çox o, belə bəyanatlar səsləndirir. Ancaq hamı da əla bilir ki, konfliktin nizamlanması işinə ən böyük pəli də elə Moskva vurur, ona görə ki, Qarabağ ixtilafından güddüyü strateji hədəfinə hələ tam çatmayıb.

Beləliklə, Qərbin ciddi önəm verdiyi prezidentlərin Paris görüşü ərafəsi kifayət qədər həssas bir durum yarandı. Azərbaycan görüşə konstruktiv yanaşma, təkliflə, erməni tərəfi isə əksinə, daha radikal mövqə ilə gedir. Avrasi-

anlaşma Ermənistan parlamentinin gülləbaran edilməsi ilə pozulmadımı?

Məntiqi sual yaranır, görəsən 15 il sonra - 2014-cü ilin 27 oktyabrına Moskva erməni təxribatçılarının əli ilə hansı sürprizi hazırlayıb?

"İrəvan anlamalıdır ki, münaqişənin həlli həm də onun xilasını deməkdir"

Səfir: "Rusiya işğalçı Ermənistana daha güclü təzyiq göstərməlidir..."

Dağlıq Qarabağ da daxil Azərbaycan ərazilərinin 20 ildən çoxdur işğal altında qalmasına ara-sıra Rusiya ictimai-siyasi dairələrində ədalətli yanaşmalara da rast gəlinir. Sözsüz ki, bu işdə Azərbaycanın dövlət, diaspora, ictimai qurumlar səviyyəsində apardığı təbliğatın da öz təsiri var. Hərçənd, Rusiya ictimai fikrində Ermənistanın birmənalı şəkildə işğalçı ölkə kimi damğalanması üçün bunlar yetərli deyil. Amma olanları da dəyərləndirmək gərəkdir.

"Ermənistan silahlı qüvvələri işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarını tərk etməlidir. Rəsmi İrəvan anlamalıdır ki, münaqişənin ədalətli həlli həm də Ermənistanın xilasını deməkdir". Bu sözləri Rusiya Dövlət Duması-

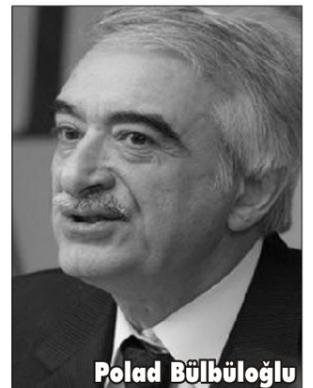
nın deputatı Dmitri Savelyev Rusiya İctimai Palatasında Azərbaycanın Dövlət Müstəqilliyi Günü ilə bağlı keçirilən "dəyir-masa"da Dağlıq Qarabağ münaqişəsindən danışarkən deyib.

Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlu isə Qarabağ münaqişəsindən danışaraq bildirdi ki, haqq-ədalət öz yerini tapmalıdır (AzərTAc): "Mən özüm qarabağlıyam, şuşalıyam. Orada mənim atamın məzarı var. 14 yaşlı oğlum bir dəfə də olsun babasının məzarına apara bilməmişəm. Sizcə, bu normaldır? Bu, yüz minlərlə insanın böyük faciəsidir. Buna son qoyulmalı, azərbaycanlılar doğma yurd-yuvalarına qayıtmalıdır".

Səfir daha sonra BMT Təhlükəsizlik Şurasının Dağlıq Qarabağa dair məlum qətnamələrini xatırladı: "BMT-nin 4 qətnaməsi var ki, Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan torpaqlarından çıxarılmasını tələb edir. Biz nə vaxtdək Ermənistanın bu tələblərə məhəl qoymamasını sakit şəkildə müşahidə edəcəyik? Mühərribə, əlbəttə ki, böyük faciədir. Lakin mühərribə məcburiyyət olanda qaçılmaz olur. Ona görə də həmsədr ölkələr, xüsusən də

Dmitri Savelyev

Polad Bülbüloğlu

Rusiya regionda yeni mühərribə istəmərlərsə, Ermənistana daha fəal şəkildə təzyiq göstərməlidirlər ki, Azərbaycan bu məcburiyyət qarşısında qalmayın".

O, Azərbaycanın mühərribə tərəfdarı olmadığını uzun illərdir sülh danışıqları aparmaqla sübut etdiyini diqqətə çatdırıb: "Biz qan tökülməsini istəmirik, münaqişənin sülh yolu ilə, beynəlxalq hüquq çərçivəsində ədalət-

li həllini istəyirik. Bu, bizim ən böyük güzəştimizdir. Heç bir prezident və heç bir xalq özünün bir qanş torpağını belə güzəştə getməz. Bu, mümkünsüzdür. Bunu Azərbaycan da gözləməyin. Biz Rusiyanın vasitəçilik rolunu və potensialını yüksək dəyərləndiririk, bu səbəbdən də sülhün bərqərar olmasını naminə Rusiyadan da vasitəçi kimi konkret addımlar atmasını gözləyirik".

Çingiz Abdullayev haqqında danışmamaq üçün, həmişə azərbaycansayağı bəhanəm olub - çörək kəsmişik, əməkdaşlıq etmişik, nəhayət, həmişə bir-birimizə hörmətlə yanaşmışıq. Bu gün də ona qarşı heç bir qərəzim yoxdur. Ötənlərdə bir müsahibəsi dəydi gözüme, oxudum, təəssüf etdim. Ondan heç bir gözləntim olmasa da, özünə yazıçı deyən bir adam belə acınacaqlı vəziyyətə düşməli deyil. Hələ Ç.Abdullayev kimi "şəhərli"yə bu deqradasiyanı heç yaraşdırmıram.

Mənim nəzərimdə, onun heç vaxt yazıçı sanbalı olmayıb. O, sənətlə yox, zənətlə məşğul olan, başını aşağı salıb işini gören, şəhərli bir kommersantdır. Onun "bizimki" olması, Azərbaycanda yaşaması, fəaliyyət göstərməsi müsbət haldır. Rəhmətlik Anar Məmmədov indi deməsin, tez-tez deyirdi ki: "Çingiz Abdullayev unikal adamdır. Mən onun kitablarını Moskvada görəndə, elə sevinirəm ki, sanki əncir mürebbəsi, Bakı paxlavası, narşərab görmüşəm. Onun Dronqosu da bizim brenddir, bizim lavaş kimi, narşərab kimi, lülə kababımız kimi".

Yəqin, Çingiz müəllim də razılaşar ki, Anar Məmmədovun KVN-lərinin intellektual yükü Çingiz Abdullayevin kitablarının intellektual məzmunundan daha ağırdır.

Bizim Çingiz Abdullayevlə doxsanların sonu, iki minlərin əvvəlində əməkdaşlığımız olub. Mən onun beş romanını

"Çingiz Abdullayev qədər simic yazıçıyı nəinki Azərbaycanda, dünyada tapmaq olmaz. Mən ki onu çox yaxşı tanıyıram. Xeyirxahlığa qadir insan deyil o"

türk dilinə tərcümə etmişəm. O illərdə, işlədiyim "Kaknüs" nəşriyyatı populyar ədəbiyyat janrında kitablar buraxmaq, bu seqmentdə də özünü sınamaq istəyirdi. Bir siyahı hazırlandı və mən Azərbaycandan bu siyahıya Çingiz Abdullayevin adının salınmasına nail oldum. Zəhmət olmasın, o zaman Çingiz Abdullayevdən başqa bu janrdakı bizdə kim yazırdı ki? Beləliklə onun beş romanı tərcümə və çap olundu. Aralarında "Mavi mələklər" də vardı.

Yadımdadır, iki minlərin əvvəlində İstanbulda, hansısa otelin lobbisində Ç. Abdullayev, səhv etməmiş Hürriyyət qəzetinə, müsahibə verirdi. Bütün adlı-sanlı yazıçıların solçu olduğunu, özünün də solçuluğa meyil etdiyini deyəndən sonra Çingiz Abdullayev sevdiyi yazıçıların adlarını sadələşdirdi. Siyahıda üçüncü ad Knut Hamsunun adı idi(!) "Hürriyyət" müxbiri söhbəti tutmasa da, əminəm Türkiyədə bir neçə oxucu, Hitler heyranı olmuş Hamsunun solçuluğa aiddiyatını sorğulamış və öz intellektlərindən

"Sıradan bir qədəş də maşınları ilə lovğalanır, bir yazıçı da. Bəs ikisi arasındakı fərq necə olsun?"

şübhə etmişdilər.

Tutaq ki, bu tənqidim tutarsızdır. Çingiz Abdullayev Knut Hamsuna ideoloji yanaşmağa məcbur deyil. Tutaq ki, Hamsun Abdullayevin siyahısında solçu olmayan yeganə yazıçdır. Aydındır, mənim də hədəfimdə zəhmət olmasın Knut Hamsun sevgisi yox, müsahibə vermək istedadsızlığıdır.

edən bir sual var: "Bu romanları özü yazır, yoxsa, "ədəbi zənciləri" var? Ya da hazır ştampları var, burdan basır, ordan roman çıxır".

Ç.Abdullayev haqda yaranan bu folklorun çıxış nöqtəsi, onun son dərəcə boş adam təsiri bağışlamağıdır. Ç. Abdullayevin publik obrazı belədir - boşluq. Əslində gerek mən bu yazını rus dilində yazaydım ki, Ç. Abdullayev mənim ondan nə istədiyimi aydın başa düşsün. Ölkədə mənə qane edən rusdilli media olmadığına görə, öz dilimdə yazmalı oldum. Öz müsahibələrində Ç.Abdullayev xalis "antiliteratura"dır. Onun müsahibələrdə dedikləri də kitabları kimi "ştamptovka"dır, əsəbzozucu təkrarçılıqdır. O gerek özünə müsahibə verməyi qadağan etsin.

Görün müsahibəsində nə deyir: "Ayda yetmiş min manat, mənim üçün pul deyil... Bundan az olsa, acından ölərdim... Mən bahalı otellərdə qalmalıyam... Üç maşınım və sürücülərim var... Xaricdə

uşaq oxutdururam..."

Bu sözlər, fikirlər bir yazıçıya mənsub ola bilərmi? "Talışmaq" Kəbirə Məmmədovun da danışdırsa belə danışar, hətta daha təvazökar. Çingiz Abdullayev öz müsahibələrini oxumursa, çox pis. Onun müsbət tərəflərini danırmam, ən azından işlədiyi qurumla azad və "şirzad" yazarlar ara-

sındakı intriqalara qoşulmadı. Təmkinli davrandı çox vaxt. Bəs bahalı otellərdə qalmasını insanlara elan etməklə hansı mesajı, məramı çatdırmağı hədəfləyir Abdullayev? Otelərdə qalır, üç maşın sürür - əcəb edir. Bəs təvazökarlıq? Demirəm yazıçı it kökündə gəzməlidir. Mən də özümü

dan, yazıçı üreyindən məhrum olduğunu göstərir. Pul və məişət həqiqi yazıçının əsas temaları ola bilməz. Dünyada Ç. Abdullayevdən qat-qat çox pul qazanan yazarlar var. Rusiyada, Avropada, ABŞ-da, Yaponiyada, Türkiyədə. Onları hamı tanıyır, Çingiz Abdullayevin özü də. Bu günəcən

On beş ildir eyni söhbətləri təkrarlayıb durur. Eyni sözlər; şit, mənasız atmacalar, zərərli. Bunlar hamısı performansdır, o zaman intellektual performans deyil. İddia etdiyi yüksəklik ilə, faktiki intellektual görünüşü arasında ki uçurumu görməlidir Çingiz Abdullayev. Mətnin məsuliyyəti

müsünü?

Dezir "mən başqalarının da kömək edərəm, amma özümü reklam etmək istəmirəm". Çingiz Abdullayev qədər simic yazıçıyı nəinki Azərbaycanda, dünyada tapmaq olmaz. Mən ki onu çox yaxşı tanıyıram. Xeyirxahlığa qadir insan deyil o. Ümumiyyətlə, bu

"Çingiz Abdullayev administratorudur, kommersantdır, amma yazıçı deyil" - Əli Əkbər

Dronqo döyər, yoxsa Çingiz Abdullayev?

"Görün müsahibəsində nə deyir: "Ayda yetmiş min manat mənim üçün pul deyil... Bundan az olsa, acından ölərdim... Mən bahalı otellərdə qalmalıyam... Üç maşınım və sürücülərim var... Xaricdə uşaq oxutdururam..."

zövqsüz saymıram, üst-başından kir tökülür. Bir yazıçı həmişə öz qarderobuna bu qədər vaxt ayırır, həm də kitablarını yaza bilir, nə gözəl. Məndə belə olmur. Yaş ötdükcə də geyim məsələsində asketizmə yuvarlanıram. O hədəyəm ki, özümə yeni geyim, paltar almaq mənim üçün əzabdır. Bu yaxınlarda, vacib bir tədbir üçün yeni geyim almalydım, çaşb qalmışdım. Nəhayət bir dostumun yardımı ilə ala bildim. Amma demirəm hamı mənim kimi olmalıdır. Qoy həmkarları Çingiz Abdullayevin min avrovalıq Valentino qalstuklarından nümünə götürsünlər, qoy hər kəs bacardığı qədər iki min avrovalıq ayaqqabı geyinsin. Əsas odur ki, bununla lovğalanmasınlar. Axı yazıçı üçün bunlar ayıb şeylərdir!

Sıradan bir qədəş də maşınları ilə lovğalanır, bir yazıçı da. Bəs ikisi arasındakı fərq necə olsun? Bir yazıçının pul, onun əldə olunması, necə xərclənməsi kimi intim mövzularda belə tez-tez danışmaq, onun əslində yazıçı ruhun-

bu yazarların hansı biri müsahibəsində pul, maşın söhbəti edib?

Çingiz Abdullayev administratorudur, kommersantdır, amma yazıçı deyil. Onun yazdığı kitablardan yola çıxaraq demirəm bunu ictimai çıxışları ilə ötürdüyü impulsların faydasızlığına, mənasızlığına

yətini dərk etmək lazımdır. Onun kabinetində qeşəng kitabxana var və bu kitabxana, qatı açılmamış kitablarla doludur. Məndəki təəssürat belədir ki, Çingiz Abdullayev o kitabların əksəriyyətini oxumayıb.

Eko yaradıcılığı ilə tanış olan adam belə düşük müsahibələr verməz. Deyəsən Çingiz müəllimin baqaj problemi var. Siz bu günəcən hansı müsahibəsində Fukodan, Derridadan, Mallarmeden, ədəbiyyat tarixindən, bir yazıçının biqrafiyasından danışdığını, ya da məqalə yazdığını gör-

xeyirxahlıq, xeyriyyəçilik söhbətləri çingizkilər üçün lovğalıq mövzusu, imkansızlar üçün işə həmişə başa qaxındır.

Niyə? Çünki Şərqdə zəngin və sənətə dəyər verən fərdlər xeyriyyəçiliyi birbaşa edirlər. Avropada isə, eyni işi institutlar görür. Gerekli infrastruktur yaradılıb və işləyir deyər, fərdlər sənətə, ədəbiyyata yatırım etmək istəyəndə, vəsaitləri fondlara köçürürlər, daha birbaşa yazıçıya, bəstəkara pul vermirlər. Bu fondlar, Çingiz Abdullayev kimi ayda 70 mindən çox pul qazana bilməyən yazıçıların ev icarə haqqını ödəyir, yazıçı hətta yazı ləvazimatı (kompüterlər, printer) ilə təmin edir, yaradıcılıq ezamiyyətləri üçün yol xərclərini ödəyir, yazıçıya aylıq təqaüd bağlayır. Avropada bu cür yaşayan və kitabları on-iyirmi min tirajla satılan yazarlar var. Çox nadir hallarda yazıçı hansısa bir konkret xeyriyyəçi fərdə bağlı olur, ondan şəxsən pul alır. Sözümlən canı - Çingiz Abdullayev belə xeyriyyəçidirsə, özü kimi kommersant ola bilməyən imkansız yazıçılara üreyi yanırısa, hakimiyyətdəki əlaqələrindən istifadə edərək, Avropadakı fondlara oxşar bir fond yaratsın.

Çingiz Abdullayev, kitablarının janrına lağ edənləri intellektual ağırlığı altında eze bilmir, çünki intellektual ağırlığı yoxdur. Kimsə onun dilindən bir ağıllı söz eşidibmi indiyə qədər? Çingiz Abdullayevin qəhrəmanı Dronqo Çingiz Abdullayevdən daha ağıllıdır. Çingiz müəllim on beş il-

"Dünyada Ç.Abdullayevdən qat-qat çox pul qazanan yazarlar var. Rusiyada, Avropada, ABŞ-da, Yaponiyada, Türkiyədə. Onları hamı tanıyır, Çingiz Abdullayevin özü də. Bu günəcən bu yazarların hansı biri müsahibəsində pul, maşın söhbəti edib?"

ğına istinadla deyirəm. "Yetmiş min manat pul mənə bir ayda bəs eləmir" sözləri bir yazıçıya aid ola bilməz. Bir yazıçı bu cür danışa, cümlə qura bilməz.

Özünə kənardan baxa bilsəydi halbu ki nələr görədi.

hibələr verməz. Deyəsən Çingiz müəllimin baqaj problemi var. Siz bu günəcən hansı müsahibəsində Fukodan, Derridadan, Mallarmeden, ədəbiyyat tarixindən, bir yazıçının biqrafiyasından danışdığını, ya da məqalə yazdığını gör-

dir bunu bütün müsahibələrində vurğulayıb. Gerçek həyatda isə, Dronqo tək əqli cəhətdən yox, hər baxımdan Çingiz Abdullayevdən daha mərifətli və qanacaqlı insandır.

Görünür yazıçı məhrum olduğu bütün müsbət keyfiyyətləri öz obrazına yükləməklə, məsuliyyətdən yaxa qurtaracağını sanıb. Bərkəllah.

□ ƏLİ ƏKBƏR

"Çingiz Abdullayevin qəhrəmanı Dronqo Çingiz Abdullayevdən daha ağıllıdır"

Bal yarmarkasında yenə

narazılıq var; saxta bal satılır

Arıçılar ayrı-seçkilikdən və alverdən şikayətlənirlər, alıcılarsa keyfiyyətsiz balın çoxluğundan...

Paytaxtda hər il açılan ənənəvi bal yarmarkası bu il də davam edir. Arıçılar bu dəfə bir qədər mərkəzə, Nizami küçəsi 92 ünvanına toplaşmışlar. Hər il mübahisə və qalmaqalla yadda qalan yarmarkada bu il də narazılıqlar var. Yarmarkada satıcılar müştəri qıtlığından, alıcılarsa saxta baldan şikayət edir. Hətta bir çox satıcılar da yarmarkada saxta balın olduğunu vurğulayırlar. Əməkdaşımız yarmarkada olub, bal satan və alan insanlarla söhbətəşib. Arıçılar həm də Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin (KTN) yarmarkaya çıxan məhsullara ayrı-seçkilikdən narazılıq edirlər.

Yarmarkada müxtəlif regionlardan fərqli çeşiddə ballar və bal məhsulları var. Balın kiloqramı hər il olduğu kimi standart qiymətə deyil, nazirlik bu il onlara qiymətdə sərbəstlik verib. Balın qiyməti yarmarkada 15-25 manat arası dəyişir. Kiloşu 15 manata balı az halda tapmaq olar. Bu qiymətə satan satıcılar bildirirlər ki, öz təsərrüfatlarının məhsulu olduğundan, bu qiymətə satmaq sərf edir. "Yeni öz məhsulumuzdur, alverçi deyilik. Ona görə neçəyə istəsək, sata bilərik. Burada əksəriyyət başqasından balı alıb satanlardır. Heç doğru-dürüst ançı tapmaq da olmur",- deyər arıçılardan biri gileyənir. O, balın kiloqramını 15 manata satdığını deyir, doşabın kiloqramı isə 10 manatadır. Çərçivədə satılan balların kilosu əsasən 20 manata təklif edilir.

Arıçılıq məhsullarından çiçək tozunun yüz qramı 15-20 manat, güləmin yüz qramı 20-25 manat, vələmumun (propolis) yüz qramı isə 10-15 manatdır. Həmçinin bazara anı südü çıxaran arıçılar da var. Bu məhsulun qramı 5-10 manatdır. Bir dəfəlik müalicə üçün on qram anı südünün lazım olduğu bildirilir. Mumun kilosu isə 20-25 manatdır, qaymaq deyilən məhlulun kilosu da 15-20 manata satılır. Yarmarkada bala qatılmış çərəzlər, qoz, fındıq, kişmiş də qablaşdırılıb və müxtəlif qiymətə təklif edilir.

Söhbətəşdiyimiz satıcılar bir qayda olaraq yer darlığından şikayətlənirlər: "Cərgələrin arası

nu tanımır. Arıçı vicdanlı olmalıdır, alıcını aldatmaq olmaz". Balını 20-25 manata satan arıçılar isə deyirlər ki, 15 manata satmaq sərf etmir: "Bu qiymət heç arıların dərmanlarının xərci deyil. Anı xüsusü qulluq tələb edir. Hər il onlara nə qədər xərc çəkirik. 15 manata satmaq sərf etmir. O qiymətə satanlar saxta məhsul satanlardır, yoxsa necə ucuz sata bilərlər?".

Söhbətəşdiyimiz bir çox arıçılar yarmarkada ciddi maraqların mübarizəsi getdiyini vurğulayırlar: "Nazirlik daha çox saxta arıçı-

deyir: "Bu yarmarkalarda əslində saxta balı satmaq üçündür".

Söhbətəşdiyimiz alıcılar da yaxşı bal tapa bilmədiklərini bildirirlər: "İnanmaq olmur, arıçılar digərələrinin balını pisləyib, özünü-künü tərifiylər. Bilmirsən kimə inanıb, hansı baldan alasan".

Qeyd edək ki, bu il yarmarka açılarda rəsmi şəkildə bildirilmişdi ki, yarmarkaya çıxarılan məhsullar sentyabrın 10-dan xüsusi mühafizə edilən anbarlara toplanıb və respublika baytarlıq laboratoriyasına gizli kodla müayinəyə cəlb edilib. Müayinələrin nəticəsinə görə normativ tələblərə cavab verməyən məhsul gətirmiş 8 arıçı yarmarkaya buraxılmayıb və üç tonndan artıq keyfiyyətsiz balın satışına icazə verilməyib. Yarmarkada isə Naxçıvandan və respublikanın digər 40 rayonundan 438 nəfər arıçı iştirak edir. Yarmarkaya 190 ton bal, 500 kq çiçək tozu, 200 kq güləm, 5 kq anı südü və 150 kq vələmum satışı çıxarılıb. Yarmarka oktyabrın 30-dək davam edəcək.

□ **Röya RƏFİYEVA**
Fotolar müəllifindir

çox dardır, alıcılar keç bilmirlər. Hər il söz verirlər ki, gələn il daha geniş yer verəcəklər, ancaq hər dəfə də aldadırlar". Həmçinin arıçılar müştəri azlığından narazıdırlar. Onlar bildirirlər ki, çox az həcmdə məhsul sata bilərlər: "Saxta balı olanlarınsa alveri yaxşı gedir".

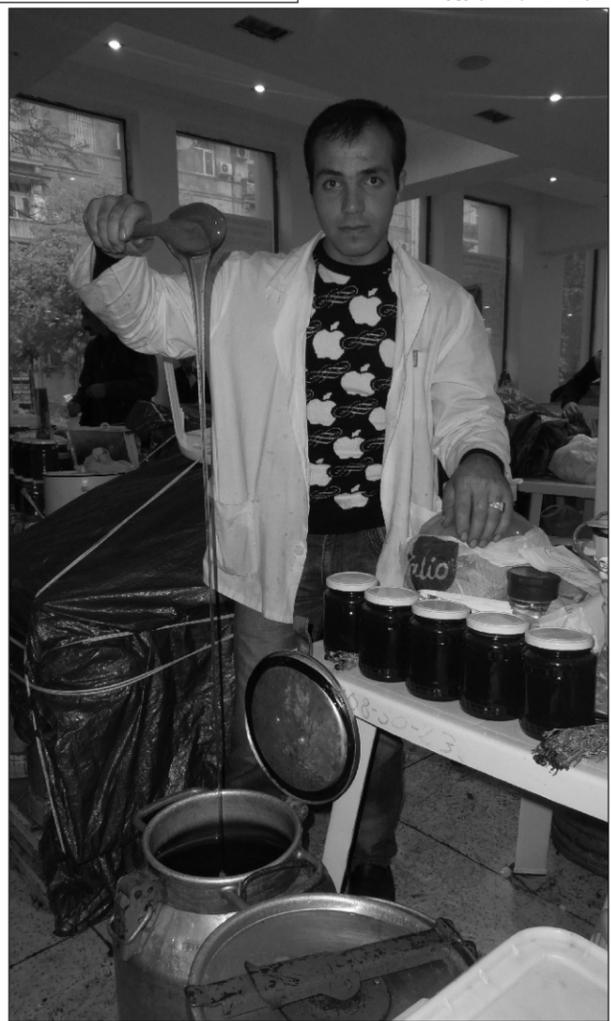
Satıcılar həmçinin qeyd edirlər ki, nazirlik sahibkarlar arasında ayrı-seçkilik qoyur, hər il hansısa bir bölgənin arıçılarını dəstəkləyir: "Bu, məqsədlilik şəkildə edilir. Bir neçə ildir ki, reklamlarda Daşkəsən və Naxçıvan arıçılardır. Ən yaxşı yerlər məhz onlar üçün ayrılıb. Yarmarkada onların sayı da çoxdur".

Bir çox arıçılar yarmarkadan ələ də razı görünmürlər. Əksəriyyəti bu fikirdədir ki, arıçılıq məhsulları yarmarkasının əsl arıçılara xeyri yoxdur. Yeni yarmarka kimlərsə üçün qazanc mənbəyidir: "Əsl arıçılar isə sadəcə itirir".

Bəzi arıçılar bildirirlər ki, yarmarkada bal satmaq əsl işgəncədir: "İyirmi günə yaxındır yarmarka açılib. Güne 2-3 kilo bal satırıq, vəssalam. Bizi getirib küncə sıxışdırıblar, heç nə sata bilmirik. Mərkəz yerlər tanışlar üçündür".

Daşkəsəndən olan arıçı Mobil isə qeyd edir ki, balın kilosunu 15 manata satır: "Öz məhsulumdur, ucuz satıram ki, alınsın. Şükür, alver pis deyil. Təmiz baldır, yoxlaya da bilərsiniz".

Bəzi arıçılar isə digərələrinin malına baxıb ağız büzürlər: "Əksəriyyəti "pesok" satır, alıcı isə bu-

Ürəyini partlatdığınız atalar

Sevinc TELMANQIZI
s.qurbanova@gmail.com

Uşağımız məktəbdən 10 dəqiqə gec gələndə keçirdiyiniz hissləri yadınıza salın. Bir az xəstələndə, qızdırması qalxanda, iştahsız olandaE Ya da hesab edək ki, uzaq bir ölkədə oxuyur, işləyir. Gecə gələn hər qəfil zəng sizi az qala o dünyanın qapısına aparıb-qaytarırE Dirigözlü açsınız səhəri, o olmadan heç bir dadlı yemək boğazınızdan keçmir. Yeni paltar almaq, toyda əylənməkE unudun gətin, kefdən danışırsız? Ürəyinizin bir yarısı onun yanında axı, heç nəyin dadı yoxdu.

O zaman indi danışıcağım hekayəni də o məlum "sarı simə" qədər hiss edəcəksiz. Gənc nidaçı Şahin Novruzlunun atası İbrahim Novruzlunun ölüm səbəbini də "Allahın əmri idi, buna qarışılmaz" tipli cümlələrlə şərhəndirməyəcəksiz. Təbii, Allahın işinə qarışılmaz, amma bəndələr bəzən şeytanın ağılına gəlməyən pisliklərə baş vuranda tale onların qarşısında aciz qalır. 17 yaşlı bir uşaq təsəvvür edin. Hələ yetişməyib, bərkiməyib, həyatın heç bir üzünü görməyib. Sosial şəbəkədə dostları ilə zarafatlaşıb, "asanıq, kəsərik" tipli cümlələr qurub. Ağzında ərgən deyirsən, yeniyetmə deyirsən, gülüb keçirsənE Amma bunu sən belə deyirsən, əlahəzrətlər bu iki cümlənin başına yesyekə bir ip keçirib, camaatın balasını 6 illiyinə türməyə göndərir. Atasının evindən 100 min manata yaxın pulu (hansı ki, evində əmanət idi, özünə məxsus deyildi) dedə malı kimi götürürlər, qaytarmırlar. Bir ailənin taleyi ilə rəsmən oynayırlar. Dedi-yim kimi, kiçik bir facebook zarafatına görə.

Və sonra başlanır sadizm üsulları. Ərizə yazdırmalar, "indi buraxacağıq, bu dəqiqə buraxacağıq" tipli vədlər. Gözü-qulağı telefonda qalan valideynləri getirin gözünüzün qabağına. Üreki bu, tab gətirmir, sınır bir yerdə, yarı yolda qoyur sahibini. Və sonra da deyirlər, Allahın işinə qarışılmaz. Guya birinci dəfədir ki? Bu günə qədər neçə atanın ürəyini bu yolla partlatdılar? 10-15 illərini oğurladılar? Qənimət Zahidin, Mirzə Sakitin, Rauf Mirqədirovun, Emin Millinin, Arif HacılininE valideynləri türmə yolu gözələyəndə dünyasını dəyişmədimi? Rəşadət Axundovun babası nəvə intizarına dayana bilməyib intihar etmədimi? Kim deyər bilər ki, bunlar təsadüfdü? Kimin vicdanı çatar?

Bunların balaları dövlətin pulunu xəzəl kimi xərcləyə bilərlər. Gecələr şəhərin yollarını mələdər, hər cür ərköynülük edər. Yaxtalarında, gecə klublarında əylənərlər, manekenlərlə eşq macərələri yaşayar, adları maqazin jurnallarından düşməz. Papalarının gül balaları bir müddət sonra ən yaxşı mövqələrdə, vəzifələrdə qarşımıza çıxarlarE Niyə? Əşşi, cavanlıq idi də, hamı bu mərhələdən keçir, indi ağıllanıblar, vəzifəyə gəliblər. Amma İbrahim dayının, sırası Əlinin, Vəlinin övladı səhv etmədiyi halda bunu səhv kimi qələmə verib, həyatlarından oğurlamaq olar. Bax belə bir məntiqE

Öz əzizlərinin xatirəsini "ləyaqlı" ədəbiləşdirmək üçün kitab çıxaranlar, yasında süfrəyə banan düzənlərin məmləkətində kasıbın, müxalifətinin valideyni heç bir dəyəərə malik deyil bunların gözündə. Ata-ana müqəddəsdir, ammaE bunlarınki. Başqalarınınkina hər cür əzab vermək, başlarına oyun açmaq olar. O çürümüş məntiqlərinə görə, müxalifətçi valdyləri günahkarmış. Nəymiş? Uşaqlarına vaxtında ağıl versəymişlər(miş) səhv yolda düşməzmişE Felin rəvayət növündə cümləni də ancaq rəvayət üsulları ilə idarə olunan ölkədə qurmaq mümkündür.

Minnətlə türmədən çıxardıqlarını birbaşa ata məzarına yollamaq da bunların yeni şakeridi. Öz ələmlərində belə dərs verirlər, görk verirlər. Ürəyini partlatdığınız atalar, analar, babalarE Onları yaddan çıxarmayın. Valideynləri incitməyin, onların ağı saqqalına, ağı birçəyine hörmət edin. Nolsun ki, sizinki deyillər. Sizinkilər də hər an onların yerində ola bilərlər.

Bakıda avtobus rəzaləti davam edir

Əhali narazılığı, sürücülərin özbaşınalığı pik həddə çatırsa da, aidiyyəti qurumlar kardinal tədbirlər görməyə tələsmir...

Sürücülərin, dispetçerlərin yarıtmaz fəaliyyəti, saymazlığı Bakı sakinlərini artıq tənqə gətirib. İnsanları narahat edən başlıca amil isə sürücülərin özbaşınalığı və basabas avtobuslardır.

Səhər və axşam saatlarında əksər marşrutlarda sıxlıq olur, bəzən maşında ayaq qoymağa belə yer tapılmır. Sürücü avtobusa nəzərdə tutulandan artıq sərnişin mindirir. Hətta elə vaxt olur ki, sərnişinlər avtobusun qapısından sallanır. 204 sayılı sərnişin avtobusunda sərnişinləri nəinki qapıdan, hətta pəncərədən sallanaraq gedənləri də görmək mümkündür. Həmin hadisəni əks etdirən foto və video KİV-lərdə yayılıb. Kadrlarda sərnişinlərin özlərini necə təhlükəyə atdıqları görünür. Maraqlısı həm də sürücünün baş verənlərə səssiz qalmasıdır. Görünür, onu sərnişinlərin təhlükəsizliyi yox, qazanc maraqlandırır.

Məlumatlara görə, avtobusun tabe olduğu "Fidan-Trans" MMC-nin rəhbəri həmin sürücünü işdən çıxardığını desə də, bu, çözümlə deyil. Çünki belə mənzərəni günün pik saatlarında əksər avtobuslarda görmək mümkündür. Şəhərin mərkəzi küçələrində hərəkət edən avtobuslarda olduğu kimi, ətraf qəsəbələrdə bu ictimai nəqliyyat vasitəsində hər gün, hər saat qərribə, təhlükəli anlar yaşanır. Hətta qəsəbədən şəhərə gəlmək istəyən insanlar dayanacaqda qalıb saatlarla avtobus gözləməli olurlar. İşə, universitetə tələsənlər isə 30-40 dəqiqədən bir gələnlər basabas avtobuslara minmək məcburiyyətində qalırlar. KİV-də yayımlanan və gizli çəkilən sənuncu videodan da görüldüyü kimi, sərnişinlər hətta heyatlarını riskə ataraq avtobusun qapısından bayırda dayanaraq getməyə belə razı olurlar.

Belə kobud səhvlər nəticəsində insan tələfatı ilə nəticələnen avtobus qəzaları son vaxtlar çoxalıb.

Digər ciddi problem isə sürücülərin mədəniyyətsizliyidir. Bakı küçələrində avtobusların "avtoşluq" etməsi isə çoxdan adı hala çevrilib.

Sərnişini olduğumuz 11 nömrəli avtobusun sürücüsü vaxtı gecikdiyi üçün dayanacaqda saxlamır və çox sürətlə sürürdü. Sürücüdən düşməli olduğumuz dayanacaqda niyə saxlamadığını soruşduqda isə o, "saxlaya bilmərəm, gecikmişəm, bir də sonuncu dayanacaqda saxlayacağam" cavabını verdi.

Qeyd edək ki, düşməli olduğumuz yer sonuncudan bir dayanacaq qabaq idi. Avtobusdakı sərnişinlərin etirazından sonra dayanacaqdan xeyli aralıda avtobusu saxladı və düşmək istəyən sonuncu sərnişin hələ tam düşməmiş avtobusu sürətlə sürərək getdi.

Nəqliyyat Nazirliyi Nəqliyyatı İntellektual İdarəetmə Mərkəzinin (NİİM) ictimai əlaqələr üzrə mütəxəssisi Şəfa Mehmanqızı mətbuata açıqlamasında ilin 9 ayı ərzində Nəqliyyatın İntellektual İdarəetmə Mərkəzinin "141-Qaynar Xətt" xidmətinə 3 min 251 zəng daxil olduğunu bildirdi. Ş.Mehmanqızı zənglərin 30 faizinin avtobuslarla bağlı şikayətlər, 69 faizinin məlumat və informasiyaların öyrənilməsi, 1 faizinin isə təkliflər olduğunu qeyd edib.

☐ Günel MANAFLI
Fotolar müəllifindir

Əyləncəli, sürətli, asan!

Speak English

Klassik metodlardan fərqli olaraq, Siz passiv deyil, aktiv dilləyicisiniz!

Kursumuzun sizə vəd etdiyi bacarıqlar:

- ✓ İlk dərindən son dərəcə qədər ingiliscə danışmaq!
- ✓ Sözləri azarlamaqla deyil onları istifadə edərək öyrənmək!
- ✓ Danışmaq sürətli qrammatika bilgisi əldə etmək!
- ✓ Əla tələffüz və gürvəni danışmaq
- ✓ Real ingiliscə sərbəst!

Bakı şəhəri, Bünyat Sərdarov küç 2, ev 2.
(012) 492 61 75; (051) 433 46 87; (070) 806 56 63
(Açarı Şəhər metrosu, İran səfirliyinin yan)

Beynəlxalq Təhsil Mərkəzi

Biz sizi Ukraynanın, Belarusun, Rusiyanın və Gürcüstanın dövlət universitetlərində bakalavr və magistr dərəcələri üzrə əyani, qiyabi və ikinci ali təhsil almağa dəvət edirik.

- < Kiyev Dövlət Texniki Universiteti
- < Kompüter mühəndisliyi. Hüquq. İqtisadiyyat.
- < Kremençuk Dövlət Universiteti
- < Psixologiya. Jurnalistika. Hüquq. Filologiya
- < Kiyev Dövlət Dəniz Akademiyası
- < Gəmi sürmə. Dəniz və çay nəqliyyatı. Hüquq
- < Tbilisi Dövlət Tibb Universiteti
- < Müalicə işi. Stomatologiya. Əczaçılıq. Pediatriya
- < Minsk Dövlət Universiteti
- < Beynəlxalq Münasibətlər. İqtisadiyyat. Jurnalistika
- < Qrodno Dövlət Universiteti
- < Hüquq. İqtisadiyyat. Pedoqoqika. Tərcüməçilik
- < Volqoqrad Dövlət Aqrar Universiteti.
- < Aqronom. Yerölçmə və Kadastr. Elektrik təchizatı.

Bizim bu ölkələrin yuxarıda adları sadalanan və bu siyahıda adları olmayan bir çox digər dövlət universitetləri ilə əməkdaşlıq və təmsilçilik haqqında rəsmi müqavilələrimiz var. Diqqət! Bəzi ixtisaslar üzrə pulsuz təhsil almaq şansınız var!

Ünvan: Bakı Ş. Məmmədov k. 13A «Nərimanov» m-su
Tel: (050) 3319999; (077)3319999; (055)2522525;
(012)4379980

Təbrik

Nağıl dili yüyürək olar. Elşən bala 4-cü yaşını da arxada qoydu. Babasının adaşı olan bu gül bala ad günü tarixlərini şirin həyatının hələ ilk vərəqlərinə yazır. Ulu Tanrı ömrünə ömür, sevincinə sevinc qatmış, Elşən bala... Atdığı hər addım sənə həyatına uğur gətirsin. Sevinc başının tacı, kədərlərin tozu olsun. Vətənə layiqli övlad, sevənlərinə dayaq ol həmişə. Səni ad gününün münasibəti ilə bütün sevənlərin, xüsusən baban, nənən və bənin təbrik edir.

Ad günün mübarək, Elşən qaça!

Deputatdan ilginclik təklif

"Nazirliklər rayonlara köçürülməlidir..."

Müxtəlif səbəblərə görə paytaxta üz tutanların

sayının çoxalması, nəqliyyatın, şəhər həyatının illic olması paytaxtın başqa yərə köçürülməsi mövzusunda yenidən aktuallaşdırılıb. 2 milyon əhali üçün nəzərdə tutulan Bakıda hazırda 4 milyona yaxın insan yaşayır və artıq şəhər bu yükü qaldıra bilmir.

Məlumdur ki, "Böyük Bakının Regional İnkişaf Planı" 2030-cu ilə qədər olan dövrü əhatə edir ki, plana əsasən, iri sənaye müəssisələrinin, ali məktəblərin, bəzi nazirliklərin paytaxtdan köçürülməsi planlaşdırılır. Bu məsələ parlamentdə də dəfələrlə müzakirə edilmişdir. Hətta hökumət paytaxtın Ələt ərazisindəki geniş dağətəyi sahəyə köçürülməsi ilə bağlı təkliflər də səsləndirib. Hacıqabul yolunun Nəvai hissəsinə (Qazax istiqamətinə gedərkən, yolun sağ tərəfi) düşən Bakının peyk-şəhəri olacaq yeni paytaxtın adı barədə dəqiq qərar verilməyib.

Deputat Zahid Oruc "Yeni Müsavat"a açıqlamasında paytaxtın köçürülməsinin vacib olduğunu bildirdi: Son vaxtlar informasiya vasitələrində paytaxtın Ələtə köçürülməyi ilə bağlı informasiyalar yayımlanır. Biz də bunun tərəfdarıyıq. Bakı şəhərindəki əhali sıxlığını biz bütün sahələrdə hiss edirik. Ona görə yeni sənaye şəhərlərinin salınmasına və yaxud bizim iri ərazilərə malik olan bölgələrimizdə mərkəzi icra subyektlərinin, ali təhsil müəssisələrinin, müxtəlif istehsalat obyektlərinin köçürülməsinə çox ciddi ehtiyac var. Düşünürəm ki, eger bir sıra nazirliklər, məsələn kənd təsərrüfatı üzrə, sənaye məsələləri ilə əlaqəli, o cümlədən ekologiya, təbii sərvətlər sferaları Azərbaycanın bölgələrində yerləşməlidir.

Kimse deyəcək ki, mütəhərrik idarəetmə üçün onların hamısını bir yere yığmaq lazımdır. Qətiyyən belə deyil. Mən Avropadan nümunə götürə bilərəm ki, heç də nazirliklər kompakt olaraq bir məkana yerləşdirilməyib. Məsələn, Kənd Təsərrüfatı şəhər təsərrüfatını idarə etmir. Bunların sistemi torpaq üzərində qurulmalıdır. Ona görə də bu sahəni hökumət strukturları araşdırmalıdır. Hansı bölgədə geniş şərait varsa, o bölgə nazirliklərin yerləşdirilməsi üçün seçilməlidir. Ancaq elə yer seçilməlidir ki, burada subyektiv maraqlar və mövqelər rol oynamasın. Seçilən yer normal bir sistemlə, yaxşı arxitektora qaydaları ilə, şəhərsalmanın qanuni prinsipləri əsasında gerçəkləşsin və bir neçə nazirliyi, o cümlədən ali təhsil müəssisələrini, sənaye obyektlərini ora köçürmək mümkün olsun. Beləliklə, paytaxtdakı bu gərginlikdən biz azad olaq. Təbii ki, Bakının adını, onun siyasi-hüquqi təyinatını, iqtisadi missiyasını heç vaxt əvəz etmək mümkün olmayacaq. Çünki Bakı bir günün içində salınmayıb. Amma bu bizi o imkandan daşındırmır ki, digər məkanları inkişaf etdirmək və orada yeni bir siyasət aparmayaq". Deputata görə, bu gün paytaxtda ən müxtəlif körpülərin, ötürücülərin salınması vacib olsa da, bu Bakıdakı gərginliyi aradan qaldırmır: "Bakı iki milyon insana hesablı olsa da bu gün iki dəfə özündən ağır yükü götürməkdədir. 4 milyona yaxın əhali sosial, iqtisadi, ictimai və fərdi həyatını bura bağlayıb".

Xatırladaq ki, yaxın qonşularımız (Türkiyə, Rusiya, Qazaxıstan) paytaxtların yükünün azaldılması praktikasından geniş istifadə ediblər.

☐ Günel MANAFLI

Babasil xəstəliyinin ən müasir metodla MÜALİCƏSİ

Almaniyanın məşhur "Karl Ertors" firmasının aparatı ilə Moskva şəhəri proktologiya ETM-da xüsusi hazırlıq keçmiş həkim tərəfindən qansız, ağrısız, yataq rejimi gözləmədən - lateks hələqə qoyulması.

SƏLİMOV FƏRMAN

Tel: (055) 776-70-34

Kişilər!!!

Xəstəliklərdən əzab çəkən adamlar üçün! Diqqət! İsrail təbabəti tətbiq edilir! Axırncı şans!!!

Əgər Sizə nə Azərbaycanda, nə də xaricdə heç kim kömək edə bilməyə və Siz aşağıda göstərilən xəstəliklərdən həmişəlik qurtarmaq istəyirsinizsə, onda yaxşı insanlara, keyfiyyətli, qısa müddətdə və tam müalicəsini d-r Vaiz Səmədov apara bilər:

- * Cinsi zəiflik, meyilin və erektsiyanın azalması tam impotensiyədək (yaşdan və səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Cinsi marağın və cinsi aktların azalması
- * Vaxtından tez toxum ifrazatı (səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Toy gecəsinin uğursuzluqları (kişi tibbi problemlər)
- * Prostatitlər. Prostat vəzin böyüməsi və ya kiçilməsi
- * Prostat adenomasi (vəzidə dəyişmənin amala gəlməsi)
- * Cinsi vəzilərin-xayaların böyüməsi və ya kiçilməsi
- * Qasıq-xayalıqda sızıltı, küt və ya kəskin ağrılar
- * Əvvəldən xarici cinsi üzvün balaca olması
- * Xarici cinsi üzvün sonradan birdən kiçilməsi
- * Cinsi üzvün dəyişməsi birdən öyilməsi (Peyroni xəstəli.)
- * Oğlan uşaqlarında cinsiyyət üzvlərinin inkişafsızlığı
- * Uşaqlarda gecə vaxtı yerinə sidiyə getməsi (enurez)
- * Hormonal və iltihablı sonsuzluq (kişilər və qadınlarda da)
- * Qadınlarda uşaqlıq borularının keçməməzliyi
- * Sidik aktlarının gecə ya gündüz tez-tez olması
- * Sidik aktlarının çətinlikləri və tutulmaları
- * Cinsi aktla bağlı sidikdə və spermada qan olması
- * Zöhrəvi xəstəliklərdən sonra qalıqlar və ağırlaşmalar
- * Saçların bütün formalatda tökülməsi və sızanaqlar
- * Gərginlik, yuxusuzluq, yaddaşın azalması

Həkim qəbulu və həkimə zəng etmək saat 11.00-dan sonra

Tel: (012) 437-88-05; (050) 213 88-05.

Həkimin 16 TV çıxışları: youtube.com və facebook.com "doktor Vaiz Səmədov".

2014 -cü ildə yayımlanan Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının intiharın qarşısını alma sənədinə görə, dünyada hər il ən azı 800 min nəfər intihar edərək həyatına son verib. Varlı ölkələrdə kişilər qadınlarla müqayisədə 3 dəfə artıq intihar edir. Dünya miqyasında 15-29 yaş arasında ikinci ən ciddi ölüm səbəbi intihardır.

İntihar insanın düşünülmüş şəkildə özünün ölümünə yol açma aksiyası olaraq tanınır. İntihar haqqında ən geniş yayılmış fikir bundan ibarətdir ki, insanların öhdəsindən gələ bilmədikləri duyğuları düzənləmək üçün intiharı yeganə çıxış yolu olaraq görürlər.

İntihar varsa, ciddi səbəblər də var...

İntiharın səbəbləri kimi daha çox cinsiyyət, aşağı sosial-iqtisadi vəziyyət, ata-ana münasibətləri, ixtilaf, immiqrasiya, psixi pozuntular, şiddətə meyillilik və düşünmə (fikirləşmə bilme) pozuntuları göstərilir.

Son illərdə uşaqların ölümü ilə bağlı aparılmış tədqiqatlar uşaqların ölümün həqiqi mənasını qavraya bilməməsi də intihar cəhdi üçün risk faktoru ola biləcəyini irəli sürür.

Həmçinin depressiya da yetkin insanlarda olduğu kimi gənclərdə də vacib risk faktoru olduğu vurğulanır.

İntihar edən şəxslərin 90%-i depressiya xəstəsidir. Depressiya xəstələrinin 15%-i intihara cəhd nəticəsində həyatlarını itirirlər.

Depressiyada olan kişilərin intihar nəticəsində həyatını itirmə nisbəti qadınlara görə daha yüksəkdir.

Problemləri həll etmə bacarığının kifayətsizliyi, stress və ümitsizlik hissləri ilə intiharın yaxın əlaqəsi olduğu göstərilir.

Öz gücünə uyğun olmayan məqsədlər qoymaq, müvəffəqiyyət qazana bilmədiyində tənqidə məruz qalmağa tab gətirə bilməmək kimi səbəblər uşaq və gəncləri intihar cəhdlərinə yönəltməkdədir.

Ölkəmizdə də son dövrlərdə yaşanan intihar səbəblərindən biri kimi öz torpaqlarımızdan məcburi köçürülmə amilini də qeyd edə bilərik. Son dövrlərdə ermənilərin xalqımıza qarşı törətdiyi vəhşiliklər daha da dözülməz hala gəlmişdir. Öz dədə-baba yurdundan, böyüdüüyü torpaqdan ayrı düşmək, gözü qarşısında uşaqların, qocaların, qadınların, kişilərin min cür işgəncə və əziyyətlə öldürülməsi qaçqın və məcburi köçkünləri bir çoxunu intihara vadar etmişdir.

Bütün bu deyilənləri ümumiləşdirərək intiharın səbəblərini aşağıdakı kimi qruplaşdırma bilərik:

1. Psixiatrik xəstəliklər
2. Sosial səbəblər
3. Psixoloji səbəblər
4. Bioloji səbəblər
5. Genetik yaxınlıq
6. Fiziki xəstəliklər

1. Psixiatrik səbəblər
İntihara səbəb olan psixiatrik problemlər bunlardır:

1. Depressiya
2. Şizofreniya; intihar edənlərin 10%-də şizofreniya müşahidə olunur
3. Spirtli içkilərdən istifadə
4. Narkotik maddələrdən asılılıq
5. Şəxsiyyət pozuntusu

-Alturistik intihar - öz həyatını sosial motivlər naminə qurban verən və bununla yüksək dərəcədə qrup identifikasiyasına malik şəxslərdə təsadüf edir.

Bundan əlavə, insanın həyatla hesablaşması məqsədi

insanlarda intihar ehtimalını normal insana nisbətən daha çoxdur.

İntihara hazırlaşan adam bunları edir

Yaxşı, bəs bir insanın intihara hazırlaşdığı necə hiss

- Adam intihar etmək istədiyini açıq şəkildə bildirirsə;

- Adam vida etmək üzrə müəyyən ziyarətlər edirsə, cəhdləri təkrarlayırsa.

ƏN ÇOX İNTIHARI 70 YAŞDAN YUXARI İNSANLAR EDİR

yünü deyib. İntiharların daha çox cavan və orta yaşlı insanlar arasında qeydə alındığını deyən ekspert özünə qəsd edənlərin təxminən 15 faizinin psixi xəstə, 65-70 faizinin isə psixi cəhətdən tam sağlam olduğunu söy-

2020-ci ildə dək dünyanı

“bürüyəcək bəla”

İntihar barədə bilinməyən gerçəklər, detallarda gizlənən şeytanlar...

6. Yüksək həyəcanlılıq

2. Sosial səbəblər

Cəmiyyətin sosial xarakterini ilə bağlı olaraq intihar faizi də ölkədən - ölkəyə fərqlilik göstərir. Ailə bağları zəif olan ölkələrdə intihar faizi daha çoxdur.

Suisidlərin ilk təsnifatlarından biri fransız psixoloqu Emil Dürkheimə məxsusdur. O, sosial faktorların rolunu əsas götürərək, intiharın aşağıdakı formalarnı ayırd etmişdir:

- Egoistik intihar - öz sosial qrupu ilə vəhdət hissini itirmiş və ona görə də ailəvi, dini, ictimai nəzarətə tabe olmayan şəxslər tərəfindən törədilir.

- Anomik intihar - sosial və siyasi dəyişikliklər dövründə cəmiyyətlə sosial inteqrasiyası pozulmuş şəxslərdə təsadüf edilir. Sosial və iqtisadi böhranlarda cəmiyyət içində intihar faizi yüksəlir. Məsələn, hər iki dünya müharibəsində bütün Avropa ölkələrində intihar faizi digər dövrlərə görə çox artıb.

daşıyan sadə intihar, özünə qəsd edərək yaxınlarını da özü ilə aparmaq tendesiylə şəxslərdə genişlənmiş intihar (məsələn, intihardan əvvəl azyaşlı uşağını guya əzabdan qurtarmaq üçün öldürmüş qadının hərəkəti), eyni zamanda birgə intihar etmək üçün razılığa gəlmiş qruplarda təsadüf edilən kollektiv intihar (bələ hallar dini təriqət nümayəndələrində və psixiatriya xəstəxanalarının pasiyentlərində rast gəlinir) növləri ayırd edilir.

3. Psixoloji səbəblər

Şəxsi yaxınlıq da intihar ehtimalını artırır.

4. Bioloji yaxınlıq

Beyindəki serotonin maddəsindəki azalma intihar ehtimalını artırır.

5. Ailəvi yaxınlıq

Ailədə intihar edən qan bağı olan yaxının olması insanlarda intihar etmə ehtimalını artırır.

6. Fiziki xəstəliklər

Xərçəng, ürək xəstəliyi, AIDS kimi xəstəliklərə tutulan

edilir? Bunu ifadə etmənin hansı yolları var. İntiharların çoxunda bu aksiyadan önce xəbərdarlıq xarakterli bəzi əlamətlər özünü göstərir. Bu əlamətlər aşağıdakılardır:

- Adam fasiləsiz olaraq ölümdən bəhs edir, düşüncələri bununla məşğuldur;

- Adamda klinik səviyyədə depressiya mövcuddursa;

- Adam ölümlə sonuclandırmağa başlayıbsa;

- Adam özünü çarəsiz, yalnız və günahkar hiss etdiyini ifadə edirsə;

- Adam son dövrlərdə olduqca kefsiz, isteksiz, qayğılı olduğu halda anıdan sevincli və ya sakit bir xarakterə bürünürsə;

Son 10 ildə dünyanın dörd bir tərəfindəki intihar hadisələrini araşdıran DST-nin hazırladığı ilk global intiharın qarşısını alma hesabatına görə, intiharlar təxminən aşağı səviyyədə gəlirli olan ölkələrdə yaşandığı bildirilib. Ən çox intihar hadisələri 70 yaşdan yuxarı insanlar arasında qeydə alınıb. 15-29 arası yaş qruplarında isə ikinci ən əhəmiyyətli ölüm səbəbinə çevrilib. İntihar xüsusilə 50 yaşdan yuxarı kişilər arasında daha çox yayılıb. Gəlir səviyyəsi yüksək ölkələrdə kişilər arasındakı intiharlar, qadınlara nisbətən üç qat artıqdır.

Zəhər içmək, atəşli silahla özünə qəsd etmək və asmaq, ən geniş yayılan intihar üsullarıdır. Avstraliya, Yeni Zelandiya, Kanada, Yaponiya, Avropa Birliyinə üzv olan ölkələr və AB-da aparılan araşdırmalar odlu silahlar və zəhərli maddələrin çıxışının məhdudlaşması ilə intihar hadisələrinin qarşısını qismən azaldığını göstərib.

SST-nin müdürü Margaret Çan: "İntihar çox uzun müddətdir tabu qəbul edilən bir səhət problemdir. Bu problemin həlli üçün bütün ölkələrə aksiya keçirmələri çağırışını edirik" - deyib. 2020-ci ilə qədər intihar hadisələrinin sayını azaltmağı qarşısına məqsəd qoyan DS hazırda sadəcə, 28 ölkənin milli intiharın qarşısını alma strategiyasında olduğu işarə edib.

DST ağıl xəstəlikləri üçün istifadə edilən kütləvi hərəkətlərin tibbi yardım almasına əngəl olduğuna və intihar hadisələrinin artırdığına diqqət çəkərək kütləvi maarifləndirmə kampaniyalarının əhəmiyyətini vurğulayıb.

2020-ci ilə qədər intiharlar artacaq, çünki...

Respublikanın baş psixiatrın Gəray Gəraybəyli mətbuata açıqlamasında intiharların qarşısını almaq üçün profilaktik tədbirlərin yalnız 25 faizi psixoloq, psixiatrların üzərinə düşdü-

layıb: "Heç bir intihar haqda qərar ani verilmir. İntihara uzun yol gətirir. Son illər insanların yaxınları, doğmaları ilə ünsiyyəti getdikcə məhdudlaşır, xüsusilə böyük şəhərlərdə. İnsanlar özünə qapanır, ailəsində, yaxınlarında gedən proseslərdən, problemlərdən xəbər tuta bilmir. Hansısa problem onu narahat edir, çıxış yolu tapa bilmir və intihar edir. Belə şəxslər psixoloji məsləhətxanalara, psixoloq, psixiatrlara müraciət etməlidir. Amma bizdə insanlar onlara müraciət etməyə maraqlı deyillər, ehtiyat edirlər".

Dünya Psixiatriya Assosiasiyası XXI əsr "depressiya və intiharlar əsri" adlandırılıb. 2020-ci ildə intiharların sayının 500 minə qədər artacağını proqnozlaşdırıb.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının apardığı tədqiqatlara görə, hər il təxminən 60 milyon insan intihara cəhd edir. Nəticədə, hər il bir milyon insan həyatını itirir. Onlardan 63 faizi kişilər, 37 faizi isə qadınlardır. İntihar edənlərin bir faizi Azərbaycanın payına düşür. Litvada hər yüz min nəfərdən 42-si, Rusiyada 36-sı, Qazaxıstanda 30-u, Macarıstanda 26-sı, Latviya və Sloveniyada 26-ı, Ukraynada isə 25-i intihar edərək həyatlarına son verir.

İslam ölkələrində intihar azdır, amma...

Din və intihar arasında asılılıq da var. Əksər islam ölkələrində intihar sayı, demək olar ki, sıfıra bərabərdir. Əhəlii daha çox xristianlığa və ya induizmə tapınan ölkələrdə isə intihar səviyyəsi yetərinə yüksəkdir. Xristian dövlətlərindən hər 100 min əhaliyə 11,2 intihar halı, Hindistanda isə uyğun olaraq 9,6 intihar halı düşür.

Buddist ölkələrdə bu göstərici daha yüksəkdir - 100 min adama 17,6 intihar halı qeydə alınır.

Maraqlıdır ki, Çin kimi ateist dövlətlərdə bu göstərici 25,6-ya bərabərdir. Xristian və buddistlər arasında özünü öldürən kişilərin sayı özünü öldürən qadınlardan 3,5 dəfə çoxdur, müsəlman və induistlərdə isə bu fərq 3 dəfə aşağıdır. Ancaq dini inanclar heç də mütləq meyar deyil.

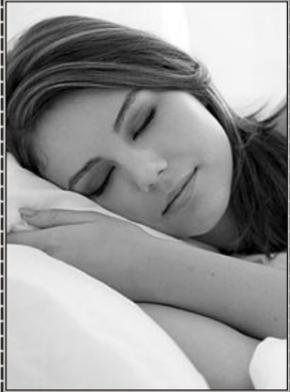
Katolik İrlandiyada intihar halı katolik İtaliyaya baxanda üç dəfə çoxdur. Protestanların çox olduğu Böyük Britaniyada isə keçmiş müstəmləkəsi Avstraliyaya baxanda iki dəfə yüksəkdir. Bütün bu ölkələr həyat səviyyəsinə və başqa göstəricilərinə görə bərabərdir.

MÜSAVAT

Son səhifə

N 258 (5967) 20 oktyabr 2014

İnsan ömrünün 6 ilini yuxuda keçirir

Yuxu barədə xeyli maraqlı informasiyalar var. Məsələn, insan yuxuda ikən faktiki iflic vəziyyətdə olur. Vaxtilə siqaret çəkmiş, sonradan tərğitmiş şəxslər daha parlaq və real yuxular görürlər. Bütün insanlar yuxu görür, amma bəziləri heç zaman bunu xatırlamır. Bəzi insanlar yuxunu ağ-qara rəngdə görürlər. İnsan gördüyü yuxunun 90%-ni unudur. Hətta kor insanlar da yuxu görür. İnsan xoruldayan zaman yuxu görmür. Körpələr 3 yaşınadək özlərini yuxuda görmürlər. 3-8 yaş arasında olanlar böyük insanların bütün ömrü boyu gördüyündən daha qorxulu yuxular görürlər. Sütkada 6-7 saat yatan insanlarda cavan yaşlarında ölmək riski 8 saat yuxulayanlarla müqayisədə daha azdır. Orta hesabla insan ömrünün 6 ildən bir qədər artığını yuxuda keçirir. Yaş artdıqca onun yuxuda keçirdiyi vaxt da çoxalır. "Ginnesin rekordlar kitabı"na düşən ən uzun yuxu 18 gün 21 saat 40 dəqiqə olub. İnsan bəzən gözüaçıq halda bir neçə dəqiqə yuxulayır və özü bunu hiss etmir. Yeni körpəsi dünyaya gəlmiş valideynlər ilk bir ildə təxminən 400-750 saat yuxu itirirlər.

Astanada qeyri-adi evlənmə təklifi

Astanalı gənc sevgilisinə qeyri-adi evlənmə təklifi edib. **ANS PRESS**-in məlumatına görə, sevgisindən dəli-divanə olan oğlan sevgilisinə bir neçə mərhələli və hətta bir neçə dəfə evlilik təklifi edib. Əvvəlcə oğlan sevgilisini evindən gəlib aparır və gözələrini bağlayır. Sonra qızı hava balonuna oturdur, hava balonunda üzük qabını üzüklə birgə yerə salır, daha sonra məlum olur ki, o, saxta üzük imiş və əsl oğlanın digər cibindədir. Bu dəfə artıq qız oğlana "hə" cavabını verir, lakin oğlan şansını bir daha sınamaq üçün axşama yaxın bir daha dostların köməyi ilə evlilik təklifi edir. Qeyd edək ki, postsovet müsəlman ölkələrində cavan cütlüklərin evlilik təklifi,

sadəcə, formal xarakter daşıyır. Belə ki, ata-anasının himayəsində olan xanımı birinci valideynlərindən istəyirlər və yalnız ondan sonra nədənsə bunu kifayət bilməyib yenidən evlilik təklifi edirlər. Bu tip təklif-

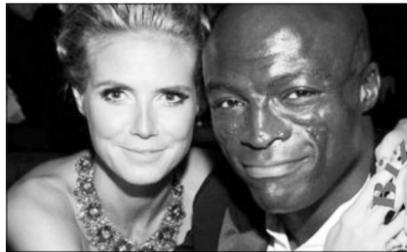
lərin dəbə minməyinin təməli isə Hollivud filmlərinə dayanır. Çünki **ABŞ**-də 18 yaşından sonra valideynlərinin himayəsindən çıxan xanımlar ərə getmək qərarını ata-anasına demədən özləri qəbul edə bilirlər.

Dünyanın ən qəribə oğrusu

Dünyanın ən qəribə oğurluğu İngiltərənin Lankəşir qraflığının Mançester bölgəsində baş verib. Roçdeyl şəhərindəki məhəllələrdən birində reydlər keçirilərkən polis oğurlanmış 146 velosipedlə qarşılaşıb. Velosipedlər evlərdən birinin arxasındakı həyətdə olub. Velosipedlərlə yanaşı, orada elektrik alətləri və golf üçün alətlər də olub. Polis bu velosipedlərin nə zaman, harada oğurlandığını və kimləmə məxsus olduğunu araşdırmağa çalışır. Polis çavuşu Endi Fernin dediyinə görə, velosipedlərin sahiblərini müəyyən edə bilməyən kimi oğurlanmış əşyaları yiyələrinə qaytaracaqlar.

Gözəl qadınlar çirkin kişilərə üstünlük verir

Aparılan elmi araşdırmaların nəticəsinə görə, bir çox gözəl qadınlar çirkin kişilərlə münasibətə üstünlük verir. Bunun səbəblərindən biri odur ki, yaraşlıq kişi qadınlara qarşı nəzakətli, mərd və anlayışlı olmaq baxımından digər kişilərdən çox geridədir. Qadınlar isə bunu çox yaxşı hiss edir. Kişilər gözləri ilə sevdiyi halda, qadınlar hissələrinə güvənməyə üstünlük verir. Nəticədə bütün kişilər gözəl qadın axtararkən, qadınlar qüsurlarını "yaraşlıq olmaq" avantajının arxasına gizlətməyən kişiləri seçir. "Qarşı cinsdə nə axtardığını" isə onlar ancaq 30 yaşında başa düşür. Əgər 30 yaşındakı bir qadın yaraşlıq bir kişi ilə deyil, çirkin biri ilə görüşsə, həmin qadını təbrik etmək lazımdır. Çünki ancaq ağıllı qadınlar bu cür seçim edir.

Kök uşaq sağlam deyil

Amerikalı mütəxəssislər dünyada kök, piylənməyə mübtəla olmuş uşaqların sayının artdığını bildiriblər. Boston Universitetinin professoru Elsi Taveras bunun səbəblərini böyük qida porsiyaları, balanslaşdırılmamış rasion, fiziki fəallığın yetərinə olmaması, yanlış yuxu rejimi və valideynlərin gərəklili səviyyədə məlumatlandırılmaması ilə əlaqələndirir. Ekspertlər deyirlər ki, çoxlarının şüurundakı "kök uşaq sağlam uşaqdır" anlayışı yanlışdır. "Valideynlər bilməlidirlər ki, uşağın erkən yaşlarında izafi çəkili olması problemidir. Lakin uşaqlar eynən böyüklər kimi arıqlamamalıdır, çünki uşaqlarla böyüklərin orqanizmləri fərqlidir", - Taveras deyir. Uşaq izafi çəkili olarsa, problemi erkən yaşlardan həll etməyə başlamalı və "yeniyyətə dəyişiklikləri"ni gözləməmək gərəkdir.

QOÇ - Texniki cihazlarla ehtiyatlı davranmanız, ixtiyarınızda olan bu təqvimə könül xoşluğu ilə başa vuracaqsınız. Sizə hörmət bəsləyən kəslərə siz də laqeyd yanaşmayın. Ac qalmayın.

Qoroskop (20 oktyabr) **Səbuhi Rəhimli**

BUĞA - Hər bir məsələyə cəld reaksiya verməyiniz, bəzən son sözü əvvəldə deməyiniz sizi gözdən salır. Bu baxımdan bir qədər ayıq olmağınız ehtiyac duyulur. Gün ərzində sevgidən qidalanın.

ƏKİZLƏR - İştirakçısı olduğunuz hadisələrdə bədbin düşüncələrə qapılmayın. Çünki ulduzlar sizə saat 12-dən etibarən böyük perspektivlər vəd edir. Dost bildiklərinizə elə dost kimi baxın.

XƏRÇƏNG - Yeni layihələri gözdən keçirmək, təcrübəli insanlarla müzakirələr aparmaq üçün çox gözəl gündür. Belə fürsəti əldən buraxmaq olmaz, xüsusən də saat 16-18 arası. Gecəni öz evinizdə keçirin.

ŞİR - Günün ümumi mənzərəsi gərgin fonla müşahidə olunduğundan bütün vacib işlərinizi təxirə salmalısınız. Bu gün yaxşı olar ki, məişət və müalicə ilə bağlı planlarınızla məşğul olun.

QIZ - Mənfəi enerjili Ay bürcünüzdə olduğu üçün günün ilk yarısında daha diqqətli olmalı, heç bir riskli və yeni işlərə başlamamalısınız. Sonrakı müddətdə bütün məsələlərdə sərbəstsiz.

TƏRƏZİ - Darıxdırıcı məqamlarınız artıq başa çatmaq üzrədir. Bu səbəbdən boş-boşuna oturmamalı, ümid işığı gələn bütün istiqamətlərə baş vurmalsınız. Dost köməyinə arxa çevirməyin.

ƏQRƏB - Dünənki kimi bu gün də sizi maddi uğurlar müşayiət edəcək. Çalışın ki, belə gözəl məqamda kimlərinə qəlbini qırmayasınız. Əksinə, çoxdan görmədiyiniz doğmalarınızla mütəq əlaqə yaradın.

OXATAN - Mistik düşüncələrdən uzaq olun. Hər hansı falçıya üz tutmaqdan sonra problemlərin həllini özünüzdə axtarın. Unutmayın ki, Allaha sığınan bəndə sıxıntıya mübtəla olmaz. Axşam qonaq getməyə dəyər.

OĞLAQ - Günün ümumi mənzərəsi ürəyinizcə olacaq. Bütün cinahlardan ovqatınızı yüksəldəcək xəbərlər duyacaqsınız. Amma istənilən prosesdə obyektivliyinizi də qorunmalıyıq. Səfərə çıxmayın.

SUTÖKƏN - Ailə üzvlərinizlə daha mehriban davranın, küsülüləri barışdırın, sədəqə verin. Bir sözlə, elə addımlar atın ki, yalnız savab qazanasınız. Bu günü yalnız bu minvalla başa vurun.

BALIQLAR - Səfərə çıxmaq üçün olduqca səmərəli gündür. Əgər imkan varsa, yola çıxın. Alınmırsa, yaxın ünvanlarda yaşayan doğmalarınıza baş çəkin. Bu gün aldığınız iş təkliflərinə tələsik rəziləşməyin.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

"Titanik" in menyusu satıldı

"Titanik" gəmisindəki restoranda birinci sinif sənişinlər üçün hazırlanmış menyu auksionda satılıb. Lenta.ru saytı xəbər verir ki, menyunun qiyməti 96.5 min dollar olub. Bu menyunun tarixi isə 12 aprel 1912-ci ilə aid olub. İngilis piroqu, puding, qoyun ətindən hazırlanmış yemək... Bunlar menyuya daxil olub. Auksionda həmçinin gəmiyə aid 250 əşya olub.

Səhifəni hazırladı: **SELCAN**

Təsisçi: **Rauf ARİFOĞLU**
Baş redaktorun birinci müavini: **Azər AYGAN**

e-mail adres: **yenimusavat@mail.ru**

Ünvan: **Bakı şəhəri, R.Rüstəmov küçəsi**
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: **520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)**

Redaktor: **Zahid SƏFƏROĞLU**

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "E-Q" mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Lisənziya N: **B 114**
SAYI: **5.600**